

ספר

תעודת שלמה

בשעתו חברו וגם יסדו. יתד שהק'ול תלוי
בו. לקטו במלקט רהוט ואול וחפרו וטחנו
בארחי'ם ובשלו בכר'ר ורכו במר'קה הדק
היטב מפני שהקול יפה לבסומי רווח
שכיהא אשכח יונה דתאו"ה לעיני'ם וטוב
רואי ראה מעשה ונזכר הלכה הליכו' עולם
לו נאה לומר ומיר הגיע וקול השור' נופך
מוסיף משלו:

ה"ה האלף המשורר מוה"ר שלמה קון
דק"ק מין בן המופלא המפורסם כפלא רכא
דישראל מו' משה קון דק"ק פיורדא ככד
המנוח המשורר הגדול החסיד מו' זלמן קון
זל"ל מק"ק פ"פ דמיי'ן חתן החסיד המופלא מו'
שמואל פייוו סופר מווי'ן בעל לקט שמואל.
ודרוש שמואל הנקבר בירושלים תוב"ב. ככד
להנאן בעל הסמ"ע:

נרפס בק"ק אוביבך

בשנת תכ"א על היום ב' כסלו:

ברפוס אשר הונח על יד י"א ה' ה' ה' ה' ה'
כמר ועל יד י"א ה' ה' ה' ה' ה'

IK

ZT 63

39229

הסכמת הגאון הגדול המפורסם
מוהרר יעקב רישר נרו אבד
ור"מ דקק מיץ יצו המחבר ספר
מנחת יעקב וספר חק יעקב וס'
שבות יעקב

אחרי הנתיבה • בקריאת ספר אחרי ספר סביבא •
ונמנא בלבי ליתן הורמא • ורשות לדבר מזה אשך
מחזקמים נוקה הימנה • בעל התורה ובעל הת' עזרת שלמה בשעתו
מביא מזה דעסק ביה בעידא • אצולי מל' כנוני מוכני • על
התפילה ועל הריכה • ולשמוע קולו בקול השמים • אשר לשלמה
אחוז בחבלי מוסר לעבדו קשוע ולאחרים • ובאשר שהו' לע' עוזן
דמתא פה ק' מ' ק' ה' המעורר הגדול מוהר' ר' שלמה כ"ו •
ובדרכי יושר כלול מהלכו כאחד מן מהדרים אחרי מהדרים • ונוסף
לזה כל הימים בידענא ומכירי' • הי' מתמיד בלימודו כאחד מיוחד
שבעדרי עדרים • עדות באן קדשים בני השיבה המובחרים • אשר
למשמעתיהם • בעצור זה לו אחרתי וממתי חשבתי ועשיתי כושם
ביצאתי חוץ מגדרים • אשר גדרתי לי מומים ושנים העובדים • כי
אחרתי אני תמיד אל לבי טוב אשר לא אתן ולא יתנו אחרים • שום
הבכחה על אמת מהנה הספרים חדשים • כי כחשבו בזה דברים
אמורים • אבל על כאלו וכיוצא בקצורים • באה להם ונאם לעולם
לכח ולדור דורים • ואף בזה אמור אחרתי בפירוש אלה הדברים •
אני פי' הלך שחור השמר פן ואל לא תעשה מלאכה בלתי רשיון השכרה
יכ"ה וע"פ תביא ותוציא לאורים • ויען כי חזקה אין אדם טורח
בת' עוד ומסכיד' וזה יתרון העושה באשר הוא עמל' ובא אחר אחריו
להעשותו בלמו ותבניתו בכך גזרתי בגזירת כח' חו' דרכין דלית
ליה אקוואטא אלא ידפיס שום אדם ספר הלז מיום כלות הדפוס תוך
משך

הסכמה

משך עשר שנים בלתי ידיעות ורשות המחבר ומבלעדו לא ירש איש את ידו ליתן תחת חכמה הדפוס לכל ילמד בחרס הוא בחרסות ומחבר' וזה שמוע יונעם ותבא עליו ברכת טוב מבשר' ואומרים כעל עפות כפרים - ה' צבאות עלינו יגן מנן הוא לכל החוסים בו אהבים וברורים - כ"ד הכותב וחותם יום ג' ד' ניסן תע"ח לפ"ק: הקטן יעקב בא"א ה"ה מוהר"ר יוסף רישר מפראג חונה פה מותבא רבקה ק"מ מיץ יע"א:

הסכמת הרב הגדול הישיש

מוהר"ר אהרן ווירמו נר"ו פרנס

ודבר אחד לדור קק מיץ יצו:

ראה זה חדש * לעבוד עבודות הקודש * כתיקן שלמה ואשת מעקל' מפורש ושם של יצונו במקרא קריתי ונתי יאשר חיבר התורני המופלא * ומופלג משוכר הגדול כמוהר"ר שלמה חזן דקהלתינו ממוארה יצו: ויעש שלמ' יעש משתה תע"ד' שלמה בשעתו מעט הכמות ורכ האילות להורות לעם ה' ובפרטות להחזים שלומי דין את הדרך אשר ילכו והמעשה אשר יעשו מעשה שז"ל ה' ורבה במקום ריבה שם תהא תפלה עמוד עבודה תמה בלי מחשבת חזן בחזן חכמתו תרובה פשטי' טובים וכחמדים אשר העלה והביא בסוף הספר ה'ל' ואמרתי כל כי הני מילי מעליותא ראויים הם להיות חקוקים * דברי עריבו' אשר תיקן שלמה * שלום יהי' לו ואל' יסוג אחר גבולו בגויות כח"ש במשך עשר שנים מיום גמר הדפוס ה'ל' ולהשמוע יונעם * ויבא עליו ברכת הטוב היום יום ד' שכתבנו בו האורות ה'ל' דפסח דבר בע"מ מה טוב לפ"ק: פה ק"מ מיץ יאשר חזן וקל"ח יצחק אהרן בלא"א הרב החסיד במוהר"ר יוסף ישראל זצ"ל:

עצרת בן יאשר חזן מיץ יע"א

הסכמת הרב הגדול הזקן

מוהר"ר בנימין וואלף נר"ו:

המחבר ספר עיר בנימין

הנה כבר קדמוני רבנן כבודי' הגאונים מר בארץ הגאון ה"ה אב"ד ור"מ דקהלתינו וסני בקדשקן ויושב בישיבה הגאון מוהר"ר אהרן ווירמו פ"ו דקהלתינו יצ"ו * שניהם כאחד טובים מספרים ואומרים בשב"ח קרני הוד והדר אשר לשלמ'ה שיר השירים ואנא עני בתרייהו למור האלף לך שלמ'ה אל"ף רבתי דאדם דין גבר בכולא ואשר שתקן שלמה עירובין ערכים דברי סופרי' וחכמים וטעמית ידידי קדש לכתוב בספר זו מנילה באמרה לקרות ולכתוב בכתב אשורית מאשרת ודין הבין * ל' בקול ומראה אשר יש בהן משום מעל"ה ובהנתי מן הקדש כמשה דבר ואלקי' יעננו בקול וכספך כנזר לשון דרוק חר"י חלב ומראה ודבש תחת לשוני וקמח קמח דמיו אייתי קמחי * ע"כ דחש לבי דבר טוב ואומר אב לפעלא טבא * ישר חילו לאורייתא והנה בעשיתי בכיף לאילני שפירי כבוד הגאונים ה'ל' * המדברים בקילוסו ושבת של המרום הזורני פרנסי המופלא מוהר"ר שלמה ש"צ יצ"ר הכשר הכותף מיר ואפלות פה קהלתינו המופלא יצו בן המרום הותיק הרבני המופלא כמחבר מש"י יצ"ו * דין רפס מדבית א"בא ואוחז מעשה אבותיו בידו בדין הוא שיטול שכרו שכן שיחא כאה ופרקו כאה לחקוק בעט ברזל לקבצו בדפוס ויעשנו כ"ון בכוחות הלב וישימו מעינותיו מזה בקהלת חכמתו של שלמה וחקק וכתב ויבא יצ"ו כ"ש מעול החרמ"ם נדר מזה שנערך עשר שנים מיום גמר הדפוס לא יסוג גבולו לעשו כמחשבותו להדפיסו ליטריק חיויל דרבנן דלית ליה אסותא * והשמוע לדברי חכמים תע"ב * כ"ד רב קטינא דארעא עפר ואשר המדבר בתהלות הספר * היום יום א' אפרו חג דפסח דבר **בעתו** מה טוב לפ"ק: הצעיר באלפי בנימין זאב וואלף בעל מחבר עיר בנימין על בבלו וירושלמי באמ"ו המנוח הרב ה"ה מוהר"ר שמואל זצ"ל להח דרשן מלובלין:

עצרת בן יאשר חזן מיץ יע"א

ישמחו החונים ויגילו המשוררים
 על ת' עזרת מצוה לשמוח חונים וקולות' ולשון מדבר
 גדולות. בשיר המעלות. כל דכפין תי ויכול צדיק לשובע
 נפשו כל דצריך יתי ויפח' ענינו לראות הרי שלחן ערוך
 אורח חיים. והרי בשר' א שמינא אפתורא דתאו' ה לעינים
 לכו בוריוות ולא בעצלותים. אכלו להמי הגדילו עקב ענוה
 יראת ה' תוסיק' ימים. באמת ובתמים. לילכם אני אומר
 אל הכהנים ורעים הם יש וריו ונשכר שכר פסיעות פס'ע בלא
 מאיבה אלא באהבה ואחוה ושלום וריעות מהרה ישמע קול
 ששון קול שמחה קול מצהלת חז'נים מחיב' חס' חבת אחי
 יחד כשמן הטוב יורד על הזקן זה קנה חכמה תחיה את בעליו
 בעלי שיר יצא'ים בשיר ועיקר שירה בפה ולב שוים לטוב
 גהיה כולנו בני איש אחד נחנו כהנ'ים אנחנו שלוחא דרחמנא
 ושלוחא דצבורא ואם אין שליח עושה שליחותו השליח מעני
 בהקדש ומתחלל על ידו ח'ו. לכן אחי וריעי עמדו נא
 התעוררו נא. הלו נא. פני עליין. במיטב הגיון. אול
 יחוס עם עני ואביון. אולי ירחם הקב' העלינו ועל כל ישראל
 ויקבל ברחמים וברצון את תפלותינו. וישלח לנו משיחינו.
 במהרה בימינו. ונא יראו עינינו. וישמח לבינו. אמן:

שבח רבן עולמים אני
 הרפים אגרת נאה וחמו
 זוקק שבעתים מסולת וסמי
 קורא בה יעידהו
 חקו ואמצו ידכם בתעו
 זאת להמשוררים כלי חס
 מצא פנימה כל כנו

רה

הקדמה

שמעו לי משוררים המנגנים בינו נא מי הירא
 ויד ר' וצו ראו מלאכת שמים הזה לכו
 יחברד פועל שופט יושר צדק חקו זמרו נא
 דברו מללו תהלת אל קומו קראו פצחו רננו
 אמרו גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו נמתיק סוד
 ה' ליראיו ולמחילים לחסדו חסד אל כל היום אסבול
 חשמעו וחאבו טוב הארץ תאכלו. לכו נא אחי ע'ל הצאן
 קדשים המה אחינו בית ישראל השולחים אותנו להיות להם
 מליצי יושר לפני המלך מ'ה ועיניהם בנו תלויות. כי עכשו
 אין לנו מקדש ולא קרבנות ולא כהן אלא שיח תפילתינו בבית
 הכנסת מקדש מעט והתפלה במקום הקרבנות. והנה אנחנו
 בקו'דש עד קצה גבול הכהן הגדול כי אנחנו מקריבין התפילה
 בבית הכנסת כמו שהקריב הכהן הקרבן בבית המקדש. ולמה
 נגרע לבלתי הקריב את קרבנם כהלכתן תמידין כסדרן
 ומו'ספין מחול על קודש. כי תפלה צריכה כוונה גדולה בלי
 מחשבה זרה שלא יפגום התפילה כקרבן הנפסל בפגול ולא
 יצא ח'ו. שמעו לי מלמדי הישב סדר התפילה
 ופירוש המלות צריך לגמור גמרא גמור זמורתא זמר בכל יום
 יום ידרשו בדרשות וחקירות הישב בדקדוק ותקד
 שלא למעות ולעקור ויחריב עולמות ח'ו : ואשא משלי
 שלמה

הקדמה

שלמה ואומר משל למדינה אחת אשר מולך עליהם
מלך גדול ובני מדינה חטאו כנגדו ומרדו בו מה עשו שלחו
ביראחד כתר למלך והשלית לא היה משמר הכתר בראוי
ונאבדו מן הכתר אבנים טובות ומרגליות כשנא השלית
לחצר המלך אמרו המשרתים בחצר המלך מאי בעיר הכתר
אמר השלית אני משולח ממדינת המלך באתי עד הלום
לבקש מחילה מהמלך בשביל בני מדינה אשר מרדו בו ועכ"ז
אני מביא כתר למלכות ולהראות לכם את יפיה כי טובת
מראה היא וזאת אשר רואים אותה משרתי המלך שחסרה
מכל צד ונאבדו ממנה כמה וכמה אבנים טובות ומרגליות
אמרו לשלית צא ממתיצתינו אין אננו רוצים להראות הכתר
למלך כי חרפה היא לנו ואי לאותה חרפה ואם למלך ב"ז
כך עאכ"ו כפולה ומכפלת למלך מלכי המלכים הקב"ה
זה ידוע שכן התפלה נעשה כתר להקב"ה ואם השלית
צבור מאבד ממנה כמה וכמה תיבות ואותיות וכ"ש וק"ו
בשמחרף ומגרף ונעשית חסרה והמלאכים המשרתים
להקב"ה אומרים צא ממתיצתינו ואינם מקבלים ההפילה
אוי לאותו בושע וכלימה וכל זה שלוחא הוא דעוית מעוות
שלא יוכל לחקן ועליהם נאמר נחנו עלי בקולר ע"כ
שנאתי ואומר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי ופרט
בשבחורי וי"ט החונים מנגנים ביותר וקרמו צרי"ם אחר
גוגנים במקלה וכל מחשבותם על הגיגונים ומשגיחיהם
בב"ס קול"י ובכ"ן קטן עושים את עצמם מוכנ"ע לכיעור
ושנים אוחזין ביריהם על פניהם וראשיהם על גביהם וינעו
ויגודו כשכור וצועקים ואין להם מושיע ועל אלו נאמר
ובפרישכם כפיכם אעלים עיני מכסגם כי תרבו תפלה אינני
שומע ידכם דמים מלאו דמים תרתי משמע כי הן כעבדים
המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס לקה השכירות
ונדרים ונדבות הקריבי בי"ט ובשבתות ועברין ליום טוב יום
ביש

הקדמה

ביש מוכרים בכסף צדיק ממונם חביב להם יותר מגופן
ולא ידעו ולא יבינו לאחריהם ממונם נאבד והקולור יחרלוק
וגופן כלה ח"ו ממילא הדבר תלוי בנו לכן אחי ורעי
יכנסו דברות אלה דברי הברית באזניכם ואעירה עלי שמים
וארץ שלא לכבודי עשיתי זאת ולא לכבוד בית אבא אלא לכבוד
בית אבינו שבשמים ולכבוד כל קהל עדת ישראל המביטים
לתפלתינו לכו ראו מה דאיתא בזה הקדוש ויקרא
וי לאינון דשלוחא דלהון לא אשתכח כדא יאות דהא חובי
עלמא אחיין לאדכרא בגיני וכו' וזכר שלוחא הוא זכאה כדא
יאות זכאין אינן עמא דכל דינן מסתלקי מנייהו וכו' נמצא
חובין וזכותין מסורה היא בדינו בכך נחפשה דרכינו ונח"קדח
ואל תאמרו מול קורה בעיניך אלא נ"ח קורה במקומו ולי
אני אומר ואל הכהנים המה שלוחא דציבורא כנ"ל נחקורה
ונשובה אל ה' בדרך המלך מלכי המלכים נלך ולא נטה ימין
ושמאל לא בשרה לא בכרס נענור בכל צאן קרשים היום
נסור לב האבן מבשרינו עברו את ה' ביראה באו לפני
ברננה שירו לו שיר חדש הטיבו אשר חרביו והעיקר הן הן
הדברים מה תצק אלי דבר אל בני ישראל וכן אמר הנביא
קחו עמכם דברים דברים המתשבים על לב טהור ורוח נכון
יזרח בקרבינו אל המלאכת שמים מלאכת עבודת הקודש
בכת"ב ישאו עין ויכרו אזון אזנינו נעשה כאפרסת פרכוס
ויעלת חן חן לה ווראי צריך החן לנגן בשיר לעורר סוד
הגבורה כידוע ליורעי חן כי עבודת הלוי היה בשיר כידוע
שהלוי נמשכים מסר דגבורה הגם שאין לי עסק
בנסתרות אבל כך מצאתי את שאהבה נפשי בשאלתי ועמי
בבקשתי ביקש **שלמה** להיות כ**משה** אביו
אבלחזונים וכתב יושר דברי אמת נכון הדבר אשר דברנו
נעשה ונשמע חכם יוסף לק"ה ספר הורו ודברי השירה
הזאת עד המס' ראה למדתי אתכם בח"ג אין כסף לארזי
חביבים

הקדמה

חביבים בעיני אחי ורעי ה' החוננים מ' לה' אליבא ויטור
ספר הלז מחיר בלא הון ויהיה לו כסות ענים את קו' ל ונוכח
הוכח חוכית את עמיתך ואיש את אחיו יעזור עזור ולא עזוב
כי לא ראיתי צדיק נעזב צדיק כחמר יפרח כארץ בלבנון
ס' חזן • ואז שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו
בילדותו מה אומר קו' ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים וגו'
בזקנותו אומר עוד ינובון בשיבה רשינים ורעננים יהיו:
כ' ר הכותב היום יום ה' י' אלול לסדר ושמחה בכל הטוב
ואין טוב אלא תורה ולפרט האלף לך **שלמה** בלא א'
מוהר"ר משה הון ליפשיץ פירא הון דמתא פה ק' ק'
פראג לע' ע' :

שלמה

עשה ת' עזרת שלמה בשעתו שעת הקוש' ר'
קשר של קיימא קיים מילי דאכזר ובנים
יחרינו ירגנו רנה במקום חפלה לעני כי יעטוף עטיפת טלית
שכולו תכ' לית גדיד' דעה שניתנה בין שתי אותיות מחכימות
חכמת אדם תאיר פני מסבירו סבר' אי בעית אימ' קרא בלשון
חבה יתירה נורעת זאת בכל הארץ צהלי ורנוי יושבת ציונים
המצוינים בהלכות ואגודות אגודת עקב אשר שמעו בקול
משמרת למשמורת הכוקר אור והאנשי שלוחי דצבורא למלך
גכנסו בדת' ילו ורחמי רחמי לבעי עד וכולא בתרייתא שלמא
רבא חנא וחסדא חסראין ונאמי זמירות ישראל קדושים המה
מי מרוב' ה אשר רב' בני ישראל יקדש בס נגילה ונשמחה
שמחת בית השיאבה שואבי מים של תורה וחוטבי עצים עץ
החיים חיים הם למצאיהם מוצא טוב יום אחד בחצריך מאלף
עולות שהקריב **שלמה** :

שלמה

אמר אמרה אחכמה והיא רחוקה לרחוק
ולקרב שלו' רב לאהבי אהבתי כי חשמעו
לקול

הקדמה

לקול החנונים ידבר ר"ש ולעושר אין אל תהיו כעבדים
המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרסומנה מני' וכי' אבא ניוול
בי' נרב' מפריד אלף וכיוצא יצאה עושה רושם בכתב אמת
מארץ הצמח צמיחת קרן קיימת קיו'ם שיש בה הירור מצוה
לחלק ועבירה ללאו שיש בו מעשה מוציא מידי מעשה ומידי
מחשבה מלאכת מחשבת חוץ אסרה תור' היא ללמוד וללמד
לשמור הרב' ה צריכין שימור שמירה מעולה מעלה עשו
ביוחסין יחוסא דבבל שתיקתא עת לשחוק ועת לדבר דברי
חורה צריכין חיווק חזקה אין אדם טורח בתעו' דה ומפסידה
פסידה דלא הדר כר' א'ם עזבתי יום יומים אעזבך היום קובל
בקבלנא רבא יום אתמול כי יעבור עבר זמן בטל דבר בטלה
האהבה מקלקלת התורה מונחת בקרן זווית כל הרוצה ללמוד
הלכה למעשה אתא לאשמעין שמועה טובה טוב לי תורה
פיך מאלפי זהב וכסף אין נחשב בימי **שלמה**

שלמה

אמר עת לדבר ועת לשחוק שתיקרה סיני
לחכמה איזה חכם הרואה את הנולד ואוסר
במוקצה מחמת מעו' ת דבר תורה קונה קנין שאינו שלו למה
הוא לו זה שיש לו אינו שלו קרוץ מחומר חומרא נותנים עליו
במקום שהולך לשם ושם נאמר קבעת עתים לתורה מה תהא
עלה מונחת בקרן זווית כל מי שרוצה ללמוד יבא וילמוד ע' ל
מנת לעשות מעשה כל ימות השנה • רשום בכתב אמת
אשננה • לעבוד את ה' בשמחה ולבוא לפניו ברננה • רנה
וגילה • גילה ורעדה • עת לבכות ועת לשחוק ודבר בעתו מה
טוב לגבר כי ישא עול תורה היא לקח טוב אשר תאחוז בזה
וגם מזה אל תנה ירך ידים שנויות מרבדי ספרים הרבה אין
קץ לאורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד אומר כולו
כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה של תורה כששים גבורים
סביב למטתו של **שלמה**

הקדמה

שלמה

שמה בשמחת חורה אשר שם משרה לבני
ישראל סומכים סמיכה ושיבה עמידה עמר
ואמר חפצתי לקוח את ספר הזה וזה יהיה משפט
הכהנים והעם העומדים בעזרה עור אם זכה וזכות הוא לעבר
העובד את ה' מיראה ומאהבה שהיא תלויה בדבר ה' נעשה
ונשמע קולו בבואו אל הקודש מקדש מעט בכוונה כוונ
פתיחן פתח ושר את השירה תזאת ולמדה בני ישראל שימה
בפיהם ולא יבשלו איש באחי כי מקר'א אחד לכולם הייבים
בכבוד המקום וכבוד הצבור וכבוד חברים המקשיבים לקול לו
קול אליו פי קראתי ורומס תחת לשוני תהגה צדקתך כי בושן
כי חפרו מבקשי רעות ל**שלמה** :

שיר לאל אחן ותפא
ל אל התקן רוס בן
מ לולי לכבוד אומה הנבח
ה דברים אדבר בלשון מדב

ה חברתי להיות ללב מזכ
ז את לא תהיה נער
נר מצוה מצוה גור

שלומים רבים זאת אום
ל כם משוררים עשיתי מסג
מ הונכם תכברו ה'מגרב
ה ור והדר ועטרת תפא

תעודת שלמה א

איתא

א בספר

אור ישראל בשם ספר היכר
הקודש וז'ל צריך לידע הטעם
למה אין העבודה כשרה ב'הכ
אלא בכח הגדול כבר ידעת כי סוד כהן גדול הוא החסד
וביום הקדוש הזה שהוא יום כפרה וסליחה ומחילה צריך
שקיה מדת החסד גובר על מדת הדין כי אם אין חסד אין
סליחה וכפרה ואם ישחמש ביום הזה כהן הריש שהוא כנגד
מדת הדין הרפה אולי מתערבת המחילה על ידי הדין ולזה
ביום הזה שנתנה הממשלה לעולם הרחמים ומשם באה
המחילה והסליחה צריך שיהא שליח רחמים הוא החסד
שאינו עומד על הדין ומעביר על מדותיו כדי שחגמור הסליח
על ידי עולם הרחמים והשליח שהוא החסד ומותר לסולח
בלי מעכב והטעם שאינו עובר עבירות היום לא בכגרי לכן
מפני שכהן גדול הוא סוד החסד מתלבש במדות עליונו' שהם
סוד הלבון ואז יש לו כח ללבן עונותיהם של ישראל עכ"ל
עכשיו אין לנו כהן גדול רק השליח ציבור
הוא החון צריך להיות במקום כהן גדול
חס וישר ומעביר על מדותיו כנ"ל ואם יש
לו קו'ל שרית הבריות נוחה הימנו בוודאי גם רוח המקום

והנה

נוחה

A

תעורת שלמה

נחה הימנו ויכבד את ה' מהונו • אל תקרא מהונו אלא
ממחזנו ממה שחננו ה' בקול ערב אבל בימים האלו צריך
לעוד קול בוכים בכי ושירות וכוה מוציא אסירים בכושרות
המה ישראל אשר אסורים כמו החבוש בבית האסורים ואינו
יודע האין יצא הדין שלו אם למות או לחיים כי ביום הזה
בראש השנה שלשה ספרים נפתחים וכל העולם עוברין לפניו
כבני מרון וצריך להתפלל הש"ץ בכוונה שלימה מאוד כדי
שיתלבנו עוונותיה' של ישראל ע"י ככה"ג שהוא מסטרא דחסד
ואם ח'ו כוונתו שלא לשם שמים רק להשמיע קולו ופוער פיו
לבלי חק ויפתה בפיו ובלשונו יכזב ולבו בל עמו כסיל לא
יבין את זאת יהיה למכשול לו ולרבים אשר אחו כי הוא מדבר
ואינו יודע מה מדבר ואפילו פירש המלור אינו יודע וצועק
ככרוכיא עד לב השמים ולית דאשגה ביה וזימין דנפיק
חורבא מניה שהוא מחרף ומגרף • ואלו הן הדברים הנקנין
באמירה ודברים שהן עומדין ברומו של עולם ובני אדם
מזולזין בהם • ווי ליה ולשולחיו רחמנא לעילן • כי שלחו
ביד חוטא וכל חוטא שוטה והשולח ביד שוטה פטור מדיני
האדם וחייני בדיני שמים • והוא בעיני פיקה גדול
והשולח ביד פיקה פיקה חייב בין כך ובין כך כולם חייבים
ואותו ש"ץ וחזן יפה שתיקוהו מדיבורו וגמטריא דיליה ה"ס
אבל חזן הגון גמטריא דיליה אדנ"י • לכן צריכין לחזור אחר
ש"ץ הגון היודע בלבו מה שמוציא בשפתיו כי הוא חמלין
בין ישראל לאביהם שבשמים ויקיים ואתה תשמע השמים
כי ש"ץ גמטריא שמים ואם אינו יודע כופין אותו עד שיאמר
רוצה אני ללמוד ולכל הפחות מלמדן אותו פי המלות ומי
שחננו ה' שיוכל לכוון כונות התפלה ולהסדיר תפלתו מקודם
בטוב • וחבא עליו ברכו טוב :

ב הש"ץ

צריך לכוף כאגמון ראשו ויעמוד
באימה ובראיה בשעת התפלה וישם

אח

תעורת שלמה ב

את עצמו כבשר • כראיתא במסכת סוטה דף ה' אמר חזקיהו
אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים עצמו כבשר
שנאמר מידי חדש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבא כל כש-
להשתחוות לפני אמו ה' ופירש'י כבשר שהוא דרך ולא כאבן
שהו קשה וגסי רוח לא יבואו : וממילא יובן מזה שיבער היצר
הרע בתכלית הביעור כי היצר הרע נקרא אבן כמו שארז"ל
אם אבן הוא נימות • ברכתיו והסירותיו את לב האבן מכשורכם
וכמה יבער הג' לל עד תומו בלימוד תורה שנקרא מים שנא'
הוי כל צמא לכו למים • ואבנים שתקומים :

ג מה

טוב ומה נעים אם יוכל החזן להתפלל
בדמעות בימים גוראים וביום התענית
ובעת צרה ואם אי אפשר לו לכוון לכל
הפחות יעשה קול בוכים • דארז"ל במסכת ברכות דף ל"ב
מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי התפלה שנאמר גם כי
צועק ואשוע שתם תפילתי ואע"פ ששערי תפלה ננעלו ושערי
דמעות לא ננעלו שנאמר שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה
אל המעתי אל תחרש וגם על ידי זה מעורר הלבבני כשהוא
עושה קול בוכים או ממש בוכה ומככה אחרים עמו ושערי
דמעות לא ננעלו ובוראי תפלתם מקובלת ואם אינו עושה
כזאת לו ולנשמתו שהוא גורם להם שתפלתם אינו מקובלת
ולא עוד שהוא נעשה בזה שקרן גדול כי לפעמים שקר עגה
בו ובאחיו כי אומר שומע קול בכנות שתשים דמעותינו
(בפוטון ה') וכדומה לו בכמה תפלות בפרט בימים גוראים
הוא מזכיר כמה פעמים ואומר שהוא בוכה ואינו כן כי הוא
נותן עיניו במעות • ולכן אין עיניו זולגות דמעות • ע"כ
מי שיראת אלהים נוגע בלבו יעשה כנ"ל ושוב לו :

ד הנה

ראוי ונכון שלשת ימים קודם ר"ה וי"ז צריך
הש"ץ לפשפש במעשיו ולהפריש את עצמו
מן כל דבר המביא לירי טומאה כראיתא בש"ע אורח חיים

סימן

A 2

תעודת שלמה

סימן חצ"ט:

ה גמירא טבא לא הוה בישא ושומר מצוה

לא ידע דבר דרע. לכן אם אמר יאמר
העבר הוא הש"ץ אהבתי את קולי לא אצא בחפזי הוה
המקוה כימים קרים מפסדיו לקול ח"ו הדברים הללו שלמה
בכך המה ומעשה יצר הרע רק יטבול את עצמו בערב ראש
השנה ובערב יום כיפור במים חיים ואף בשלש רגלים וכן ברך
הוא דאיתא בגמרא חייב אדם לטהר את עצמו ברגל ומכא
שכן בר"ה ובי"ב והיאך עשה הכהן גדול בי"ב היה טובל חמש
טבילות ואפילו הכי מירחו היה שומעין קולו ביה"כ בשעה
שהיה מזכיר את השם. ממילא לענין גדולה ועשירות על
הציבור משליך יחב. כבנות עלוקה הב"ב. באמרו החזן
במקום כהן גדול וגדלוהו משל אחיו ולענין טבילה כהן גדול
במקומו עומד והוא עושה את שלו את הטוב נקבל ואחר הרע
לא נקבל לכן יהיה הדבר הזה לנו לחוקה. ובטוח אני שהדבר
הזה אלהא לנו למכשול ולפוקה:

ו יש ליהדר לש"ץ קורם שיתחיל במוסף חזרת שמנה
עשרה שיעמוד קצת רחוק מעמוד כרי שיוכל
לכרוע ולהשתחוה ולפול על פניו בלא עקירת רגליו
ממקומו:

ז כשאומר אהבתי איתן ארוננו צריך להפסיק
מעט בין איתן ובין ארוננו. כי
איתן קאי על אברהם שנקרא איתן האזרחי וארוננו קאי על
הקב"ה שהוא ארון הכל. גם כשאמר הלן בסתר בצל שדי
צריך להפסיק בין בצל ובין שדי. וכך פירושו הלן בסתר
בצל: ומי הוא הלן בסתר בצל: הוא שדי. כיהקב"ה הלן
ויושב בסתר: ואין מי שדר עמו בצילו. כי הוא יחיד
ומיוחד:

ח ויאתיו

תעודת שלמה

ח ויאתיו כל לעבדך שאומרים בצולין ובפיהם

ומעלה רדין. תפלה זארה מיוסד
ע"פ א"ב דהיינו אורח השלישי מכל חרוזה הוא אורח מן א"ב
בסדרן דוק ותשכח. לכך נכון לומר במקום ויאמרו חמיר
יגדלה' וידרו חמיר יגדלה'. כי זאת השלישי צריך
להיות הו"ו מן א"ב:

ט צריך לומר את מוכפי יום חזרנו הו"ו וגם
במקום ושעיר. לבפר צריך לומר ושני
שעירים לכפר כדי לכלול גם מוסף ראש חרש:

י בתפלת אלהינו ואלהי אבותינו היה עם פפיות
שלוחי עמך בית ישראל וכן גשים
מול ארון באימה נכון לומר מול ארון הקודש באימה. כך
מוקבלני. וכן עיני עמך כך תלויות צריך לומר בס תלויות
דקאי על הש"ץ. פירוש עיני עמך תלויות בשלוחי ציבור
לבקש רחמים בעריהם:

יא גם ואתה תשמע מן השמים נכון לומר ואתה
תשמע השמים פי שתשמע לתפלה ש"ץ
שהוא גימטריא שמים. ומקרא מלא הוא בירמיה. ואתה
תשמע השמים ולא כתיב מן השמים וגם איתא כזוהר חדש
בבראשית ואתה תשמע השמים מן השמים הו"ו ר"ל לה למימר
אלא מט"ט נטל צלותהון דישאל ומתח להון בהקניא רקיע
דאקרי שמים וכר בעי קב"ה לאשגחא בזכותהון דישאל מעיין
בההוא שמים ומרחם עליהו:

יב ובמקום ומלומדך המה מלומדים נכון לומר
ומרוחמך המה מרוחמים. כי איך
יתכן לומר ומלומדיך וגומר ואחרי כך אומר כמה שידענוה'
אלקינו את אשר תהון יוחן זאת אשר תרחם ירחם. רחמים
מאן דבר שמה לכך נכון לומר ומרוחמך המה מרוחמים
ושפיר קאמר עלה כמה שידענו וגו' תרחם ירחם:

יג בגמר

תעודת שלמה

יג בגמר החפלה כשאומר הש"ץ בספר חיים וכן כתבינו בספר החיים ככתוב ואתם הרבקים וגומרין דביקות מאן דבר שמים לכך נכון בעינינו לומר כתבינו בספר החיים ודבקינו כך אלהים חיים ככתוב ואתם הרבקים בה' אלהיכם חיים כולם היום:

ועל דברים ונוסחאות הללו הסכימו עמי חזני ארץ ובע"ב בעלי תפלות בק"ק פראג יצ"ו:

יד יזהר החון להדגיש' דיתגדל דלא לשחמע יתקדל כי תרגום של עורף קדיל' וכן לא ידגיש' דיתברך דלא לשחמע יתפרך וכן צריך לתקן ה' דיתהלל דלא לשחמע ח' ויתהלל כך כתב בעל שלח:

טו כשאומר בקדושה ראשונה בשבת או ביום כדבר האמור בשירי עיון וכו' אין למד בסגול תחת ה' אלא בקמץ תחת ה' כמו האהו אחד מן החמשים אבל האמור בסגול לשון בתמיה הוא כמו האמר בית ישראל וכן בהודאה אין לוטר שאתה הוא בסגול החרה השי"ן אלא בקמץ:

טז יזהר הש"ץ מאור בתפלתו שלא ישערה ח' דארדיל המתפלל וטעה סימן רע לו:

ואם ש"ץ הוא סימן רע לשולחין כישלוחו של אדם כמותו לכן יסדר תפלתו ואח"כ יתפלל ואם שגורה תפלתו בפיו יהא מוכטח שתפלתו מקובלת כמו שאמר הכתוב בוראניב שפתים שלום וגומר:

יז בטאה סימן ק"י כתב הנכנס לבית המדרש ויתפלל שלא יארע תקלה על ידו ויאמר יהי רצון מלפניך ה' א"א שלא אכשל וכו' וכן ראוי ונכון שגם החון יעשה כן ויתפלל שלא יכשל בתפלתו וסדרתי התפלה הזאת לאומרה קודם שהולך לפני העמוד לחתפל:

דהיינו קודם ברוך שאמר: יהי רצון מלפניך ה' וכן:

ה' וכן:

ה' וכן:

ה' וכן:

ה' וכן:

ה' וכן:

תעודת שלמה

ה' א"א שלא אכשל בתפילתי וא"ל אטעה ותהיה תפילתי שגורה בפיו וא"ל יאמר פי דבר שלא כרצונך וא"ל יהיה לי מחשבת הוי"ו וקבל ברחמים וברצון את תפילתי שאהפיל בעדי ובעד קהלי ובעד כל קהל ישראל כי אתה שומע תפלת כל פה:

יח מציאתי בספר מטה משה וז"ל תניא המתפלל צריך שיכוון לבו שנאמר

חכין לכם תקשיב אזניך פירש שיכוון המלות שמוציא בשפתיו ויעיר הכוונה ויסיר כל המחשבות הטורדי' אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו והכוונה הוא יסוד האמונה:

וארז"ל בכיון הלב אם אתה חכינות לבך ופרשת אליו כפיך אם אתה חכינות את לבך תקיבל תפילתך בפרשיות כפים שהיא מקובלת וארז"ל על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא אימתי עת מצוא בעת שחמתפלל מתפלל בכוונה שנאמר תכין לכם תקשיב אזניך אבל אם המתפלל בפיו

ובלשונו ולבו בל עמו עליו הכתוב אומר בפיו ובשפתיו כברוני ולבו רחוק ממני והמתפלל בלא כוונה אין תפלתו נשמעת ע"כ צריך אדם שיכוון בתפלתו ויחשוב כי אלו היה מבקש לפני מלך ב"ו שהיום בבאן ומחר בקבר היה מסדר דבריו ומכוון בהם יפה לבל יכשל ק"ו לפני מלך מלכי המלכים

הקב"ה שצריך לכוון אף מחשבותיו כי לפני המחשבה כריבור ב"ה הוא חוקר כל הלבבות ובוהן כליות וכל המחשבות לפניו גלויות וצריך אתה לדעת כוונות התפלה במלת ברוך נוכח

ונסתר כתיבת וקריאתה וניקורו:

יח ה"י יודוך אורה ה' מאור בפי ובתוך רבים אהללנו אודך בקהל רב עוריס' ירו שניית

לעזני לחבר את האהל והיה אחד המרבה ואחד הממעיט בלבד שיכוון לבו בתפלתו שהיא עבודה בלב ועיקר שירת

בפה מלא ברכת ה' וזאת תעשר אינו עשיר השומח בחלקו וקולו

ה' וכן:

ה' וכן:

ה' וכן:

ה' וכן:

תעורת שלמה

וקולו אשר נתן לו הקב"ה ומכבר אותו מגרוננו שהיא הונו חת
ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד . ותפלתו ישמע עדי
עד . וישלח ר'נו משיתו הור"ך תמים . לבשר בשורות
טובות וניהומים . ויקב"ץ פוורינו מבין העמים . אמן סלח :
כה עתירת הקטן שלמה חזן ליפ"ש י"ן בן מהור"ר משה
לקח אר"ה האוהר"ל נטח ר'נו כחזן למחנה ק"ק פראג ליק
פ"פ רמ"ן ר"ח חשון ת"ו ע"י נא"ו לפרט קטן :

א יוהר החזן מאוד להתפלל מלה במלה ולחתכן
היטב מהשפה ולחזן ולא בהלעטה .

ומכ"ש בקריאת התורה יוהר מאוד לקרות בעיון רב כנגינת
הטעמים ונקודות ובכל הרקוקים . הביטונא וראומה
דאיתא בזהר פ' פנחס וז"ל . מאן דאפיק מילי דאורייתא צריך
למיטחן לון בשניים ולאפקא מילין שלימון ואינן מילין
איתקריאו שלימין . ואחרין דאינן שטיין דאכלין מילין
בהלעטה ולא טוחנין בטוחנית דילהון בשניהון מר . כריב
בהו הבשר עורנו בין שניהם וגו' ואף ה' חרה בעם . דאינן
מגועא דמ"ד הלעיטני נא . עכ"ל : ע"כ יוהר שלא יהא
מגועא דעשו אלא מגועא דקול קול יעקב :

ב בענין רוח בין הרבקים הנזכר בש"ע א"ח כמו על
לבבך וכו' יוהר מאוד מאוד רמו לרבר
לענ"ד ק"ו וכן בנו של ק"ו הוא ומה כששלח יעקב מנחה לעשו
אחיו אמר ורוח תשימו וגומר עא"כו התפילה היא המנחה
שלוחה לארון . הכל לא כל שכן שצריך השליח הוא החזן
לשים רוח . ר"כ רוח תשימו :

ג ע"פ הרוב שמעתי מכמה חזנים שאומרים ויעזור
ועזר וכו' המה לפיהם יכשלו . כי גזון רשון
גזון ואנחה . וצ"ל וגזון בציר"י תחרה הגימ"ל ופירושו לשון
מגן כמו מגן אברהם וכמו אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד .
מאוד יוהרו בזה :

ד צריך

תעורת שלמה ה

ד צריך הש"ן להיות ביותר גברא דדחיל חטאין .
דאיתא בספר ראשית חכמה בשם
תיקונים וז"ל . מאן דמשחמע קלא בין באורייתא בין
בצלותא בין בצעקה בלא דחילו . מיד וישמע ה' ויחר אפו
עכ"ל . אבל אם הש"ן משמע קולו בדחילו הקב"ה שומע
קולו ומקבל תפלתו ויעשה בקשתו :

ה גם צריך להיות עניו ביותר . דאיתא במגלה
עמוקות אופן קע"ה ו"הנה י"י צ"ב ע"ליו ר"ח
למפרע עניו רמו על משה שהיה עניו מאוד . וכן עניו
בגימטריא סולם שמצד שהיה משה עניו זכר לסולם
עכ"ל :

ובילקוט ראובני איתא בשם תיקונים קול של תפלת
הצדיקים הם סולמים למלאכים :

וכן סול"ם בגמטריא קו"ל . עכ"ל : (לענ"ד זה שאמר חזר
המלך ע"ה קל רנה וישועה באהלי צדיקים פ"י קול שהוא
גמטריא סול"ם הוא באהלי צדיקים כנ"ל :)

ו ואם הוא חז"ק ס"לס רעוע כלא נא"ו וקביעה
הזיקר ואותו שליח גרם בניקין דמויק
למשלחו שתפלת אינה מקובלת ואותיות ס"לס הם אותיות
למ"ס כדא' בבעל הטורים פ וצא וגורם אריכת הגלות איכר
היתה למס מה כתיב אחריו בכה תבכה קינה מבועי ליר .

ובגמטריא ענ"י מאי עניות עניות דתור' כי ודאי אפ"תא קל גם
הוא מסיר אונן משמוע תורה . ולא עם הארץ חסיד וגם בגימ'
סמ"ל לשון חכנית כל סמ"ל . וסלס בלא ו' אותיות סמל :

(לענ"ד היינו דאר"ל כל המתיהר כאלו עכו"ם . פי המתיהר
את עצמו ולא רוצה להיות עניו כי הגאורה הוא ההיפוך מן
הענוה והיה זה כאילו עכ"ס . כי עניו חסר ו' גימטריא סמל :)
ואוחן ציבור המשלחים אותו החזן כאלו העמירו צלם בהיכל
ח"ו אבל כשהחזן תמים וישר ועניו והורה קול במלואו

גימטריא

תעודת שלמה

ג'מטריא סולם במלואו • סולם של שב"ח וסולם של עלי'ה
ואז הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה פי' שהוא
עומד למטה ומתפלל ותפלתו נשמעת לשמים • ומלאכי
אלהים עולים ויורדים פי' שמן התפלה נעשית סולם למלאכי
שיוכלו לעלות והמה קושרים כחרים ומביאים אותם להקב"ה
אשר לו להש"ן ולהקהל המשלחים אותו • ועליו נאמר
ואתה תשמע השמים :

ז איתא

בוורה פרשת ויקהל כר סליק ס"ת לתמן
בדין בעי כל עמא לסר' גרמייהו באימתא
בדחילו ברחת ובויע בלא להתא ולכוונא ליבייהו כמא
דהשתן קיימא על שורא דסיני לקבר אורייתא עכ"ל :

ועתה

אחי ורעי נשים אל לבינו לישא ק"ו בעצמינו
אם הקהל צריכין לכוונא ליבייהו כאלו עכשיו
שומעין התורה בחר סיני מכל שכן החזן שצריך לכוון כאלו
עכשיו עומד בחר סיני במקום משה וקורא התורה בחר סיני
ובוראי קרא משה בכל הדקדוקים ונגינת השעמים כי כולם
נתנו מסיני כדאיתא בדרז"ל אפי' מה שתלמיד וותיק עתיד
להתחדש • וכדאמרינן בפ"ק דמגילה אמר רב איקא בר אבין
אמר רב הונא • אמר רב מאי דכתיב ויקראו בספר תורת
האלהים זו מקרא מפורש זו תרגום ושום שכל אלו פסוקים
זבינו במקרא אלו פסקי טעמים ואמרי לה אלו המסורת וגו' •
לכן יקרא החזן בדקדוק היטב • ואל ישים אל לבו הכיס
דק ואין בו וכל מחשבתו על הנדרים ונדבות והיאך יוכל
לקרות בעיון ובדקדוק כי כל מחשבתו על הקרואים אם
המה עשירים ונדבים או אורחים • ולפעמים הוא איזה
פסוקים מן הפרשה גורע ומוסיף עוד אחד בשביל מעורת
הנדבות וסופר ומונה אותיות דתורה אם יוכל עוד לקרות
איזה נדבים ולפעמים מסיים בדבר רע וגמול ידיו יעשה לו
לכן כלל מדרך זו • והגדרים ונדבות קריבין ממילא :

ח תפלה

תעודת שלמה ו

ח יתפלל

הש"ן בשמחה ויעבור עבודה בלב
שמח וטוב כעבר העובד לארנוני
מאהבה • כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה •

(לענ"ד דאי' כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא צער • והיה
אינו אלא שמחה • והי' האותיות הוי"ה ודוק) • ואשרי להם
לציבור הנותנין לש"ן שכירות הרבה כדי שתמיר יהא לבו
שמח בלא דאגה ועליהם נאמר עבדו את ה' בשמחה בואו
לפניו ברננה • אבל הכל ביראת שמים ואז כששמח בוראי
השכינה שרויה אצל כנ"ל :

ט צריך

הש"ן לקבוע עיתא לתורה כפי אשר חננו
ה' אחד המרבה ואחד הממעיט ובר"ב
שיכוון לבו לשמים • וכל המרבה בספ"ד הרי זה משובח •
ושבחו של צבור הוא ועכ"פ ילמוד כל יום ויום איזה ספרי
מוסר או הנהגות טובות • ואם אינו יוכל ילך אצל החכם
או לבית המדרש וישמע דברי תורה ואם אינו עושה כן אין
תפלתו נשמעת ח"ו איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא •
איבעית אימ' קרא מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבת
ואיבעית אימא סברא מאחר שאין עליו עול מלכות ועול דרך
ארץ כי פטור הוא מכל מסיים וארנונים צריך לחיות עליו
עול תורה וכל הפורק וכו' :

י גם

צריך להיות בעל צדקה כדאי' בדרז"ל רבה יהיב
פרוטה לעני וחדר מצלי • ואל יאמר בלבן
מה לי ליחן ל'עני • ואם עני בא על פתח ביתו ואומר לו
מה לך אצל אהלי כלך אצל בעלי בתים הקציני' והנדרבים
חלילה מעשות כדבר הזה • כי בוראי אין תפלתו נשמעת
ועליו נאמר אוטם אזנו מזעקת דל' גם הוא יקרא ולא יענה •
והוא ילך דפסוק זה אתא לידן נימא ב' מלתא • מילי
פעילותא מה ששמעתי מפה קדוש יעקב חנאן הגדול אב"ד
זר"מ כ"ש מהור"ר יעקב ב"א גר"ו אב"ד נר"מ דק"מ מ"ן יצ"ו •

ער

תעודת שלמה

על פסוק אוטם אזנו מועקת דל גם הוא יקרא ולא יענה
דאיתא במסכת בב ד' מאי דכתיב מלור ה' חונן דלים
כביכול עבד לזה לאיש מלור. פירש רש"י החונן דלים
נעשה מלור להקב"ה וכתיב עבד לזה לאיש מלור. איתא
איוב אמר לעבדי קראתי ולא יענה פירש דעבד צריך לענות
יותר משאר בני אדם. וזה שאמר הכתוב אוטם אזנו מועקת
דל ממילא אין הקב"ה משועבד לו כמו לזה למלור ואין צריך
לענות לו ושפיר גם הוא יקרא ולא יענה. ודוק:

ואף

אני השפל אענה חלקי. דאיתא צדקה במקום
קרבן וכן התענית הוא במקום הקרבן החלב
וזהו של הקרבן. ואיתא אגרא דתעניתא צדקתא. ותפלה
גם כן במקום קרבן כי עכשו אין לנו מקדש ולא כהן אלא
שיח שפחותינו. ואיתא בפייטין תשובה תפלה וצדקה
מעבירין את רוע הגזירה. וזה שאמר הכתוב אוטם אזנו מועקת
דל ממילא אינו נותן צדקה ותעניתו אין הענית. גם תפלתו
אינו תפילה כי צריך להיות צום קול טמון לכך גם הוא יקרא
ולא יענה. ודוק:

יא ואל

יקשה בעיניך היאך תלוי הדבר בחזן יורר
מכל ישראל ותלא כל אחד מישראל חייב
לקבוע עיתים לתורה וכל אחד מישראל מחויב ליתן צדקה
לעניים כמו כן שאר דברים הגורמים שהתפלה אינו נשמעת:
אמת נכון הדבר נעשתה הטובה הזאת בישראל וכל ישראל
מחויב כנ"ל. אבל החזן צריך לשמור ההפילה בשמירה
פעולה מאוד יותר מכל ישראל כי הוא השליח ומליץ בעד כל
ישראל. וביותר הקהל נותנים לו שכר שיעשרה שליחותו
כראוי:

יב משרי

שלמה. משל לשרפן שחולד כל יום
ויום לשרד שידוכים. וכותב כתבים
פסדינה למרינה מעיר לעיר ממשפחת למשפחה כמה אחת
נותן

תעודת שלמה

נותן לבגד כך וכך לבתך כך וכך כשעמדו וקדשו הן הן
הדברים הנקנים באמירה ושכר אמירה הוא שקיל כי הוא
סרסור להשירוף. ואם לא עמדו וקדשו דהיינו שנמצא
שמץ פסול בו או ברה או במשפחתם או שבא איזה מקטרג
בשירוף לא אמר לא כלום. וכל דבריו וכתביו של השדכן
לחנם יצאו אין כסף עד כאן המשל רומה לנמשל. כי רחוק
הוא הסרסור בין ישראל לאביהם שבשמים. ואם יש בו אחד
מהדברים שמעכבין את התפלה ואינה נשמעת כנ"ל ויש שמץ
פסול בתפלתו כל דבריו לחנם יצאו. ואע"פ משלמין ליה
השכירות כי המה סבורים שתפלתו מקובלת ולא ידעו ולא
יבינו שבה איזה מקטרג וקטרג בתפלתו. ממילא אותו ש"ץ
הוא הסרסור לוקח השכירות שלא כדין וסרסור דעבירה הורה
וגזילה היא בידו. ופשיטא שאין תפלתו נשמעת כי גולגול הוא
ואוכל את האסור כולל ומוסיף וגורע ועליו נאמר ואשר אכלו
שאר עמי וגומר אז יעקבאל ה' ולא יענה אוהם בכך נוציא
הגזילה מתחת ידינו. ולא יעשה כן במקומינו ונזכה לעלות
לציון ואז ימלא שחוק פינו. ורינה לשונינו:

יג צריך

החזן לשמור את הצבור בנמירות יתירא
דהיינו להרחיק כלל בעדם בלב שלם
ובנפש חפצה. כי לכך נקרא חזן דמחא. וכדאד"ל במסכת
ב"מ דף צ"ט חזני מחא פירש' שומרי העיר בלילה. שכל
שמך אנשי העיר עליהם לשמור גופם וממונם הני ודאי בעי
במירותא יתירא: ושם איתא יעקב חזן דמחא הורדאמר
ליה ללבן נטרי לך נמירותא יתירא כחזני מתא ע"כ. מכ"ש
ק"ו החזן אשר כל שמך אנשי העיר עליו לשמור נשמתם
ולהחלל בעדם שיחיו פשיט' דצריך נמירות' יתירא כיעקב
ואם קולו קול יעקב אין יד עשו שולטות בישראל:

יד שואלין

ודורשין הלכות הגבא הלכות פסח
בפסח וכו' וכן צריך לעשרת החזן
ללמוד

תעורת שלמה

ללמוד הלכות תפילת חול ושבת וי"ט והפיוטים ופי' המלות
וכוננות כד' שלא יטעה ומכ"ש ק"ו בימים נוראים רחוב על כל
אתר מישראל ללמוד לעצמו ולב"ב סדר התפלה כראי' בש"ע
א"ת מכ"ש החזן אשר כל הקהל סומכים על תפלתו ורבר
בעתו מה טוב לו ולכל ישראל:

די לחימה ברמזא שלמה מלך והדיט קפץ עליו
רננא של יום ק' מכאוב היש מכאוב כמכאובי אשר
עולל לי עלילות ברשע רשת הכינו לפעמי ואויבי שמחו
בשטות עצמן כי נפילתי מאגרא רמא לבירא עמיקתא עמוק
אין מראהו מן העי' ונשחנה פני ככרום כרו"ס היה לשלמ"ה
צעקתי כי פרוכי ולא נעניתי כשה אובד תעיתי משלחן
אבי וקני גליתי ונתרחקתי מעל אדמתי ולא יכולתי לעלות
ולראות וליראות כל רואי הלעיגו לי בשפה רפה הניעוראשם
ראשי ואברי ה' כבדים עלי מאוד היה הפרידה קשה עליו וקולי
בנחש הלך הלכתי כי נכס' נכס' תי מבית אבי ויהי כצאתי
את העיר פרשתי כפי אל ה' והפילתי לפני חחנתי ולישועתי
בהרף עין קויתי אל ישמחו אויבי לי כי נפילתי קמתי
אשר היה מצער ראשית ומי' עי' ר' יסנא אחריתי ובלשון
חבה נקראתי לבא לקרית מלוכה פראג אשר מקרם הייתי
ברוך ה' שלכך זכיתי אותה אבקש מאת ה' ואחת שאלתי
החזק מן וצנה וקומה בעזרתי יבושו ויכלמו מבקשי נפשי
סוגו אחור ויחפרו מבקשי רעתי אשירה לה העוגה אותי
ביום צרתי ויהי עמודי ברך אשר הלכתי:

די יאמר לצרתי מי שאמר די לעולמו עולם חסד יכרח
אורה לה מאוד אשר עשה עמי חסד ער היום
ע"כ אוחיל לו שיעשה עמי חסד אל כל היום
הקטן שלמה בן מהור"ר משה לקח את האהל ונשר לו
מחוז למחנה ק' פ' לק' מ' צו:

שיר

תעורת שלמה

שיר חדש בפי אתן ואלך מחיל אל
ל' אשר נתן לי ע"ס מ"ץ כח לעשות
מגן הוא לכל החוסים בו לישראל עושה
הוא יעורנו ויבוס צרינו ובו נעשה

הוא מפעלות ה' אשר שם מופ
זמרו לו שירו לו שירו בכר נפלאו
נמליכו וניחד שמו הודיעו בעמים עליו

א מצאתי את שאהבה נפשי בקשתיהו ומצאתיהו
ויגעה ומצאתי בספר תולעת יעקב
הכותב בשם ספר אור ורוע וז' - שליח ציבור היודר לפני
חתיבה ואינו מבין עיקר התפלה וסודיה ותעלומיה ואינו
מבין מה שמוציא מפיו או לסומכים עליו וזהו כהן של מטה יואם
הכהן המשיח יחטא לאשמת העם וזהו כהן של מטה יואם
נחשנה לעבודה ונמצא בו חטא לאשמת העם כיוצא בזה ש"ץ
שנמצא בו חטא ואינו הגון וראוי לתפלה להליץ על שולחיו
בשכר שאינו יודע עיקר התפלה ואינו יודע פ' בסודות
העליונים הנסחרים או לממנים אותו להליץ בעבורם:

מלה"ד למלך ב' שאין כעסו כעס עולם ואין חיו חיי עולם
ואינו יודע מה עושים בני אדם אלא ע"עדים וחמליץ לפני
כמה צריך אדם לדקדק בדבריו שיהיו דברים על אופנים
ושליח הציבור היודר לפני חתיבה לבקש רחמים לפני המלך
העליון שכעסו כעס עולם וחיו חיי עולם ויודע כל מה שעושים
הבריות במסחרים הה"ד אם יסתראיש במסחרים וגומר כמה
צריך לדקדק בחפלתו מאוד כדי שתתקבל ויליץ בער שולחיו
באימה ביראה ברחם ובדע ויסתכל וישגיח במה שמוציא
מפיו כדי שיהיו מתקנים ויהבסם במקומו כי כל הדברים
היוצאים מבין עולים למעלה ואם צריך הוא וזקן וירא שמים

אשר

תעורת שלמה

אשרי שולחיו שמינהו עליהם כי ידע עיקר הרבר והמליץ
בעמורם ועלו הרברים שיצאו מפיו ונתכנסו במקומם ואם
אינו הגון ואינו יודע עיקר הדבר זהו לאשמת העם הה' אם
הכה המשיח יחטא לאשמת העם פי' בשביל אשמת העם או
לסומכים עליו בחפלתו ואוי לשלח ציבור שהוא גורם שלא
תעלה תפלתם למעלה ונמצאת תפלתם בטלה לפי שהו' להם
במקום כהן גדול בזמן שהוא מכפר על העם ושינוי בשעה
שהכהן מתחיל לכוון הרברים ולהקריב הקרבנות כל העם
בשמחה ובצהלה והימין מתעורר והשמאל נכלל בימין ונכסף
ואינו שולט מפני הימין והכל נקשר זה בזה ומתברך הכל
כאחד נמצא שעל ידי הכהן מתברכים עליונים ותחתונים
כעין דוגמא זו למטה אם הש"ץ הוא הגון וראוי ויודע עיקר
הדבר אשריו ואשרי שולחיו עכ"ל. ושמהתי כמוצא שלל רב.
ושפיר קאמר בעל תולדות יעקב. להסיר המכשול מלב
העקוב. וכוון תפלתו אורח באור לגקוב. ועצמותיו בלי
לרקוב. בזכות זה יזכר לנו את ברית אברהם יצחק
ויעקב:

ב בחלק

כל האומר כל התורה מן השמים חוצץ
מדקדוק אחר ח"ו בכלל דבר ה' בזה
ע"כ. לפי צריך החזן לקרות בס"ת בדקדוק ואם אינו יכול
ילך אצל חכם וילמד אצלו. אבל ע"פ הדין אין משגיחין בזה
וגם הקהל אין משגיחין בכך אולי'ם כל עיקר וכשהחזן קורא
בחזרה לפעמים אינו קורא היטב בנגינת הסעמים שקורין
טרא"פ בלי' צועקים כי כרוכי' לא כך הוא ועושים לטפ"ל
עיקר ולעיקר טפל כשהחזן מגיד הנה ומגיד הנה מחזיק הרפה
ומרפה החזק לא אומרים ולא כלום ואפילו כשהחזן פתורף
למנהג שותקים ודומים ל"א דומיה תהלה ארבה ראוי אותו
חזן לגעור בנזיפה. ולרדוף אותו ברדיפה:

מה

תעורת שלמה ט

מה

יפה ומה נעים מנהגן של ישראל תור' היא אשר נהגו
בק"ק פראג ובכמה קהלות בפולין ובפיהם
ומעהרין אשר ישראל קורא מיוחד הקורא בעיון רב
ובדקדוק היטב ד"ק ד"ק והלואי שיתפשט המנהג בכל
הקהלות ונאמר לפע"א מביא וישר חילי' לאורייתא.
אע"פ שחנני אלהים שאפס קציהו אני יכול לקרות כאשר
יעידון ויגידון בכל הקהלות קדושות שהתפרסמו.
אפילו הכי אהיה מן המסכנים בדבר הזה ושל"א לבייש
את מי שאין לו אהיה מן הנעלבים השומעים הרפתם.
ונעשה אזינו כאפרכסת לשמוע מפי הקורא היטב. וכל
זמן של"א יחיה הרבר ולא יבא המנהג הזה הוא הדבר אשר
דברתי שילמוד החזן הקריאה היטב הד' כנ"ל:

ג איתא

במור א"ה סימן קכ"ט סעיף א' הקורא
בתורה צריך לסדר הפרשה פעמי' שלש
בינו לבין עצמו כהיה דרבי עקיבא שקרא אותו לתורה
ולא רצה לעלות לפי שלא סדר אותה תהלה ויריש ליה
מקרא אזראה ויספרה וגו'. וכתב הרב בית יוסף דלריון
דהעולה אינו קורא בקול רם אלא ש"צ קורא בקול רם
והעולה קורא בנחת עם הש"ץ וכו' כמו שכתב הרא"ש והחזן
צריך לסדר אותה:

הבית חרש

כתב מיהו מצוה מן המובחר שגם
העולה יסדר אותה פעמים ושלש
וע"כ ראוי שכל אחד יסדר אותה תהלה בע' שרשמה יקראו
אותו לעלות לתורה למחר בשבת. ומה מאד שכלל בנה
לתל פיות איזה חזנים הקוראים ויבולעים חבבות ומכל שכן
אותיות ואצ"ל דקדוק ורות בין הדיקים ונח ונע ורגוש ורפת
ובודאי הקורא לא יצא ומכ"ש העולה עליה זו ירדד היא.
ע"כ ראוי ונכון שלא יסמוך עליו העולה כלל ויעשה כדעת

בית חרש:

ב ר החרדים

תעודת שלמה

ר החרדים

על דבר ה' לא ב'ו' יסדרו הפרשה
פעמים ושלש כנ"ל ומי לנו גדול
מרבי עקיבא שהיה דורש כתי אומיות בוראי כל התורה
היתה מסודרת בפיו ולא רצה לעלות בשביל שלא סדר
אותה תחילה • על אחת כמה וכמה אנחנו אפרוחים
שלא נפתחו עינינו נבער מדעת ולא בינת אדם לנו ופשיטא
שצריכין אנחנו לסדר אותה פעמים ושלש ואפי' מאה פעמים
ואינו דומה מי ששונה מאה פעמים למי ששונה מאה פעמים
ואחר • ולא נהיה דאטאים ומחטיאים זה בא בקור"א ונתקל
ומתקל להעולה לתורה :

ה קום

ואימא לך מלת' דתתקבל ומילתא דשווייה
לתרווייהו מחד שבחא לשבתא תקרא בכל
יום פ' אחת מן הסדרה פעמים ושלש וכן'ל עד שיהא שגורה
בפיד ובלבבך • וכאשר וכינו לסדר אותנו כן נזכה לעשותה
כי התלמוד מביא לידי מעשה : ומי מעכב בידך הלא יש
לך פרנסה ברוח ואינך צריך לחזור אחריה די להם לאורח
חונים שהמה בכפרים ועיירות קטנות קורין בו ביום אין להם
מה לאכול בלילה ופרנסתם מצומצמת מאוד יש מהם צריכין
לחזור על הפתחים מכאן ולהבא יש מהן מראין הלכו' שחיטה
ובעצמן צריכין לילך בשדור וללין בכפרים בשביל פרנסתם
ואין להם פנאי לסדר אותה כי כל ימי השבוע אינם פנוים
מימי • ויש מהם מחולקים ביעקב ונפוצים בישראל להיות
סופרים ומלמדי תינוקות והחזן רואה היכן תינוקות קוראים
אבל הוא לא יקרא כי תושב ושכיר יום הוא :

ו אנ'י

הגבר ראה עני ומרודי ממש חסר להם הייתי •
ובכל אלה נסיתי • בהיותי חזן בק"ק
וולרשטיין היא עיר קטנה ואנשים בה מעט כמעט כסתום
הייתי ולמר"ה דמיתי • לתחלתי מר וסופי מתוק קוה קויתי •
וישמע ה' שועתי ונתקבלתי לק"ק פפערשי עק"ב אשר שמעו
בקולי

תעודת שלמה

בקולי ושלמה פרקתי עול השחיטה מעל צווארי ולא הייתי עוד
מלמד תינוקות אלא בעל מלאכה אחת מלאכת עבודת הקדש
בית מקדש מעט ועיר שם היה קולי חולך וחזק מאד אשר
כל השומעים היו מתמיהים והם כל העיר הזאת נעימה
ונגינה היתה בעק"ב ראוי להיות כרא"ש כל קהלות היא עיר
ואם ק"ק פראג וגם אנשי מקום ק"ק פראג ושאר מקומות
באו ואזרים מה לך כי נדרם ועל מה אתה יושב פה לגדולה
מזו אתה מוכן והכנתי לדרך פעמי וחלך הלכתי כי נכסוף
נכספתי לבית אבי ולא רץ מולדתי ק"ק פירדא עם אשתי וכב"ב
ומשמה כתבתי לפראג לאיזה אוהבי וחבירי ש'מדת אהב
בימי בחורתי אם אבא אל מקדשם ואתי בא מגלת ספר כתוב
אלי מן מחותני מזהרר הירש ל"ש גר' אשר קרא בלשון חבה
שיר השירים אשר לשלמה עד הפסוק והאחרון ברת רורי ומה
לך לצב"י למה תעמוד בחוץ ואנכי פניתי הבית ומקום לגמול
לך כל טוב סלה אז אמר שלמה • עת לחשול חיש קל
מהר ורץ לצב"י והלכתי לק"ק פראג והמקום ב"ה הידי בעורי
זה עליני מכור שאון מכירא עמיקתא לאיגרא דטא ונתקבלתי
בכבוד גדול כב"ה פנה"ס וכב"ה ציני"ר ויקם על ס'ל ערגלי
ונתן בפי שיר חדש תהלה לאלהינו יראורבים ויראו ויבטחו
בה' אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו • עד שלא שקעה
שמשו של החזן הגדול המנות הזקן ר' יונה זצ"ל זיהה שמשו
ונתקבלתי לחזן דמא ק"ק פראג אלקים יתנונה סלה • חן
מקום על יושביה • אודה' מאוד בפי ובתוך רבני אהלנו
הלולא רכא אשר עשה עמי חסד הנם ועוד ידו נטויה עד היום
כמה הרפתקאות דערו עלי ולא עובני אבקש מאתו ככלות
כוחי אל יעזבני ואל יטשני להטות לבבי אליו ללכת בדרך
זכרונות ה' דרכי גם אויבי יטלימו אתי כמו שהתפלל דוד
המלך ע"ה עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושוכי אתה
ה' עזרתני ונתחנני :

ו וואויל B 4

תעודת שרה

ז והואיל

דנודמן פסוק זה לתוך פיאמא ביה
מלחא מה ששמעתי מפי חכם וסופר
ופונה אותיות דתורה ה' המופלא הסופר מהיר מהור"ר
פאיר פערל"ש סו"ד ק"ק פראג שאמר בשם הגאון הגדול
מהור"ר גבריאל נר"ו אב"ד ור"מ דק"נ ש' והזמנא מילחא
היא דתתקבל אל ברד"ל כד מעיניגת ב' ברור לא חמצא ב'
לבד מאורי' החתי. והנה אין צריך לדקדק בו כי ממילא
יובן. דא' ברברי' הימים כתיב רודי' ביו"ד סימן הוא לו שלא
חטא כלום בבית שבע כי הי"ד היא אות מהשם נמצא
אם תאמר דוד בעל פה לא ידעין אם ביו"ד אם לא ביו"ד כי
וקורה של וא"ו היא ח"ר"ק ויוכל להיות ח"ר"ק בלא יו"ד ויש
לומר שהטא אבל כד מעיניגו פ' שחעין מתוך הכתב ברברי'
הימים ותמצא כתוב ביו"ד ותראה שלא חטא בבית שבע.

ורוק ודפת"ח:

ח והוספתי

נפך משלי. זה הוא אשר אמר
דוד המלך ע"ה עשה עמי אות
לשובה וגו' דקשה הל"ל ויבושו שונאי מאי ויראו אבל ע"פ
הדבר אשר דברנו נכון הדבר מעם אלהים וימהר אלהים
לעשותו. פירש עשה עמי אות לשובה דהיינו שתוסף לי
היו"ד ויהיה לי לשובה להראות בו שלא חטאתי כי היו"ד אות
מהשם. ויראו שונאי ייקא שיראו מתוך הכתב שכתוב
יו"ד ויבושו באמרים שחטאתי. ועפ"ז לענ"ד היינו דאר"ל
כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה פירש שהוא טועה בין
דוד ביו"ד בין דוד בלא יו"ד ודוק. ומדויק כל האומר וק"ל:

ט במסכת

ברכות דף ל"ג האומר שמע שמע
משחקין אותו וכו' א"ל רב פפא
לאבי דלמא מעיקרא לא כיון דעתי' ולבסוף כיון דעתי' אל'
חברותא כלפי שמיא מי איכא אם לא כיון דעתי' מעיקרא
מחנין ליה בארזפתא עד דמכוון דעתי' פירש' מחנין
ליה

תעודת שלמה יא

ליה כלומר מלמדיו לי שיכוון ומכין אותו אם יגיל בכך וכהנ'
בעל של"ה דקשה לרש"י מחנין ליה מנא ידעין דלמא מכיון
אבל אם בכירור יודעים שאין מכיון שרואים אותו קורא
ומסתכל כאן וכאן או רגיל לכופלו אז מחנין ממש עכ"ל.

וזה שכתב ע"פ הרוב אצל החזנים כשמנגני' איה פיוטי' או
קדיש שאומרים תיבה אחת כ' פעמים ונראין הרברים שאין
מכוונים ולפעמים מבליעים תיבה אחת ואחר שתי תיבות
מזכירי' וברעיתיהם מה שחסר כאן יתיר כאן ויתיר שלא ברדי
דאונא הוא וטרפה טרף יוסף מכוונ'. ולפעמים הגר"ג רבים
חולקים תיבה אחת לשנים וחוטפים כמה תיבות וגורמים
בנוקין לענות אמין חטופה על ברכותיהם ופושטא ראוים אל'
לארזפתא אבל הצנועין מושכין את ידיהם מהדברים הנזכרים
ויכונו את לבם לאביהם שבשמים:

י יוהר

הש"ן כשמנגן שירה חדשה או מלכותך
שלא יפסיק בין כרוך אתה ה' ובין גאל
ישראל כדי לסמוך גאולה לתפלה. אע"פ שבטא"ח סימן
ק"א סעיף א' איתא וז"ל וי' ארמה שצריך למסמך גאולה
לתפלה היינו דוקא בחול אבל בשבת שרי עכ"ל:

אבל

הבית יוסף חולק עליו דבשבת ג"כ צריך למסמך
גאולה לתפלה וז"ל. וכתוב בהגהות אשרי'
בפ"ק דברכות רבשכת אין צריך לסמוך גאולה לתפלה הואיל
דנפקא לן מיענך ה' ביום צרה דכתיב בתריה יהיו לרצון אמרי
פיו ובשבת לאו יום צרה הוא ע"כ. ואין דבריו נראין דהא
קרא סמך בעלמא הוא ובלאו האי קרא צריך לסמוך גאולה
לתפלה. ועוד דתפלת שבת במקום תפלת חול דענייה בעת
צרה היא עכ"ל: ובאמת איני יודע היאך נחפשת המנהג
ביש בחזנים המנגנים בין גאולה לתפלה ואין מי שמוחה
בירם. אך מצאתי איה זכות כיון דנהרא נהרא פשטא
בברית מילה מנגנין שירה חדשה ואפי' בחול ומכ"ש בשבת יש
להם

תעורת שלמה

להם סמך מטא"ה הנ"ל וביין דאפ"ג אפ"ג. וכן במלכותך בערבי שבתות יש להם ערבי פתח"ם דהיתר. אבל פתח חרד"ה היא. ולכל הפחות יבג עד הברכה. ואח"כ יאמר הברכה עד גמירא בלי הפסק וכן כל הברכות כולן בסדר הזה. וכן אני הקטן נהגתי את עצמי מיום עמרי על משמרתו עד היום הזה ויש דורשין לשבת ושבתו של צבור הוא:

יא באה סימן ק"ט סעיף ב' כתב אם מתחיל להתפלל עם הש"ץ כשיגיע הש"ץ לקדושה יאמר מלה במלה עמו וכו' עכ"ל. ולפ"ז אם הש"ץ עצמו אינו אומר מלה במלה והיאך אפשר שיאמר היחיד עמו מלה במלה ועליו נאמר שתיים רעות עשו עמי. לכן יזהר להתפלל מלה במלה ובפרט בתפלת יחסיפן יש יזהר מהתפלל עמו:

יב אותן החזנים אשר יש להם קול ערב ונדיח לשומעים ומתקבלים בקהלות גדולות והמה נקראים חזנים ראשונים וכל"א (אויבר חזנים) ויש להם חזנים שניים ושלשיים תהיהם המתפללים כל ימי השבוע. והמה המתפללים בשבתות וימים טובים ור"ה ובימי דרשבוץ בא היצירה ואומר מדוע אתה הולך היום לב"ה לא חרש היום ולא שבת היום: חלילה לא תאבה לו ולא תשמע אליו. ולא תמצא בעצתו נחת. כי הוא מוריד לבאר שחרת. והיא כפורחת. ע"כ כלך מדרך זו אחת אל אחת. ולא יהיה לך השחפת והקדחת:

יג גם ראוי ונכון להתפלל עכ"פ פעם אח' בימי החול שלא יהיה נוטל שכר שבת. ויתפלל מלה במלה ושכר אמירה הוא דקא שקיל. וטוב לו:

יד החזן צריך שיהיה נכנס ראשון לב"ה ויוציא אחרון ואילולי לא נכתוב ראוי להיתר מצד הסברא כי החזן הוא שלוחא דידן הנשתלח להקדים פני מלך

תעורת שלמה יב

מלך מלכי הקב"ה הוא"כ באים הציבור אח"י אל בית המלך ואף אם לפעמים הוא מזמר על סעודת כל הלילה אל ילך לישן וילך תחלה לב"ה. ומי מוחה בידו אם הוא ישן ביום רץ ובתורתו יהגה ימים יצוה"ה חסרו אע"פ שכלילה שירה עמי:

מו בריל שבת צריך לומר ויכולו בכונה גדולה וברעותא דלבא. דאיתא בספר חסידים

מעשה בחסיד אחד שמת וראה אותו חסיד אח' כמותו שפניו מוריקות. א"ל למה פניך מוריקות. א"ל מפני שהייתי מרבר ביכולו ובמגן אבות בשעה שש"ץ אומר אותו. עכ"ל. וכ"ש וק"ו שהחזן עצמו צריך לומר בכונה גדולה מאד כי התפלה הזאת נגד תפלת יחסיפן בחול וכבר אמרנו שבתול צריך לכוון מאוד בש"ע ויתפלל מלה במלה כי כשמתפלל במהרה אוהן העונים אמן אינם יודעים על מה המה עונים ונקרא אמן יחומה אמן חטופה והחזן הוא גרס בנזיקתו. לכן יזהר מאוד כדי שהעונים יהיו יודעים על מה הם עונים. ויהיו בתפלתם נענים:

מו יזהרו מאור החזנים והמשוררים בזמירות של שבת גם בקירוש היום ובברכת המזון

לומר על שלחנו בקול נעים קרא בגרו יבבר אתה. כי בוודאי הקב"ה כועס על אותן המנגנים בסעודת ואינם מנגנים בביתם כנ"ל ואגלאי מלתא שלא לש"ש מזמרי רק לשם ממון לכן ייחא דבר זה קלה בעיניו: ותאריכו ימיכם ושנותיכם: ונכון להיות להחזן מלבושים נאים מתוקנים לתפלתו משום הכין לקראת אלקיך וגו'.

בפרט אותן החזנים אשר המה בכפרים ובעיירות קטנות וע"פ הרוב המה שוחטים וכורקיש יש להן ליזהר מאוד להיות להם מלבוש מיוחד לתפלה ולא להתפלל באותו מלבוש שתמיד מלוכלך ברם. ועליהם נאמר גם כי תרבו תפלה איני שומע דכם דמים מלאו. ואף גם הסברא נותנת מק"ו. ומה אם

תעודת שלמה

יך אדם לשררה במלבוש מלובך בודאי יאמר צא איש
הדמים מכ"ש לפני המלך מ"ה ב"הוב"ש :

יה כתב

הרמב"ם הלכות הפלה פרק כ"י י"א י"ב
ו"ל. אין ממנין שליח ציבור אלא גדול
שבציבור בחכמתו ובמעשיו ואם היה זקן הרי זה משובח ביותר
ומשתדלין למנו' שליח ציבור אדם שקולו ערב ורגיל לקרות
ומי שלא נחמלא זקנו אע"פ שהוא חכם גדול לא יהיה שליח
ציבור ספני כבוד ציבור וכו' :

וכן

העלג כגון מי שקורא לא ע' או לע' א' וכל מי שאינו
יכול להוציא את האותיות כתיקונן אין ממנין אותו
לשליח ציבור וכו' ובהלכות נ"כ מביא ג"כ דין הקורא לשבולת
שבולת כו' . ופי' הכסף משנה וכן העלג וכו' ברייתא בפרק
הקורא את המגילה עומר . אין מורדין לפני התיבה לא
אנשי היפא ולא אנשי בית שאן מפני שקורין לא לפני עיינין
ולעיינין אלפין . ולמד מכאן רבינו שהוא הדין לכל מי
שאינו יכול להוציא אותיות כתיקונן עכ"ל . לפי זה צריך
הקהל לחזור אחר ש"ק שיכול להוציא אותיות כתיקונן . ואם
אינו יכול להוציא האותיות כתיקונן אע"פ שמשורר כנבות
אין נוהג הימנו רוח רוכב בערבות . ואע"פ שידוע פרק בשיר
כהוגרס בן לוי ממש . אין תפלתו נשמעת בצפר ורמש .
היום ואמש :

יט במסכת

ברכות דף י"ח . ובש"ע א"ח הלכות
תפלה סימן צ"ג סעיף ג' . אין
עומדין להתפלל לא מתוך הדין ולא מתוך דבר הלכה שלא
יהא לבו שרור בה אלא מתוך הלכה פסוקה . וכתב בעל מגן
אברהם שלא יעסוק בפלפול קודם התפלה : עכ"ל . ואם ע'
ד"ת הקפידו דל' שלא יתפלל אחר כך כרי שיתפלל בכוונה
ולא יהיה לו שום מחשבה כלל אפי' בד"ת מה שדיבר לפני
התפלה על שאר דברים וק"ו דברים בטלים ודברים של מה
בבך

תעודת שלמה יג

בכך על אחת כמה וכמה :

ועפ"ז

אמרת יישוב נכון על הא דאדל' במסכת הנ"ל
דף הנ"ל . ת"ר לעולם אל יפטר אדם מחבירו
אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זכריהו . דקשה לימא
אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך הלכה מאי דבר הלכה .
ולפי הגמ' הנ"ל שפיר . דתיפוק ליה למה אינו רשאי להתפלל
מתוך דבר הלכה . ומתוך הלכה פסוקה רשאי להתפלל לא
צ"ל כדפירש"י . והלכה פסוקה אינו צריך עיון והרהור ולהיפוך
בדבר הלכה וכו' ושפיר אדל' מתוך דבר הלכה דייקא וסתוך
כך זכריהו כי דבר הלכה צריך עיון והרהור ודוק :

כ צריך

כל ש"ק לידע שיטה ראשו בברכת כהנים
כמו שכתוב בזהר . דכתוב שם דכל
ש"ק שנוטה תחילה לצד שמאל ואח"כ לימין אז הוא מעורר
הדין וגובר על החסד ח"ו ועונשו גדול עד מאוד . ע"כ יהיה
כל ש"ק וינהג כזה : **יברכה ה'** יהיה פניו נגד
ההיכל : **וישמך** נגד ימינו : **יאר ה' פניו**
נגד ההיכל : **אליך ויחנך** נגד שמאלו :
ישא ה' פניו נגד ההיכל . **אליך** נגד
ימינו : **וישם לך** נגד שמאלו : **שלום** . נגד
ימין ויכוון שיגבר ימינו . הוא מרת הרחמים על מרת הדין :

כא כתב

בעל שני לוחות הברית וז"ל . וז"ל אחי
הגדול מהר"י ז"ל המדבר בחסידות
וכתבו עזר הפוסקים בענין עניית אמן וז"ל בשם הירושלמי
העונד אמן ארוכה יאריך ימיו בטיבה כמה שיעורה כרי
שיכול לומר אל מלך נאמן ובלבד שלא יאריך כרי יותר
מכרי השיעור הזה דשלא כהוגן עושים המאריכים בה דאז
אין כמשמע' התיבה כלום . ע"כ הרי לפנינו שמהאריך
בתיבת אמן . יותר משיעור שאין התיבה כלום וכאלו לא
ענו

תעורת שלמה

תעורת שלמה יד

ענו ואמרו אמרנו כי יש לגעור ולמנוע אותן המאריכין הרבה
בנגונים במלת אמן עד שלא קרב אות אחת להכלתה ואין
במשמעות התיבות כלום רק ומורתא ההא ועוד הבהן המשית
הוא הש"ק אשר יחטא אשמת העם הוא ג"כ ונמשך גם להם
קלקול להיות שאריכות ההוא שצריך בו החזון הוא שלא
כרין והקהל שהיו ואין עונין אחרי אמן עד שתכלה אריכות
הניגון מפי המנגן. הנה הם מפסיקין יותר מראי בין הקדוש
ובין עניית אמן והוא בכלל אמן יתומה שפירשו המפרשים
כי לאחר זמן שמסיים ממתיק הרבה ועונה אמן מקריא אמן
יתומה וכבר א"ל העונה אמן יתומה וכו' אלא מיד שתכלה
הברכה מפי המבדק יענה אמן. ע"כ יש לזהר ולהזהיר מזה
וכן בקדושת ובקדושים ובכרוב המנגנים מאריכים בשבחות
ויל' בנגינות הניגונים הרבה מאור וממשיכין התיבות
והאותיות הרבה עד אשר לא קרב זה אל זה ואין כמשמעות
התיבה כלום לא יפה הם עושים וכמו שזכרנו בשם הירושלמי
לעניית אמן וה"ה הכא וחרטומא שייך בהו ולא נקטו
הפוסקים בלשונם אמן אלא משום שאמרו שצריך להאריך
באמן. וכתבו שצ"פ לא יאריך בה יותר מהשיעור הנזכר ואם
כוונתם בזה נגונים בלבד לכבוד המלך הכבוד יתברך ממה
שחננם בעריבת קולם הלא יוכלו בטוב לצאת ירישניהם
דהיינו לקצר בנגינת וגם יותר טוב להאריך בנגונים שלא
במקום עצם הקדושות הגדולות כגון נקדשוכו' נעריצך וכו'
קדוש ויתברך וכו' שהם קדושות הש"י ביתר עון משאר
הענינים. ובאלו הענינים הקדושים היה לנו לכוון ביותר אל
הכוונה. ואם מאריכין כל כך בנגונים אי אפשר לכוון כל כך
להכוונה וגם האריכות הנגונים הם סבה להפסיק ודשות
שיחה בשלה. וזה אנו רואין בעינינו. ונמשך מאריכות
הניגונים שמאחרין זמן ק' שבזמנה. מכל מקום מאי דאפשר
להקדים צריכין להקדים כדאיתא בב"ש האר"י דל' :
וגדולה

לה זו כימים הקצרים בחורף כשאומרים פיוטי' אם מאריכין
נים קרוב לוודאי שעוברים זמן ק"ש כי זמנה נמשך עד
הלק רביעי מהיום הן יום גדול הן יום קטן מעשרה או
שעה שיעור ופחות מזה. ומכאן אונס. וכל לקרות עד
ש היום. אבל אין לו שבר כקורא בזמנה ומכאן ואילך
קרא בכרכותיה ואם יברך הוי ברכה לבטלה כמ"ש א"ח.
והשוב אימרת כלה רביעי היום בימות החורף וראה אם
מאריכין בנגונים ובפרט כשאומרים ג"כ פיוטים אם קורין
בזמנה. ובדוראי לא שפיר למעבר הכי כלל לרחוק זמן
בכל מה דאפשר מפני אותן הניגונים אף אם אין עובר זמנה
לאם משיך מזה חשש שיעבור זמנה ובדוראי לא כך היו
יום השירות והזמירות בבית המקדש כי בנגינת היו מנגנים
יבית קול נעים ומירת המשמח אלקים ואנשים דהיינו
ובנגינת בקצור ובחיתוך האותיות והתיבות. וכן ראוין
ונכון לנו לעשות ולהיות עכ"ל החסיד בעל של"ה :
דיבור ובזמנו דיבור ודיבורו הביב עלי מאור מאור
וכבר כוונתי לדעת הגדול הנ"ל. יעידין ויגידון
באחד אשר אני נודע את עצמי מיים שהגיעני לפרק
דוקיל תודה ונכנסתי לעבודת הקדוש עבודת הלב זו
השמעט מועיר אני מנגן קודם ק"ש. וכן אין אני מניף
אריך על המקצר. ובמקום שאמר הגאון הנ"ל לקצר אני
בבית כלית הקיצור. ומנהג אבותי בירי ה"ה יקריה רשכבי
ומהור"ר זלמן חזן זצ"ל מק"פ ויקרי' דחי' א"א מ' משה
מ"ו זמ"ק פירדא. ואני השפל ברא כרעא דאבוהי יר"ך
האי וחוש המשולש וקהלות משולש המה ק"ק פראג וק"ק
ק"ק מ"ץ. נאמני עלי שלשה רועה צאן קדשים אשר כמה
יעשו מריבו עמי המוני עם בקהל על דבר אשר לא קדמתי
קודם ק"ש באמרו כבר קדמוך שירי אחר נוגני במקלה
החזני היו מנגני קוד"ק ש כמו והאר עינינו וקרבתנו ואשר
דברים אע"פ

תעודת שלמה

תעודת שלמה טו

אע"פ כן אני בחומי ה' כתי בעקבות אבותי ועשיתי את ע
תקף הוא יעשה את שלו ויבנה ביתו בקרוב ובמהרה י
אותנו ואז ימלא שחוק פינו ולשונינו רנה. ונשיר שיר
ונעלה ברננה:
כב הזקנים שברור והזקנים כתרנומו אמר
ישר כותך ששברת המנהג ה
ובאמת הביטו וראו כמה וכמה חורבי' דנפיק מיניה.
שאינן בקהלה המפוארה מ'ץ יצו בתוך עמי אשר אנכי
בקרבי כעת הזאת רוח והצלה יעמוד להם בזמן קרוב:
בשנת תע"ה לפ"ק ביום טוב שני של שבועות התפלל חזן
בקול גדול ול' יוסף דעת מכאוב היה מברך את רעיו בק
גדול ולקללה יחושב כשהגיע ל' יוצר המאורות נתן סבי
סחור סחור ולגר"מא בנזק קרב. ובא קול צווחה מהו
בב"ה וכשהגיע לאהבה רבה נהפך אוהב לאויב דמפא לא
קול בוכים בכי ושירות שיר של פגעים פגע מרת הדין ב
היה מרקר ומצוי בדבר המנוי וכך היה מונה אחת מל
ותמש מלמעלה. והאבן מקיר תזעק זעקה גדולה ומרה
דמי אשר מראהו מראה דם קילוח ודם הנפשות של
צדקניות וכפיים מע"ץ יעננה אין ענייה אלא בהרמית
ברמה נשמע בכי תמרורים ויום טוב שני לגבי מ"ת כ
שויה. כל הנפש הבאה ששה נהרגו יחד קדושים
במקום קדוש קדוש אשה בעורה מניין רחקה ונכנסה א
דכלו כולם בבת אחת. צווחו כולם כאחת. וב"ת קול
צוחרת. כל לבדיו וכל ראש לקרחת. הנשמרת
בורחת. ביום שניתנה תורה בקולות וברקים. המה
בוכים למשפחותם ואחרים עמם היו צועקים. על הנה
ונחנקים ונרחקים. בוקים ומכולקים. המה בנות יש
ששה נאחזו במצודות וחכות. נשים צדקניות הענו
ורכות. רחלה בת רחל אם על בנותיה מכות.

משם עד שנפשם היו מלא פצעים ומכות. ומי ראה
יוצאים יציאת נשמתן עשה רשום רשום נזכר עד ב
הגדול והנורא והשיב לב בנים על אבותם. ע"כ אחי ורעי
תהא דבר זה קלר בעיניכם. ויכנסו הדברים האלה
עניכם. ובדבר הזה שפרו מעשיכם. וזכר תלמדו
ניכם. בזכות זה תאריכו ימכם ושנותיכם. אמן סלה:
כשם שאי אפשר לעולם בלא דרוחות כך א"א
לחזן בלא משוררים. אך לפעמים
הצוררים וסודרים. וזללים וסובאים משכימים ומעריבים
מי משתאות ולסעודות מריעים אכלו ריעים שתו ושכרו
ים ויאכלו וישתו ויקומו לצחק צחוק עושים כל השומע
ק עליהם נאמר עשאוני בני כניור המנגנים בבתי
תאנות. ומה יעשה אותו בן וב"ם שלא יחטא. כל ימי
בוע אינם הולכים לבית הכנסת. באמרם זה לזה מרוע
הה הולך היום לב"ה לא חורש היום ולא שבר היום.
חזן היום אינו מתפלל ואף כשמתפלל אינו מנגן כלום.
שבת וי"ט המה באים ועומדים אצל החזן כאלו באים
תיר נדרים: גונחי גנח וילולי לילי כשברים. עומדים
הרן וחור. אבל המה פותחים ורקים כרות ובור. ויחדיו
גנועין בעין יראו זה על זה לא ראייה זה כראיה זה הצד
עוה שבהן שאינן מתפללין כל עיקר. ועיקר הן חן הרברים
מברים בשעת התפלה ולפעמים לכבוד הברות החזן
בר עמהם. הברותא כלפי שמיא איכא הנא. ומתוך
חן נבא לירי שבחן ולא נעשה חלל לב"ם. ישראל
שמים הם וריקנים שבהם מליאים מצות כרימון כמה וכמה
לחות טובות יש להם כאשר ראיתי בכמה קהלות קדושות
ואצלי היו משוררים לכבוד המקום ומתפללים בכוננה
ולה והולכים כל ימי השבוע ערב ובוקר לב"ה וקובעים
הים לתורה כל אחד כפי שכלו וכפי יכולתו וב"ם דורשים

תעורת שלמה

יום לה' ומתפלל בכוונה שלימה • וכן קט"ן עושה אור
מוכנע • מכיעור ומדומה לו מרחיק את עצמו מהוק
זקרב לשכר פסיעות לב' ומתפלל בכוונה וברעות
לב חכם לימינו • והוא קטן שהגיע לחינוך חנוך לגער
דרכו דרך טוב להתפלל בלילי שבתות וי"ט • גדיש נע
היישים וגם כי יקין לא יסיר סור מרע ועשה טוב יהיה לו
ואם כך המה עושים אשרי להם ואשרי חלקם חלק הנע
האלו ראויים לברכה • יזהר החזן בכבודם ושלא לביישם
וכלל ומכ"ש שלא להכות אותם ח"ו • ולא יהיה בהם
לגוף ברגל כאשר במה חונים עושים ומוכרחים המשו
לבעו"ט בחזן ממלא הנגיף"ה גורמת בעיט"ה ונשיכ
רצוה לנשיכו כחמור • ע"כ יזהר החזן שלא לעשות להם
עו"ל לה שקילנא ויתן להם חלקם המגיע להם • ומיותר
המשוררים בכבוד החזן טאור טאור וישוררו באמונה ו
חכם לכבוד המקום ולכבוד הנריות ויתפלל בכוונה של
ובוראי יהיו נוחי למקום ולבריו • ולהוציא מרעת יש
מה לנו לעזוק אל פני המלך תריקלא לא משתמע מכל
שלשה • ברא' הלא במקדש היו מנגנים כמה ליום ביהרוב
מיני כלי זמרים היו משוררים ועיקר שירה בפרש נ
אין לנו מקדש ולא כהן ולא לוי המנגן ולא מיני כלי זמר
וראיה לדבר ראו מה דאיתא במסכת ערכין פרק ב' משנה
אין פוהתי משנים עשר ליום העומדין על הדוכן ומוסיף
לעולם • ואין קטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה ש
עומדים בשיר • ולא היו אומרים בנבל וכנור אלא בפס
ליתן תבל בנעימה • ר"א בן יעקב אומר אין עולין למנין
עומדין לדוכן אלא בארץ היו עומדין וראשיהם מבין
הלויים וצוורי הלויים היו נקראים • ופירש ר"ע מברס
אין קטן נכנס אין לוי קטן נכנס לעזרה לשום עבוד' לא
שהלויים על הדוכן בשיר וזו נכנסים ליום קטנים לשורר
ולא

תעורת שלמה

ולא היו אותם קטנים אומרים בנבל וכנור אלא בפס כרי ליתן
הבל ליתן תבלין בנעימות הלוי לפי שקול הקטנים דקוצלור
ומתבל את קול הגדולים • לא עולין אותם קטנים למנין שנים
עשר ליום הצריכן לדוכן • ולא עולין על האצטבע אלא בארץ
היו עומדין וצוורי הלויים היו נקראים שהיו מצערים את הלויים
הגדולים שאין יכולים להם • ולהנעים קולם כמוהם • ע"כ
זמניו לדין שגם במקדש היו משוררים לכן אר' תהיו מלגלים
במשוררים • וכל האומר דבר נגד המשנה היו על תהנהנה
רק שישירו ביראה ויתפללו בכוונה • לכוזר שוכן מעונה
ויזכו לעלות לירושלים ברננה • ולהסיר דאגה מלכות
האנשים האומרים לא יבא מומ"ר בקהל' ואין שיר שיר ה'
על אדמת נכר וגו' ושר בשירים על לברע וגומ' ומכלשכן על
סעודות בשיר לא ישתה יין • הרפסתי פה שאלה ותשובה
אשר מצאתי בספר ישן הנדפס בשנת שפ"ג בווינצ'י"א עם
הסכמות שאר גאונים וחכמי ספרדים • בהיהם ובמותרם לא
נפרדים • החסידים והתמימים והישרים • גברו מאריות וקלו
מנשרים • ומי ראה אלו ויצאים בשיר ודורש' לשבח מעלת
הכמת המוס' קא ראוים אלו לסמך עליהם לומר בקול נעים
קרא בגרון • בב"ה נוכח פני הארון • ולהשכנת אף וחרון •
ואזאלם בשיר ירון • ברכת בני ישראל •

כר שאלה

יש אתנו ידע עד מה בהכמת השיר
ר"ל המוס' קא ששה או שמונה בני
דעת מבני קהלתנו יצ"ו אשר בחגים ובמועדים ישאו קולם
וירגו בבית הכנס' שיר ושבעה הלל וזמרה אין כלהו עלינו
לשב' גדל וארון עולם וכיוצ' לכבוד ה' בסדר ויחס ערך הקול'
בהכמת הנזכרת ויקם אדם לגרשם בשתי שפחותיו עוב' ואומר
כי אלו נכון לעשו' כן כי אם לשוש אסור והמומור אסור והלולים
כאשר המה בהכמת הזמר האמור אסור' משתרב הבית משום
א' השכת ישראל גיל בעמ' ואותם הוצ' לבוז בדב' הזה בעיני
החזון

תעודת שלמה

ההמון אשר שמעו את קולם עם היוחס רובם מתושבי התורה
יצא נא דבר מלכות מלפני המורים בתורה כהלכה אם יש
אסור ברבר ואם קול הפוסל הוא זהאו קול ערב למינו
להלל יר :

תשובה

הא מלתא איתא בפ"ק דגמין : דגרסינן
החם שלחו ליה למר עוקבא זמרא מנא
לן דאסיר שרטיט וכתב להו אל תשמח
ישראל אל גיל בעמים ולשלח להו מהכא בשיר לא ישתו יין
אי מה הוא הוה אסינא הני מילי זמרא דמנא אסיר אבל דפומא
שרי קמל . וממאי דאמר דלא שלח ליה בשיר לא שמוענין
דזמרא דפומא נמי אסיר נדמה לו לאסיר לאסור זה דזמרא
דפומא הוא . ומה גס בראותו שכתב הטור ארח היים סימן
תק"ס ז' ואסרו כל מיני שיריבין בכלי בין בפה וכו' ושהרמב"ם
ביאר בת"ש דאפי' בפה אסור אף בלא משתה ואין חלוק בין
לשון עברי ללשון ערבי כו' עכ"ל . ואולי עינו ראה בשל
אחרים מהפוסקים ג' בלשונות אלו וקרא זה דגרסינן בסוף
סוטה אמר רב אודנא דשמעיה זמרא חקרא אמר רבא זמרא
בביתא חורבא בסיפא שנאמר קול ישורר בחלון חורב בסף
ובפ' חלק ת"ד הקורא פסוק משיר השירים ועושה אותו כמין
זמר כו' . ולכן אמר כי לא טוב הרבר לשורר איך שיהיה .
אכן מלא ידע בכל אלה שכל מיני זמר לרבר מצוה מותרת
גמור הוא ודבריו עוקבא קראם מתנמנמם ומה שרברו
הפוסקים הנ"ל קראם סריגין ועל כן לא יצא מלהאשים עושי
אלה . והנה המעמיק בעין כל הנאמר בזה במקומותיהם
ימצא : כי ששה חלוקי ברבר שתיים הנה כמעשה הזמר וארבע
בכנותו וזמנו . הא' זמרא דמנא . הב' זמרא דפומא . הג'
לשורר במשתה היין . הד' לענג עצמו כמלכים . הה' לשמח
חזן וכלה או דבר מצוה . ואנו נוסיף בה עוד אחת ללמוד
התבונה או להתעסק בה לזכרה לעתת גמיונה . הא' זמרא

דמנא

תעודת שלמה יז

דמנא הוא היותר חמור לכולי עלמא דלהכי ידע מר עוקבא
דבזה לא יפקדון אלא דס"ד דמנא אסיר אבל דפומא שרי
ולחכי לא כתב להו בשיר דהוה משמע במנא כיון דלשתות
ולומר בפה א"א וכתב להו אל תשמח דמשמע בכל גוונא אף
בפה זכנ הרמב"ם כתב ז' ל סוף הלכות תענית וכן גזרו שלא
לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר . וכל משמיעי קול של שיר אסור
לשמח בהם ואסור לשמען מפני החרבן ואפי' שירה בפה על
היין אסורה וכו' עכ"ל הרי שאמר שהנגון בכלי אסיר ואפילו
שירה בפה שקלה ממנו על היין . אמנם צריכים אנו להבין
עתה לענין הכונה והזמן . דנראה ודאי דזמרא דפומא בלא
משתה היין מותר מרכתב רש"י עלה דהא דמר עוקבא זמרא
מנא לן דאסור לשורר בתוך בית המשתאות לאפוקי שלא
נבין אסור בעלמא בכל אופן . וכ"כ התוספות כן משמע
מרקאמר ולישלח להו בשיר וגו' פירושו לרעתי דאל"כ מה
הרוחנאם היה שולח להם בשיר מאל תשמח או מאי חיות
דבשיר עדיף מאל תשמח . אלא כיון דעקר השאלה והתשובה
היה על השיר במשתה הל"ל בשיר שבו מפורש שלא ישתו יין
וכן סובר הרמב"ם מרכתב ואפילו שירה בפה על היין אסורה
ברעיל . מכלל דשלא על היין מותרת . ואף שהטור כתב
סימן הנ"ל ל' והתוספות מפרשים דאפי' בלא משתה נמי
ועל דברי הרמב"ם כתב אבל הוא ביאר בת"ש דאפי' בפה אסור
אף בלא משתה וכו' . וזה הביא בעל ש"ה לומר רש"י ומיזון
פסקו דרוקא בבית המשתה כו' מיהו כתב הטור בשם מיזון
ואפילו שלא בבית משתה וכו' . עכ"ל ואמר אני דלעולם ועד
גם התוספות ורמב"ם סוברים כרש"י דשלא על היין שרי
מרכתב הטור שם ז' והתוספות מפרשים דאפי' בלא משתה
נמי ורוקא למי שרגיל בכך כההיא דאיתא בירושלמי ריש
גלוהא הוי קאי ורמיך בזמר פ' בשכבו ובקומו הוי זומרים
לפניו עכ"ל והיא החלוקה ה"ד שאמרתי לענג עצמו כמלכים
ובענין

תעודת שלמה

ובענין זה ס'ל גם לרמב"ם בח' ש דאף בפה ושלם במשתה
 אסור. וכן לחוס' פי' אבל בפה שלא במשתה ושלם לעונג
 בבני מלכים אלא לשמה עצמו לתורה או להתלמד או במצות
 שר או מושל וכיוצא ואצ"ל לרבר מצוה אליבא דכ"ע מותר
 דויל בחר טעמא כל זה נאסר מפני החרבן והגלות ההורה
 עלינו ואיך נשמחו ביות קדשנו לשמה ואנו גולים. ועל אלו
 אמרם פ' חלק אורנא דשמעיה זמרא חקק וזמרא בכיתא
 הורבא בסיפא וכו' ואל תשמח ישראל גיל ועודך בעמים
 אבל היכא דליכא היכרא דשמחת חול לא אר גיל לא במשתה
 יין ולא במלכים בפה מותר. אך אם יהיה לרבר מצוה כמו
 לחתן וכלה וכיוצא נעיר יכתבהו דמותר גמור הוא דהא אפילו
 זמנא דמנא ובמשתה היין שהן שתי החלוקות היותר חמורות
 גבי חתן וכלה וכיוצא התירו במנא. דהמור איח סי' של"ח
 כתב בשם אבי העזרי שמוחר בשבת לומר לגוי לנגן בכלי שיר
 בחופות דאמירה לגוי במקום מצוה שרי וכו' הרי שקרא מצוה
 לנגן במשתה היין דהתימת דברי רמב"ם סוף הלכות תענית
 כך הם וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תושבחות או שיר של
 הודאות לאל וכיוצא בהן על היין ע"כ והטור שם אבל מותר
 לומר שירות ותושבחות על היין בבית המשתה ע"כ וסמ"ג ה'
 ט"ב הביאו ב"ש שם כתב דלשמה חתן וכלה שהוא שיר של
 מצוה מותר. וכן פסק וכתב הוא מהר"י קארן בקצורו.

והגיה המגיה וכן לצורך מצוה כגון בית חתן וכלה הכל שרי
 ע"כ. ובכתב מרובע נראה מ"ש הר"ף פרק אין עומדין עלה
 דההיא דמר עוקבא הא דאמרינן זמרא דפומא אסיר ה"מ כגון
 נגינת שר אהבת אדם לחבריו ולשבת יפה ביפויו כגון
 שהשימעה אלים קורין להם אשער אבל דברי שירות ותשבחות
 וזכרון חסדיו של ה' אין אדם מיישר נמנע מזאת ומנהג כל
 ישראל לאמרו בבתי חתנים ובבתי משתאות בקול נגינות
 ובקול שמחה ולא ראינו מי שמיחה בזאת עכ"ל. ומ"ש כל

הקורא

תעודת שלמה יח

הקורא פסוק משיר השירים ועושה אותו כמין זמר כו' כרוז
 הוא שלהכי נקט שיר השירים להיותו שיר של אהבי של קרש
 ואסור לעשותו חול. וכן מ"ש הקורא פסוק בבית המשת' שלא
 בזמנו רצה באו' שלא בזמנו שלא לשמחת החתן או שלא
 לרבר בתורה ולא רצה לומר ודאי שיהא אסור לומר פסוק
 בזמנו לכבוד ה'. ואינו רואה שיטיל ספק כל מי שיש לו מוח
 בקרקרו דלהלל לה' בזמנו בכ"ה בשבתות רשומים ויום טוב
 יקרא דבר מצוה כמו לשמח חתן וכלה אשר כל שבת קודש
 כלה היא אצלו ותיב' אנו לקשטה ולשמרה בכל מיני שמחה
 והמערבים ג"כ נאמר וביום שמחתכם ומועדכם ומצוה על
 הש"ץ להנעים קולו בתפלתו ביותר ואס יכול להשמיע קולו
 יחיד כאלו עשרה משוררים יחד האם לא יהיה טוב או אם
 יעמרו אצלו מסייעים אשר חננים קול ערב וכלי סר רק א"ה
 אר"ה כנהוג כל היום בין קהלות האשכנזי' וזמור עמו ויקרה
 שיתחשו ויערכו לו האם יתשב להם לחטאים וכתוב כבר את
 ה' מהונך ודרשו ז"ל ממה שהונך כיצור אם יש לך קול ערב כו'
 וא"כ אטו בשביל שחנן ה' לאלה ידיעת החכמה כסדרה ובאים
 לכבד בה' יהיו חטאי' בנפשות' חלילה לנגזר א"כ על שלוחי
 ציבור שיהיו נוערים כחמורי' ולא יענימו קולם ויקרא עליהם.
 נתנה עלי בקולה דזמרא דס' דאסיר אפי' ביחיד ודאי משמע
 שהרי אמרו זמ' דגרדאי אי אסיר ומיחיד הוא ואנו אשר היינו
 בעלי המוס' קא בתפלותינו והוראותינו עתה נהיה לבנו אר
 העמי אשר יאמרו כי אין אחנו עור חכם ונצחק א' להי אבותנו
 ככלב וכעורב. סוף דבר אין בזה ודאי משום אל תשמח ישראל
 א' גיל ולא עלה על דעת שום ב"ר או חכם לאסור מלשבת לה'
 ית' בקול היותר נעים שאפשר ובחכמ' הזאת המעוררת הנפש
 לכבודו כאשר משלמותה האריכו לספר רבי מהאחרוני' והרי
 חסידים הראשונים היו מרקרי' לפני הכלה כדאי' במס' כתובות
 בכמה מיני קלות והמתול והריקוד שפחה קלה מן הזמר ורבה

ממנו

תעודת שלמה

ממנו ואחיה ליה שמתיה ושמתיה לה הוא סבא כמו שנוכח
שם זביוס שמתת תורה יש חזנים מרקדים וס"ח בחיקים בב"ה
ועושים שאר מיני שמח ולא ראינו מוהה בידם כי טוב להורות
לה' בכל אופן נכבד ומפואר ואולם עוד שמעתי דמסתייע
האוסר ממאי דכתב איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר
נמצא דדוקא זה שהוא שיר ה' אסור עורנו חוץ מאדמתנו
וגם בזה קרא ולא דקדק שהרי שאלת האויבים בני בבל
לישראל היתה שישירו להם לבקשתם משיר שהיו הלויים
אומרים בבית המקדש וזהו שירו לנו משיר ציון ולא אמרו
שירו וזמרו סתם והם היו מושבים איך נשיר את שיר ה'
הקדוש מיוחד לביחו על אדמת נכר ולא אמרו איך נשיר סתם
אלא את שיר ה' וברור פירש רש"י ל' על נהרות בבל כשירדנו
לגולה ושאלם נ"ש שישירו לו כמו שהיו משוררים על הדוכן
ע"כ וכן א"ע ז' לפי זה המזמור נאמר על לשון הלויים שהם
המשוררים בגלותם על בבל ע"כ ואם אסור לנו עתה להקריב
חוצה לארץ בשביל זה יאסרו התפלות שכנגד תמירן תקנוס
וכן המזמורים שהיו אומרים הלויים על הדוכן יאסרו לנו לאמרם
עתה בגלותינו אין מקום לגמגם רק על הלזמרים חכמה
זאת כאשר ישירו ויזמרו שלא בב"ה ודבר מצו' לא מתלמידים
או מוכרים לעצמם וגם זה וראי שרי דהרי הוכחנו לעיל
שרשי ותוספות והרמב"ם וכל גדולי עולם לא אסרו זמיר
דפומא אלא להחניג כמו בין או כמלכים אבל בכל אופן אחר
שרי ועוד דכ"ש להתלמד יהא מותר כי אם נשר הרבר וטוב
לעשות ולשמח חתן וכלה ובב"ה להורות לאר' ובכ"ר רבו
מצוה איך יעשו זה אם לא ילמדו תחלה וגם אחרי שירעו
קצת וצריך להשתלם יותר ולהעמיד בזכרונם מה שירעו
כי בימים הבאים הכל נשכח את זה ראה קטן שבתלמידים
ונתן אל לבו:

ועתה

תעודת שלמה

ועתה עינינו אל נהרי נחלי דבש וחכמה לקיים או
לבשל את אשר כתב המהוקק: ארי נוחם
וטוב שוקק: הצעיר **יהודה אריה** ממוריה:

טוב

להורות כח דהיתרא ולזמר לשם הפוסק אשר אמרתי
למרות טהורות ופרי ידיו כודע שמו בשערים כיפה
דן ויפה הורה הלכה למעשה לרנן על הכנה ועל התפלה בחדה
ומסקל המוסיקא וזכרני בימי חרפי בהיותי שוקד על דלתי
המורה כק"ק פארוואס עיר שכלה סופרים בעת ההיא ומלכס בראש
פנאון אמ' כהנא רס"ז ל' שורכו בבית הכנסת כל סדר הקדושה
ופעמים רבות לבקשתו דודאי לא גרע ועדיף מהכי שכתבו עלינו
נקולס ושרי הדיוטות המרכנים בחובות ובקצונות ככן שירו
ל' וחזרו לאלהינו עד כי נוכח לשיר שיר קדש בפנינו נזלנו ופדות
כפשוטו אז נגילה וכשתה בטובתו עדי עד:

נאס בן ציון צרפתי ב"ר יברך ישראל למנחם השם ה':

דבר

שפתים אך למותר כי עתקו גם עברו היל ראיות
מעלת הפוסק מודע מנופת צוף אמריו אין בהם
נפחל ועקש כי כלם נכוחים למבין ומשירו אהודנו הנר
הרמב"ם ז"ל המחמיר כתב סוף ה"ת וכן גזרו וכו' וכבר נהגו כל
ישראל לומר דברי תושבחות או שיר של הוראות לאל וכיוצא
בהן על היין עכ"ל השתא ומה אם על היין דקדוש לצאת מן
הכונה הנכונה מחמת אכילה ושתייה מותר בבית הכנסת
דאינו אכילה ושתייה רק הכל רגה ותפלה והוראה על אחת
כמה וכמה דמותר לשורר שיר של הוראות לאל יתברך וכל
הזרבה לשורר והאלהים יעננו בקול ערב וכונתו לש"ש הרי
זה משוכת ואם מותר (אדרבא מצוה) הלא מצוה לאנוש על
הארץ ללמוד לתכלית זה לשונכ ללמוד ולשרת בקדש בקול
עז והדרור המצוה היא בהברה כי ברוב עס הדרת מלך
ושלטי

תעורת שלמה

ושלטי הגבורים פרק אין עומדין מסיק נמי להתר וזה אינו צריך לפנים. הצעיר אוהב האמת ולמי שאמרו:

ליב סרוואל

מי לא ידע בכל אלה כי מצוה רבה ועליו נאמר כבר את ה' מהונך א"ח מהונך לא מהונך ומי שמוחה ביד מי שמנגן ומשורר בבית הפנס' בשכחות וי"ט וכחופ' חתנים וברי' מילה לא ראה מאורות מעולם והדברי' פשוטים יותר מביעתא בכוחא. הצעיר **ברוך** בכמ"ר **שמואל** זלה"ה:

קרא קא צווח השמיעני את קולך כי קולך ערב ומדקאמ' כי קולך ערב משמע שכל שיהיה ערב ביותר רצוי לפניו ית' ומדקאמר קולך סתם ולא קאמר באורית ולא ברבר' פרטי משמע שכל שיהיה לעבודתו יתברך לרית נוחה לפניו ובפרט בהלל ומומורים ודברי שיר ושבה אליו ית' ובהלולים ושיירים ישר כחם ובהם נאמר כבר את ה' מהונך ממה שחונך והם הקולות הערבי' הבאים במשקל' ושיעור כפי ררכי המוסיקא ומשכח אני לעשותם:

עזרא מפאנו איש מנובחה

מאן לא ידע בטיב השיר לא ידע מה ידון ביה מטיבו ערכותו ותועלתו אשר בשמים ממעל ואשר בארץ כאשר כתבתי בספר שיר זיון אשר לי מפלאי כנולותיו כי הוא דבר אלהי באמת וסם במאמר תמימי הכרעתי מרכיזי מאתרי קו"ל עליו נגמ' במדרשי' ובספר הזוהר וכמה ספרי חכמת האמת וחדעות כל הפוסקים כלם כי המוסיקא קא טובה בעיני אלהים ודאש' וליכא חזן דפליג דכחזורים שירים ופיוטים להלל לאלהים בבית הכנסת ובכל שמחה של מצוה מותרת אף כי יטובו המתעסקים בה אפי' בגלות המד והמחל' הוה אש' לזה הנגי מסכים לכל מה שכתבו הגאונים דלעיל:

כאס יהודא בכ"מ משה מפאנו וצ"ל מתושבי ויניציאה:

כה יוהר

תעורת שלמה כ

כה יוהר הש"ק שלא להחניף לשום אדם בעולם כי תפלתו אינו נשמעת כדאי' בדר"ל אמר ר' אלעזר כל אדם שיש לו חנופה מביא חרון אף לעולם שנאמר וחנופי לב ישימו אף ואין תפלתו נשמעת. לכן יוהר מחנופה מאד:

כו ראוי ונכון למחות באוהן האנשי' המעמידן את בניהם על גבי המעלות אשר לפני ארון הקודש המסחכלין בפני חזן ולפעמים מדברים דברים שלמה בכך כדרך הילדים ומבלבלי כוונת הש"ק וזה גורם שלפעמים בא החזן לכלל טעות. מתוך שהוא כועס עליה. כדאמ' הרוכס כעס מביא לידי טעות. וכבר בא חכם ואמר ככ"ל. אימא ביה מילהא מה שאמר שלמה בקהלת. אף חכמתי עמדה לי אי' בדר"ל תורה שלמדתי באף היא עמדה לי. וקש' אדרבה הלא למד בטעו' ונ"ל. דאי' במסכת תענית אין אדם עומד על ד"ת לא א"כ נכשל בה בהחלה ויש לדקדק מה שאר"ל לשון עומד דווקא ולא לשון לומד או עוסק נ"ל הפי' אף לימד מתוך כעס ובא לכלל טעות. ואח"כ לומד בלא כעס ולומד בלא טעות. ושיפיר לשון עומד פי' לשון חקומה שלימור שלו יש לו קיום אבל מתחלה לא היה לו לקיום כי למד מתוך כעס ונכשל בה ואח"כ שראה שנכשל בה שוב אינו לומד מתוך כעס ויש ללימודו קיום ועומד בה. וז"ש שלמה אף חכמתי עמדה לי תור' שלמדתי באף ונכשלתי בה מתוך שלמדתי בכעס באתי לכלל טעות ואח"כ למדתי שלא מתוך כעס. ומדויק היטב מה שאמר עמדה לי פי' שהיה עמדה לי ללימודי קיום ומעמד הטוב ודוק. וזה שאר"ל במ' אבות לא הקפדן מלמד. כי קפדן ודאי כעסן הוא ולא יכול להיות מלמד כי לימודו בטעו' הוא וק"ל נחזור לענינו שראוי למחות ואוהן האנשים המעמידן בניהם לפני החזן שלא לבלבל אותם. דאז מה דאי בס ראשית חכמה זו לראוי לאדם שרצו להתפלל שלא יטחול בפני אדם ואפילו

תעורת שלמה :

ואפילו תינוק כדו שלא יבא להשוב בענייני אותו אדם . אלא בשעה שמתפלל . יתקדש ויהשוב שאין לו ייחס וקורבה עם שום אדם אלא עם הבורא נשמתו לבדו וזה יהיה סיוע גדול לכוונה עכ"ל . ובלאו הכי ראוי ונכון שלא יהיה דבר חוצץ לפי דעת כל הפוסקים וספרי מוסר וכדמצינו גבי חוקיה ויסב חוקיה את פניו אל הקיר וגו' :

כו יזהר

הש"ן כשקורא בתורה שלא יקרא בעל פה אפילו אות אחת . דארו"ל במסכת גיטין כתוב לך את הדברים האלה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה . וגם אם הוא קורא בעל פה לפעמים נמצא איזה טעות ואינו רואה אותו מתוך שקרא בעל פה והוא גורם שעושים כמה וכמה ברכות לבטלות . ואף גס זאת בהיותם מלמדים לקרות עם הנערים בר מצוה וע"פ הרוכ קוראים כמה פסוקים בעל פה ועיני ראתה כל אלה : יזהר שירבר על לב הנער דבר זה כנ"ל . ולא יאחר הנער לעשות הדבר .

כח איתא

בספר חסידים פרק א' וז"ל אף על פי שמצות התפלה עיקר בלבגס היא תלויה בפה שצריך להוציא כל חיבה ותיבה בשפתיו בדקדוק יפה ובקול נמוך כדו שישמע לאזניו . וכתב הסמ"ק וידקדק בכל מלה ומלה באלו מונח והובים . ואם לא הוציא בשפתיו כלל לא יצא לרעת רוב הפוסקים עכ"ל . עפ"ז בדרך הלצה אמרתי נכון הדבר ליתן להחזן שכירות הרבה כדו שיהיה לו למנות וקו"ל שדרכיו למנות ואת שדרכו למנות ממילא יוכל לדקדק באלו מונח והובים כדעת הסמ"ק . אבל אם אין לו למנות ואינו יודע למנות כי אינו רגיל בכך . בשביל כך אינו מרדק בתיבות ג"כ . וסימנך רב כהנא מסייע כהנא :

כט חייב

כל אחד מישראל לאהוב את חברו כנפשו רכתיב ואהבת לרעיק כמוך . וע"פ

תעורת שלמה כא

וע"פ הרוב העין הזה שכיח אצל חזני' בעו"ה כל א' וא' באפשרו להמית את חברו ימית אותו מיד . פיהם ולבם שוים לרעה . ולפעמים אינם שוים אכול ושחה אומר לו ולבובי עמו ודבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאהליך . ע"כ אחי ורעי מזה לבו לצרה הזאת . ולמה תתראו . הלא כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנ' ועד יום כיפור וממ"נ אותן החזנים שהמרה מופרדים זה בקהלה זו וזה בקהלה אחרת מה לו לדבר סרה על חברו מה מפסידו . ואותן שהמה בקהלה אחת הלא אין צבור עני ונותנים לכל חד וחד לפי פרנסתו בכבוד וברוח . ולמה יהיו שונאים זה לזה שנאה מקלקלת השיר"ה . ובפרט כאשר כתבתי לעיל שהחזן צריך להיות עני ביותר . ולפי דעת רז"ל במסכת גיטין דף ז' וז"ל משיש לו קנאה על חברו ודומם שוכן ערי עד עושה לו דין וכו' .

מי שיש לי צעקת לגימה על חברו ודומם שוכן בסנה עושה לו דין . ופירש רש"י צעקת לגימה שגורל ממנו ויורד לחיים לשערי מזונותיו . והוא יל דאתא לידן נימא בה מלתא . דיש לדקדק מה שארו"ל שוכן בסנה עושה לו דין סנה דייקא . ולא אמרו כדלעיל שוכן ערי עד או הקב"ה עושה לו דין . ונראה לי דאיתא במסכת סוטה דף ה' הניח הקב"ה בכל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני .

ופירש רש"י כגון תבור וכרמל שבאו שם כדכתיב למה תרצון הרים גבנונים . וסיני זה מתוך שלא בא שהיה עניו ביותר לכך השרה שכינתו בסיני . ועוד איתא שם הניח הקב"ה כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה וכו' זה להראות ענותנותו . והשתא אתא שפיר . כי אין לך עניו גדול מזה שגורל ממנו שערי מזונותיו ודומם . אך מאן ימר דמידות עניויות דבר גורל הוא לכך אמר שוכן בסנה עושה לו דין סנה דייקא דמשם מוכח עניויות ביותר וק"ל :

ועפ"ז

תעודת שלמה

ועפי

אמרתיו כיוון וחיבור למה שאמר המשורר בזמר
שאנו מזמרים ביום השבת הנדפס בתיקוני שבת
חי' ה' ברוך צורי וכו' אל ההרים אשא עיני כהלל ולא כשמאי
דאיתא בדר' ל' למה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן בשביל שהיו
עניים ביותר אך מאן ימר דמרות עניות דבר גדול הוא
לכן פתח עיניך וראה למה הניח הקדוש ב"ה כל הרים וגבעות
והשרה שכנתו על הר סיני אלא בשביל ענוותנותו ביותר
וזה שאמר הפייטן אל ההרים אשא עיני ואראה שמרת
עניותו דבר גדול הוא ושיפיר כהלל ולא כשמאי ראוי להיות
הלכה כב"ה משום ענוותנותו שהיה בו דרוק נחזור לעניינינו
מוכח מזה אע"פ שיועד לשערי מזונותיו ראוי להיות דומם
מכ"ש שכל א' יש לו פרנסתו ברות למה יקנא את חבריו
ע"כ כלך מדרך זו רק אדרבה יהיו יחידו תמים ואיש את
אחיו יעזורו :

ל ואני

בהיותי חזן דמתא ק"ק פראג הוקני שברור
אמרו אשר מקדמת דנא היו החזנים ביחד
באהבה ואחוה ושלום וריעות וראיה לדבר שהיו שואלין
ודורשין בעניני שליט איזה ימים קודם החג הלכות פסח
בפסח ועצרת בעצרת וחג בחג בפרטות בימים נוראים כל
המנהג וניגונים על מכונם והיה בהם איזה חזנים אשר היו
בקיום בהכמת המוסיק והיה עושי בכל ימי נגונים חדשים
לבקרים והיה חזנים אחרים לזמרים מהם הניגונים והורו ולא
בושו ועכשיו לא כך הוא כל אחד בונה במה לעצמו
ומתעטף בטלית שאינו שלו ואינו רוצ' ללמוד מחבירו באומרו
מי הוא ואיזה הוא שאלמד אצלו אני בעצמו משורר טוב יבא
וילמד אצלי וכל אחד בעיניו כנכות וכהוגרס בן לוי יודע פרק
בשיר ואינו יודע סוגיות בעלי השיר בפרט חכמת המוסיק"א
שהיא אחד משבע חכמות כדמצינו בספר נפוצות יהודה
המפליג מאוד מאוד מהחכמה הלז ובזורא מי שמנגן בלא
ידיעת

תעודת שלמה כב

ידיעת המוסיק"א כתפלה בלא כוונה וגם מצינו בכמה דוכתי
שהלויים היו מנגנין בבית המקדש ע"פ המוסיק"א וחדשים
מקורב באו האומרים מה זאת כך מנגנים בבתי משחאות
אלא תפלה לעני כי עטוף אותן חזנים המנגנים כדרך העניים
היושבים על פרשת דרכים ומנגנים זה התעורר גדול
היו אומרים לרע טוב ולטוב רע למר מתוק ולמתוק מר
כי המנגן בידיעת המוסיק"א ממשיך הניגון על התיבה כמות
שהיא קו' לו נארה וחסודה אבל המנגן שלא בידיעת
המוסיק"א אינו ממשיך הניגון על התיבה ולפעמים מדבר
דברים ולשונות בשפתיו ובלשונו מה שאין כן בכל לעשונות
ור' ישנא רחוצפ"ת היא וילחך עפר ועקמית שפתיו הורה
מעשה אשר לא יעשה כן במקומינו מקום קדשנו מעט ע"כ
הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך והשורר
לכבוד המקום ולכבוד מקדש מעט בכוננה מהרבות שלא
בכוננה ואל תחביש בפני המלעיגים האומרים כבר
קדמוך שרים אחר נוגנים ויש להם קול חזק מאוד צעקה
גדולה ומרה מורא לא יעלה על ראשך ראשיתך
מצער ואחריתך יסנא מאוד ותכוון לבך לשמים ותנגן
לכבוד ה' וכנגן המנגן ותרי עליך רוח ה' ונותרה ממך
וגם רוח הברירה יהא נותרה ממך וסוף הכבוד לבא בך
ברוך ה' ולמדה תעמוד בחזן ואנכי פניתי הבית ומקום
לגמול לך כל טוב סלח ללמוד עמך ממנה שחנני
ה' קצרה בחכמה הנזכרת כי יש לי יד ושם ת"ל
בחכמה זו ואפס קצירו תדארה וכולו לא תדארה כי אי
אפשר ללמדה עד יסורה פתח עיניך וראה בספר
נפוצות יהודה כמה דפיין ותדארה עד היכן הדברים מגיעין
ותמצא נחת ומי להאלי האספו כל בני לוי המשוררים
ואגידה לכם ער מקום שירי מגערת :

לא שלמה

לא שלמה

אמר הכל יפה בעתו. והבר
בעתו מה טוב ומה נעים לומר
בשמחה דהיינו ניגונים יפים והשוקים ולא ניגונים של בכייה
כיום בימים נוראים וימי צרה אבל בשבתות וימים חס וחלילה
מעשות כדבר הזה כל הכוכה בכייה של חנם ור"ל. אדרבה
תשורו בשמחה ובקול נעים קראו בגרון. נוכח פני הארון :
ראו מה דאיתא בזה הקדוש פרשת ויחי אמר ר' יוסי שכינתא
לא שריא אלא באתר שלים ולא באתר חסיד ולא באתר פנים
ולא באתר עציב לא באתר דאחכוון באתר דחידו ובגין כך כל
אינון שנין דיוסף איתפרש מאבא ויעקב הוה עציב לא שריא
כיה שכינתא : תנא אר"א אמר ר' אבא כתיב עבדו את ה'
בשמחה בואו לפני ברננה ד' אפקא דלית פולחנא דקב"ה
אלא מגו חרוד דאר"א לית שכינתא שריא מגו עצבו. דכתיב
ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה' עכ"ל
אבר' אוחן שתמיד מנגנים נגונים של בכיות והתעוררות לא
יפה המה עושים. בבית הכנסת פשיטא הלא יהיה עציב
אלא בשמחה כ"ש דוד המלך ע"ה שמחתי באומרים לי בית
ה' נלך. אפילו ע"ל סעודות יש לסמוך ארתו'ל בגמרא
לישרי'לן מר ווי' לן דמיתג'. אפילו הכי ר"א יעשה כן כי
כמה פעמים שמעתי אימרים לישרי'לן מר איזה התעוררות
דהיינו נגונים מימים נוראים והחזן מנגן לפעמים הללויה אל
בקדשו ותוקע לתבירו ונותן להחזן סלע. והוא אוכל
ושותה ויקום לצחק ואינו שומע כלל מה שהחזן מנגן.
והנה החזן תוקע לתוך בו' ד' רק אין בו מים אבר' יין יש בו
ולפעמים מנגן החזן סדר העבודה והמה עושים עבודת פ"ה רך
אוכלים ושותים ואיה התעוררות לפיכך יותר טוב לנגן נגונים
אחרים ולא ניגונים המנגנים בימים נוראים כי על אר' נאמר
עשאונו כנוד ככבוד המנגנים בבתי משתאות. סוף דבר הקו'ל
בשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם :

לב איתא

כג

לב איתא

במדרש פרשת קדושים ולא יראה כך
עירות דבר ערות דיבור ר' שמואל
בר נחמן אמר זה נבול פה. וב' מ' כרובות הכל יודעים
כלה למה נכנסה לחופה אלא כל המנבל את פיו אפילו
נחתם לו גזר דין של ע' שנה וכו'. וגם בדר'ל אי' אל יוצא
אדם דבר מגונה מתוך פיו שהרי עיקם הפסוק וכו' אשר איננה
טהורה וגו'. ומכ"ש הש"ץ שאל יוציא דבר מגונה מן
פיו ביותר וראיה לדבר ממה רבינו שלא רצה לשחות מחלב
טמאה כי פה שעתיד לדבר עם הקב"ה וכו'. והחזן שהוא כל
יום ויום מדבר בתפלתו עם הקב"ה ואיך יוציא ח"ו דבר מגונה
מתוך פיו. ע"כ המשכילים יזהירו :

לג יזהר

החזן לאחוז הס"ח בימין שנא' מימינו אש
דת למו והתורה נקראת חיים כי היא
חי' ואורך ימים בימינה. ולא כאורח
המשמאלים הנוטלין ס"ח בשמאל ומניחין הימין בלתי ועומר
מאליו וצועק גדלו או יהללו אד' יקה אותה בימין. ויאמר
גדלו או יהללו ומה בכך אם לא יצעק כל כך לכן יהא מן
המינים ויזכה לאריכות ימים בימינו ובשמאלו עושר וכבוד
חכמים יגדלו טוב :

לד מצאתי

כתוב בשם ר' יהודה חסיד זצ"ל
שצריך להיות ש"ץ אוהב לצבור
דא"כ סכנה הוא למי שקורא התוכחה. וכשירע שהחזן
אינו אוהבו אם יקרא אותו בתוכחה יזהר שלא יעמוד פן יכשלו
הילכך אין נכון שיהא ש"ץ אם לא בהסכמה כל הציבור :
לה בזה
פרשת ויחי וז'ל צהלי קולך בת גלי'
מההוא אוליפא כל דבעי לשבח
ליה להקב"ה בקלא בעי ליה קלא געמור דיערב לאוהרינן
דשמעין ליה ואי לאו לא יקום לארמא קלא עכ"ל לפ' צריכין
לחזור אחר חזן שיש לוקול נעים :

לז צריך

תעורת שלמה

לו צריך

לנקוד השם בשב"א חו"לם קמ"ץ.
דאיתא בס' ציוני פ' שמורת וז"ל יסוד
המקובל בניקוד זה שמי לעולם הם נקודות של שם הגדול
והסימן מי בשחק יערוך לה' עכ"ל. פירש שב"א
חו"לם קמ"ץ ר"ת שח"ק וזהו יהי שם ה' מברך ר"ל יהי
כוונת הניקוד בשם מברך:

לו בפורים

בענין קריאת המגילה צריך החזן
לדקדק מאוד מאוד בקריאתה
כדינה וכהלכתה:

ועיף

הרוב החזנים קוראים אותה בהבלעה ובהלעטה
ואין בעל הנס מכיר בניסוגם גדול שעשו לנו
הקב"ה כימים ההם כזמן הזה ע"כ יזהרו מאוד לקרות המגילה
ולשנותה כמה פעמים עד שמורגלת בפייהם כדי שיוכלו
לקרותה היטב. ואל ישגיח כלל באותן האומרים שלא
להאריך כי חביבה מצוה בשעתה כדמצינו בדר"ל במביאי
בכורים וכל וזאת המצוה באה פעם אחת בשנה נכון לקרותה
בתיקונה. בשמחה ובגילה ורגנה:

לח שכור

אל יתפלל ואם התפלל תפלתו חועכה
ובתב בספר תולעת יעקב הטעם לפי
שחפלה עולה למקום שאין בו אכילה ושתייה כמו שארז"ל
הע"ב אין בו לא אכילה ולא שתייה עכ"ל. ודבר הזה
מקורב אל השכל כי כאשר יבא אחד אל המלך ב' ונכנס
שתוי יין ויחשבו לשיכור מיד יצוה המלך להשליך אותו
הכור רק הוא אין בו מים אבל יין יש בו ומכ"ש החזן שהו' הולך
לפני המלך מ"ה הקב"ה ומתפלל בער כל קהל ישראל ונכנס
למקדש מעט לעבוד עבודה בלב זו תפלה ואם הוא שיכור
תפלתו נמאסת וקרבונו מתועב ולפי דעת המדרש למדנו
נרב

תעורת שלמה

כר

נרב ואביהו בשביל שנכנסו שתוי יין למקדש. גם החזן
השיכור חייב מיתה הוא. לכן יזהר מאד שלא יכנס למקדש
מעט כשהוא שתוי יין ולא יין בלבד אמרו אלא כל דבר המביא
לירי שיכורת כגון שכר ויין שרף ודבש שקורין מע"ד ואכילה
בכלל שתייה שלא לאכול אכילה גסה שלא יפית ברופתו
ונמצא מתעטש מלמטה וסימן רע לו. לכן אל יעשה הרע
וטוב לו:

לט במסכת

ב"מ לעולם אל ישנה אדם מן המנהג
שהרי משה עלה למרנס ולא אכל
ומלאכים ירדו למטה ואכלו. וכן יזהר החזן כשבא לקהל
אחרת יראה תיכף שילמוד החזנות כפי מנהג אותה הקהלה
ומנהגן של ישראל תורה היא. וכדמצינו במהר"ל ששינה
איזה מנהג ומתה בתו. בכך יעשה כנ"ל. ויהיה לו ולכניו
ובנותיו חיים ושלום. אע"פ שברעתו לא יפה המנהג ההוא
אע"פ יעשה כמנהגו. וכדאמר ר' יוסי יודע אני בעצמי
שאין אני כהן ואם אומרים לי עלה לרוכן הייתי עולה. ממנו
תראה וכן תעשה:

מ יזהר

החזן ליישר רגליו ביחודיו אף שלא בשעת
תפלה י"ח. דכתיב ורגליהם רגל ישרה
ורגליהם משמע ב' אח"כ אמ' רגל משמע רגל א'. לא רגליהם
ב' יהא כרגל א' ישרה מיישר רגליו יחזיו: **ישרה** אותיות
שירה וג' מטרין **תפלה** משמע בשעת התפלה
ובשעת השירה יישר רגליו וכדא"כ ב"ק דברכו המתפלל צריך
שיכוון רגליו שנ' ורגליהם רגל ישרה ומתרגמין ורגליהן רגל
כוונתו והטעם שצריך לכוון את רגליו נראה שהוא לפי שכוין
שעומד לדבר עם השכינ' צריך לסיק כל מחשבות הגוף מלבו
ולדמות באלו הוא מלאכי שרת ורבינו הגדול מהר"י אבובה
ז"ל כתב טעם אחד שהוא רמז שנסתלק ממנו התנועה לברוח
ולא להשיג שום חפץ מבלעדי יי. ודעת רבינו בחיי מפסיק
לוה

תעודת שלמה

לזה שכתב להראות כאלו רגליו כבולים אין הפצו תלוי
בעצמו ואין בידו להפיק רצונו אם אין הקב"ה מסכים על ידו
וכענין שכתוב לא לאדם דרכו:

מים לבינה ודעת וחכמת לב חכם לימינו. עץ חיים
היא למחזיקים מחזיק ברכה. שמורה ובכר
ערוכה. אשרי העם לוככה. כרת וכהלכה. הולך
ברך ויושר ומסילה. לברכה ולא לקללה. לתקן ולא
לקלקלה. ואורחותיו אורחות חיים ובידו מזון. לשבוע
ולא לריון. יזכה לגבואת דניאל החזון. וירחמו עליו מן
השמים. להרים לו ברכה עד בלי דיס. לא למות אלא
לחיים אמן:

שמרנו אחי משמרת למשמר
לי ולכם חברתי המהב
מאבותינו בימינו היא מסור
התפלה תהא תהלה מסור
שרתי שירה חדשה מהוד
לקרות אותה כמו אג
מכתב בכתב ולשון מאוש
הלא נפשי בנפשיכם נקש

רת

תעודת שלמה כה

גרסינן

בסוף מסכת ברכות. אמר רבי לוי כל היוצא מבית הכנסת
ונכנס לבית המדרש זוכה ומקבל פני השכינה שנאמר ילכו
מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון לכן אלך מעניני בית
הכנסת לעניני בית המדרש ואין בית המדרש בלא חידוש.
לכך אכתוב לכם מהני מילי מעליותא ששמעתי מפי אדוני
מ"ו הגאון הגדול המפורסם אב"ד ור"מ ור"ג ב"י פ"ה ע"ה
כיש מ"ו דוד אופנהיים נר"ו ה"ה איתן מושבו לע"ע בק"ק
פראג אב"ד ור"מ ורב המדינה ונשיא ארץ ישראל יזכה
לנהוג שמה נשיאותו ברמה לעיני כל ישראל: ושמעתי
מפה קדוש שאמר דברים אלו בהיותי בימי בחרותי למדתי
בישיבתו הרמה בק"ק ניקלשבורג יצ"ו והיו חתום באוצרותי
ער היום הזה:

איתא

ברד"ל לעתיד יחזיק דוד המלך ע"ה
כוס של רכ"א לוגין כמנין רוי"ה. ויש
לדקדק למה דווקא רכ"א: הענין
הוא דא' ברד"ל. דוד בכה ד"ב שנים בכל יום כוס רמעות
עכ"ל. ואמר אדוני מ"ו נר"ו הגאון הנ"ל סתם כוס הו"א
דביעית הלוג כדאר"ל: וכדוראי לא בכה דוד בשבתות
וי"ט

D

תעורת שלמה

וי"ט. ונחשוב שש"ה ימים לכל שנה ולצרף גם חרשי עיבור
שבין כ"ב שנים הנ"ל. ותגרע מכל שש"ה ס"ג ימים של
שבחות וי"ט שלא בכה ישאר ש"ב ימים. ש"ב רביעי' לוגין
הם ע"ה לוגין והצי לכל שנה כ"ב פעמי' ע"ה לוגין והצי עולה
במנין ששה עשר מאות וששים ואחר לוגין הא כיצד. ד' פעמים
ע"ה הוא ש' נמצא ד' פעמים ע"ה הרי הוא חמשה עשר מאות.
ועוד שני שנים יחידים. הרי ק"ן לוגין. נמצא ביהוד ט"ז
מאות וחמשים לוגין. ועוד כ"ב חצי לוגין הרי"א לוגין.
הרי ט"ז מאות ס"א לוגין בכה דוד המלך ע"ה בכ"ב שנים.
ואר"ל סוף כתובות ענב א' תעשה לעתיד כור יין שנאמר ודם
ענב חשתה חמר אל תקרי חמר אלא חומר. וכור הוא
שלשים סאה וסאה ששה קבין. הרי ק"פ קבין. וקב הוא
ד' לוגין ד' פעמים ק"פ הרי שבע מאות ועשרים לוגין.
ואר"ל לחוה סחטה ענבים ונתנה לאדם. וק"ל ריב מיעוט
שנים. ואי' שבימי אדם קודם החטא היו הפירות כמו שיהיו
לעתיד. נמצא סחטה לו ב' פעמים תש"ך לוגין. הרי י"ד
מאות וארבעים לוגין ואיחא דוד היה גלגול אדם הראשון
והוצרך להקן חטא אדם נמצא הוצרך לבכור י"ד מאות
וארבעים לוג'. והוא בכר ט"ז מאות ס"א לוגין ובכר יותר
מחיובו רכ"א לוגין לכך יחזיק כוסו רכ"א לוגין כמנין ריו"ה:
ורברי פח"ח:

עוד

אמר הגאון הנ"ל שמצא בספר א' על כל ביטול
מצות או על כל עבירה שעושה אדם צריך לסבול
שעה ומחצה בניהנס. וי' למטה דווקא שעה ומחצה:
הענין הוא. דמשה היה כהר ארבעים יום וארבעים לילה
ולמר חרי"ג מצות וכ' אותיות א"ב. הרי לפניך תר"מ
נמצא למד במ"ס יום ומ"ס לילה תר"מ דברים. מ' פעמים כ"ד
שעות הרי תתק"ס. תתק"ס שעות היה כהר ולמר תר"מ
דברים. נמצא שהה על כל דבר שעה ומחצה כי הציה של
תר"מ

תעורת שלמה

מהוא ש"ך הרי הר"מ ש"ך עולה תתק"ס. הילכך
בטל או העובר דבר א' צריך לסבול שעה ומחצה כנגד
השהיה למד שעה ומחצה על דבר א' ודוק. ורברי פי
חכם חן:

מסכת

ר"ה בתוספות דף ד' שלש רגלים כסדרן
ומתניתין דניסן ר"ה ר' שמעון היא והכי
ינין לקמן ע"כ. וחמיה הוא מאור. דקשה דהא סתמא
אמרין הכי ומה חדשו תוספות. ועוד דתו' פירשו והכי
ינין לקמן ארבעה כאן אמרין הכי ולא לקמן: הענין
הדלקמן מסיימין אמר' שמעון רגלים פעמים ג'
מים ד' פעמים ה'. וצ"ע למה אמר כן אטו מניינא
לא שמועין דכיון דר"ש סבר בעינן כסדרן וממילא
דפעמים ג' דפעמים ד' ופעמים ה'. אלא לפי
כיון מאיר סבר אף רגל א' עובר בב"ת שנאמר ובאת
הה והבאת שמה. ושם אפילו בפוסקים אם נדר
ה' חג שאין לו' שהות להקריב בחג הראשון אם
נדר בב"ת אליבא דר"מ: משום דלא הורה ליה
הר"ה כשראה שאין לו' שהות להביא או לאו.
דעו שאינו עובר בב"ת כי אם שיחא לו שהות
קריבו קודם הרגל: וכלל הוא שלא נתנו
מים דבריהם לשיעורן. וק"ל ט"ו ימים הוא
עוד ארץ ישראל מכל צד של ירושלים.
כן צריך שינדר ט"ו יום קודם החג אליבא
דמאיר ואז עובר בב"ת כי יש לו' שהות. ואם
נאמר שגם רבי שמעון לענין ג' רגלים כסדרן סובר
כמאיר לענין רגל אחד שצריך לנדר ט"ו יום קודם
קשה למה זה לרזין לתרץ על מה
קשו בגמרא באתר בניסן ראש השנה לרגלים
D 2

תעודת שלמה

תעודת שלמה כז

ט' בניסן הוא. ומשני רגל שבו ר"ה לרגלים למאני נס. וישלא הקנה הקב"ה לאברהם רק הארץ לפירות.
מינה לברא תאחר וכו' שמעון. וזה דוחק הוא. ולמה לא משני כך. דשפיר ראוי לפירות. ואיתא חברין טרשין שבא' בניסן אליבא דר"ש. דר"ש סבר כרבי מאיר. וזה שכולה סלעים. ממילא הוצרך לקנות בדין ואין זה עובר בב' לא אם לא שנדר ט"ו יום קודם החג והוא יום עשירי אלא נסיון אחר. צא ותמצא שבאמר יש בניסן. כדי שיגיע האחרון שבארץ ישראל לעזרה. ומחולקים בנסיון עשירי. ואר"ל בגמ' למדנא קרא התג. כי נדרים ונדרות אין קריבין בי"ט. ושפיר קיני שהקנה לו הארץ וקשה היאך זיכה שטרי לבי תרי בניסן ולא יצטרך לרחוק ר"ה שבו וכו'. וזהו שפיר הקנה לאברהם. וצ"ל מה שהשאר מאברהם ולא לתוספות לכך כתבו ומתניתין דניסן ר"ה כלומר רגל שבו. וזהו שפיר הקנה לו רהיניו הסלעים אותה הקנה ליתרו דהא לא הקנה ניסן ולא א' בניסן ור' שמעון היא והוא לא סבר כר' אברהם אלא הארץ לפירות וכו'. וזהו שאמר הכתוב שאף שנדר בערב פסח עובר בב' כששהה ג' רגלים סמוך לארץ. והוא מוכח מדלקמן דר"ש שפיר הקנה לו הארץ וקשה היאך זיכה שטרי לבי תרי הלא הקנה פעמים ג' פעמים ה' וקשה הושבנא למה לא ליאברהם והיינו וישא משלו. ויאמר איתן מושבך פי' מי ע' לא שמועין דלית ליה דר' מאיר אית ליה דר' מ' איתן במקומו שר' איתן זה אברהם. ותירץ ושים למצוא פעמים ששה כגון שנדר סמוך לפסח דהו' לא חל עליו. וזהו שפיר הקנה לו הארץ וקשה היאך זיכה שטרי לבי תרי הלא הקנה פסח שלא היה לושהו'. שבועות וסוכות ג' לא חל עליהן. וזהו שפיר הקנה לו הארץ וקשה היאך זיכה שטרי לבי תרי הלא הקנה דבעינן כסדרן וצריך עור פסח שבועות סוכות הרי ששה אלא ע' כדלית ליה דר' מ' וזהו שסיימו תוספ' והביא לקמן. נמצא הוכרח לתרץ רגל שבו ר"ה לרגלים. ודפח"ח:

זה התיישב פסוק בנאות הברכה. ברוך מרחיב גר וגומ' כי שם חלקת מחוקק ספון ויתא ראשי

נס ודרשו ר"ל שם חלקת מחוקק פי' שם קבורת משה וזהו שפיר הקנה לו הארץ וקשה היאך זיכה שטרי לבי תרי הלא הקנה פעמים ג' פעמים ה' וקשה הושבנא למה לא ליאברהם והיינו וישא משלו. ויאמר איתן מושבך פי' מי ע' לא שמועין דלית ליה דר' מאיר אית ליה דר' מ' איתן במקומו שר' איתן זה אברהם. ותירץ ושים למצוא פעמים ששה כגון שנדר סמוך לפסח דהו' לא חל עליו. וזהו שפיר הקנה לו הארץ וקשה היאך זיכה שטרי לבי תרי הלא הקנה פסח שלא היה לושהו'. שבועות וסוכות ג' לא חל עליהן. וזהו שפיר הקנה לו הארץ וקשה היאך זיכה שטרי לבי תרי הלא הקנה דבעינן כסדרן וצריך עור פסח שבועות סוכות הרי ששה אלא ע' כדלית ליה דר' מ' וזהו שסיימו תוספ' והביא לקמן. נמצא הוכרח לתרץ רגל שבו ר"ה לרגלים. ודפח"ח:

בפרשת

בלק וירא את הקני וישא משלו וזאת במדבר כדי שיחא ראשי עם דור המדבר עמו לתחית איתן מושבך ושים בסלע קנך. ותמוה הוא היאך מוכח טעם שיחא ראשי עם: הפסוק מקשה הוא דלמה קראו קיני ולמה אמר איתן מושבך. והענין הוא. שהקשו המפרשים ליו"ש כשנשא צפורה בתו. ויתרו קנה סלעים דאר"ל נסיון י' דר' אברהם היה שהוצרך לקנות מושבך שאינן מכלין פירות כנ"ל. נמצא נקבר משה קבירה לשרה. והא איתא במ"ד פרשת שלח לך לחלקו שר' יתרו אבל קיימא לן גר שנתגיר עם בניו ומח אברהם אבינו מהר המוריה עד שנשבע הקדוש ב"ה שכל הקודם ליטור נחלתו זכה אף שהניח יורשים ינסנו עוד ונסיון זה היה אתר העקירה. וצ"ל כראשית שפיר שהיתה הורדתו וליתו שלא בקדושה. נמצא ברשי

תעורת שלמה

נמצא לא היה ביד יתרו להנחיל נחלתו לצפורת
שנתגיר אחר לידתה - והיה גר קודם לכל אדם
שם חכף אצל המדבר בארץ סיחון ועיג והיה בר מיצר
של יתרו - והו ברוך מרחיב גר שהרחיב נחלתו ולקח
הלקו של יתרו בשביל שהוא בר מיצרא וקשר למ
משה נקבר שם והיינו כי שם חלקת מחוקק זה משה - א
שירש מיתרו הא קיימא לן כל הקודם בנכסי הגר זכה וגר
בר מיצרא ותירץ ויתא ראשי עם פירש שיחא ראשי עם
המדבר עמו לתחיית המתים לכך נקבר שם ולא בשב
שירש מיתרו - ודוק ודפח"ח:

המחלוקת

שבין קין להבל וארז"ל שהרגו בני
עצים ובפירקי ר"א אי' קין הב
ממותר מאכלו לפיכך נתעב קרבנו - ותמוה - למר
בגזרי עצים ולמה נתעב קרבנו של קין - הענין הוא
דשניהם היו טמאים להקריב קרבן שהקריבו ביום לידתן
וקי"ל שכשם שאמו טמאה כך הוולד טמא - נמצא
בכהנים שימשו בטומאה - וקי"ל כהן טמא אם אינו מטמא
הקרבן כגון ע" סכין ארוך או בפשוטי כלי קץ אינו ה
מותה - ואיתא במסכת חולין ר"ש סבר שחיטה מכשרת
ולא דם ולפי שחיטה מכשרת ולא דם ומותר באכילה מכשר
נמי לקבל טומאה - ולפי שלא הותר להם בשר שהותר
נמצא הבל סבר שחיטה מכשרת ולא דם וכאן השחיטה ל
הוכשרה כיון שאינן רשאים לאכול בשר שחוטא ממילה
אינו מוכשר לקבל טומאה - וסבר שאינו משמש בטומאה
אבל קין סבר דם מכשר ומוכשר נמי לקבל טומאה ממילה
שימש בטומאה - וקיימא לן ברו"ל כהן ששימש בטומאה
אחיו הכהנים פוצעים את מוחו בגזירין לכך הרגו בני
עצים - אך נשאר קשרו ולמרה באמרה נתעב קרבנו
של

תעורת שלמה כח

של קין - דאיתא קין הביא זרע פשתן דבר שאינו מאכל
אדם כלל ואין כאן ביר מיוחד שהוכשר לקבל טומאה -
אבל הקב"ה ידע שהביא ממותר מאכלו וכיון דאחשבה הוה
ואכל מזרע פשתן הנ"ל הוא שווה לאוכל והוכשר
לקבל טומאה ממילה שימש בטומאה לכך נתעב קרבנו -
ודוק - ודפח"ח:

והוספתי

נופך משלי - לענ"ד והו שאמר
הכתוב קול דמי אחיך הבל צועקים
רקשה ליכתב סתם קול אחיך הבל - אלא דמי רייקא - דהא
מכח פלוגתא לענין דם הרגו דהבל סבר דם אינו מכשר וקין
סבר דם מכשר ולכך הרגו כנ"ל ושפיר אמר קול דמי
אחיך צועקים אלימן האדמה - ודוק:

איתא

טעם של שמטה - כנגד י"ב חדשים שמבטלין
בששה שנים ניסן ותשרי כראיתא ברברי
דז"ל דר' אמר לתלמידיו לא תיתי קמאי לא בימי ניסן
ולא בימי תשרי לכך עושים שמטה ומשלימין י"ב חדשים
בלימוד תורה מה שהיו מבטלין - והקשה אדוני מ"ו הגאון
דאכתי נשארו חיוב הלימוד של שנת השמטה - דהא אינו
אלא לתשלומין שש שנים - בכל שנה ב' חדשים -
נמצא אינו לומדים כלום בשנה זו - הגם שכל העולם מקשין
קושיא זו - ומתרגין מה דמתרגין אבל אדוני מ"ו הגאון
תירץ כך - דאיתא ברמב"ם יום ולילה הוא כ"ד שעות -
וצריך אדם לשלש רהינין ה' שעות לעסוק במצות - ה'
שעות לעסקי דהיינו למשא ומתן ולאכילה - ה'
שעות לשינה וחכמים נתנו סימן א"ז רצליה א"ז ינות
א"ז ישנתי נמצא שלש בטלו בשנים עשר חורש של
שש שנידקת' שעות בכל יום ובשנת השמט' אינם עושי' כלום
ולומדים

לומדים ט"ז שעות ח' שעות לשנה זו וח' שעות לחשלומו
י"ב חדשים של שש שנים. וד"ק ודפח"ח :

בהלכות

י"ט א"ח סימן חקב"ז סע"ך איתא
שם וז"ל מי שלא עירב אסור לבשל
לאחרים אפילו בביתם עיני בט"ז שכתב הטעם מפני הרואי
שיאמרו זה מבשל לעצמו הוא אלא שלא הניח עירוב לכך
אסור לו לבשל בביתו לכך מבשל בבית אחר ואתי למיטעי
למיטעי למי שלא הניח עירוב לבשל בבית אחר אפי' לעצמו
לכך אסור אפילו לאחרים. והקשה אדוני מ"ו הגאון א"כ
היאך מסיים מהרמ"א בהג"ה אכל אחרים מבשלים לזה
שלא עירב לו ואפילו בביתו. תיפוק ל' דגם כן אתי
למיטעי כנ"ל שהרואים יאמרו הני אחרים לא עירבו ולכך
לא בשלו בביתם ומבשלין בבית אחר דשרי למעבד כן.
ובאמת אסור הוא אליבא דכ"ע :

ותירץ

א"א המופלא ומופלג המפורסים מהור"ר
משה חזן דק"ק פיורדא. שעיקר הוכחת
הרואים הוא מפני שיראו שבביתו אינו מבשל ובבית אחר
מבשל ואז ידמו בנפשם שלא עירב לכך ביקש לו חקנה
לבשל בבית אחר ואז יבואו לטעות לכך אסור לבשל אפילו
לאחרים. משא"כ אחרים שעיברו ומבשלים לזה שלא
עירב בביתו בוודאי מבשלים בביתם ג"כ. וא"כ אין כאן
דשש שיטעו הרואים שבוודאי לא יתירו הרואים לטעות
לחקל אם לא שיראו חחלה אם מבשל בביתו
או לאו ויראו שמבשל בביתו בוודאי
עירב: וד"ק ודפח"ח
ושפתים יושק :

ובמה

ובמה

דסיימתי אפתח פיו ואימא מנחי מילי מעלייתא מה ששמעתי
מפי אדוני אבי גר"ו מילתא זוטרתי לגבי משה. מה
ששמעתי ממנו בימי חורפי בהביטני אחרי משה. עד בואו
האוהלה אוהל של תורת משה. אי' פמ"ד פי' תולדות
בפסוק בשמואל א' סימן ט"ז והוא אדמוני עם יפה ענים.
כיון שראה שמואל את דוד שהוא אדמוני נתיירא ואמר
שיהיה שופך דמים א"ל הקב"ה עס יפה עינים המדרש הזה
אומר דרשוני כי הוא חמוה מה ה' שמואל מתיירא ומאי
קא מהדר ליה קב"ה. ותירץ אדוני אבי גר"ו הענין הוא
כך דאית' בחלק פלוגתא בגלגולו של אדה"ר ח"א אדם דוד
משה כי נוטריקון של אדם הכי הוא וח"א אדם דוד משיח ע"כ:
בנייהו. איכא בנייהו. לפידעת המ"ד אדם
דוד משה היה דוד גלגול שלישי ולפי דעת
המ"ד אדם דוד משיח היה דוד גלגול שני.
בוזר א' פרשת בראשית הן כל אלה יפעל א' פעמי'
ושלש עם גבר. צריך בר נש לימי בגלגולא
חלחא זמנא. ומאן דניתי בגלגולא חלחא זמנא וכו' אנפוי
סומק הא אתחקן. פ' שנגמר גלגולו והוא גלגולא
חליחאי. איתא בדרז"ל טוב עין הוא יכיר זה משה
וכו' ועתה מכאור היטב. שמואל סבר כמ"ד אדם דוד משיח
ממילא משיח הוא גמר תיקון ודוד דוד גלגול שני
ולמה

תעודת שלמה

ולמה אנפני דרוד סימקין אלא ווראי יהיה שופך דמים לכך
כשראה שהוא ארמוני אמר שיהיה שופך דם וא"ל הקב"ה עם
יפה עינים פירש זה משה דהיינו שתחשוב הנוטריקון אדם
דור משה ממילא דור הווא גלגל תליתאי ולכך ארמוני
הוא ודוק ורפ"ח א"א חן :

במסכת

ר"ה אמרו מלאכים לפני הקב"ה כרבת
בתורתך אשר לא ישא פנים ואתה
נושא פנים לישראל שנאמר וישא ה' פניו אליך וגומר אמר
הקב"ה כתבתי בתורתך ואכלת ושבעת וברכת והם מרקדקים
עד כזית ועד כביצה ומכרכין. והמה. הרי בכלל מאתים
מנה אם הם מרקדקין עד כזית מכ"ש עד כביצה. ועוד
קשה מאי רבותיהו דמכרכין ברכה לבטלה. אלא ע"כ
צ"ל דיש להם איזה סמך ואינן עושים ברכה לבטלה.

וגם כן נכון יהיה מה שאמר עד כזית ועד כביצה. הענין
הוא דאיתא בריר"ל במסכת ברכות. ר"מ אומר עד כביצה
צריך לברך מ"ט דר"מ דכתיב ואכלת ושבעת וברכת אכילה
שיש בה שביעה והיינו כביצה. ר"י אומר עד כזית צריך לברך
מ"ט דר"י דכתיב ואכלת ושבעת וברכת ואכלת זו אכילה
ושבעת זו שתייה. וסתם אכילה כזית : עכ"ל :

והנה

יש כאן לומר שכל א' מיקל מצד אחד ומחמיר
מצד אחר מדאמר ושבעת מורה לכרי שביעה
והיינו פתוח ממכביצה אין צריך לברך הואיל דאין בה כרי
שביעה ואע"פ ששחה. נמצא מיקל מצד א'. ואם אכל
כביצה דהיינו כרי שביעה צריך לברך אע"פ שלא שחה כלום
נמצא מחמיר מצד אחד. ולר"י דאמר ושבעת מורה על
שתייה והיינו אם שתה צריך לברך אף על כזית ואם לא
שתה אין צריך לברך אף בכביצה. ממילא מיקל מצד
אחד כשלא שתה אין צריך לברך אפילו בכביצה. ומחמיר
מצד

תעודת שלמה

מצד אחד כששתה צריך לברך אפילו בכזית. והיינו
רבותיהו דישא ר"ל. מרלא פירש הכתוב והכתוב לא ב"א
לסתום אלא לפרש. ע"כ איתא לתרווייהו. ולכך מחזיקין
ומכרכין עד כזית כששתו כחומר דר"י ועד כביצה אין פ"י
שלא עתו כחומר דר"מ ואין זה ברכה לבטלה. ושפיר עד
כזית ועד כביצה כי כל חד יש לו דין בפני עצמו. ודוק ורפ"ח :

באופן

אחר. איתא במדרש רבה פ' כא דור המבול
דן הקב"ה בשיבה שנאמר ה' למבול ישב
ומצרים בהעברה שנאמר ועברתי בארץ מצרים ולעתיד ירין
האומות בקימה אמרו באי העולם אם בשיבה דן ומחה וכן
בהעברה לכשידין בקימה מי יוכל לעמוד והיינו דכתיב ומח
אעשה כי יקום אל וגו' :

עוד

איתא במדרש רבה פרשת וארא דור המבול
נידונין במדת רחמים שנ' ה' למבול ישב. ה' הוא
מדת הרחמים. נמצא שהוא בהא תליא כשישבו דן הוא
דן במדת הרחמים. אבל בקימה הוא דן במדת דין כדכתיב כי
יקום אל. וזה כוונת אלהים נצב בעדת אל ר"ל כשב"ר
של מעלה הנקראים עדת אל דנין דהיינו מדת הדין. אז
אלקים נצב ואם ב"ר של רחמים דנין הוא יושב. איתא
במדרש זה לעולם ישב כונן למשפט בסא קאי על עתיד.

וקשיין קראי הדרי דכאן משמע שידין בשיבה ובפסיק מר
אעשה כי יקום אל משמע שידין בקימה. וצ"ל לעולם
ישב קאי על ישראל וכי יקום על האומות כמדרש הנ"ל
ולכאורה נשיתא פנים יש כאן למה באמת לישראל בשיבה
ולאומות בקימה. ואפשר שזו כוונת השאלה של המלאכים
למה אתה נושא פנים לישראל שאתה דן אותם בשיבה
ואומות בעמידה. והשיב להם הקב"ה כתבתי בתורתך ואכלת
ושבעת וברכת

תעורת שלמה

וברכת זהם מרקדקי' עד כזית ועד כביצה לכך המר ראו' שארין להם בשיבה ולא מתוך נשיאות פנים • וזה ידוע כי כל מרותיו של הקב"ה מרדף כנגד מרד • איתא בתוס' במסכת ברכות דף כ"ח • ובכלי חמרה פרשת עקב שהביאו בשם ירושלמי • ברכת המזון צריך להיות בשיבה שנאמר ואכלת ושבעת נוטריקון ש"כ ע"ה וברכת פ' עת לישב בשעה שברכת: עכ"ל: לפי' יש לומר בשביל כך המר מרקדקי' ומברכין אף על כזית אע"ג דאינן שביעין דסכירו להו ושבעת קאי על שברכת המזון צריך להיות בשיבה ברכתו תוספות ובשביל כך מברכין בשיבה לכך ראו' לרן אוסג"כ בשיבה • ולא מפני נשיאות פנים • רמחמירין על עצמם ויוצאי לכל הרעות • ורוק ודפח"ח:

במסכת ביצה כ"ג: שלשה דברים ר"א ב"ע מרירי וחכמים אוסרי' • פרתו של ר"א ב"ע יוצאה ברצועה שכן קרניה וכו' • ופריך הגמ' למימר דראב"ע חדא פרה הוה ליה והאמר רב יהודה אמר רב תליסר אלפא עגלא הוה מעשר דראב"ע מעדרי' כל שתא ושתא • ותיצו תנא לא שלו היתה אלא של שכנתו היתה ומתוך שלא מיחה נקראת על שמו:

והקשה א"א נר' ודילמא מפרותיו של ראב"ע היתה ואחת היתה יוצאה ברצועה לכך אוס' פרתו לשון יחיד על אותה פרה שהיתה יוצאת וכאמת היה לו יותר הוא מוחיב לה והוא מפרק לה • דהוקשו למקשן מנלי' לתנא דמתניתין דראב"ע סובר מותר דילמ' סובר אסור והאי דפרתו יוצאת באמת שלא בידעתו הוה • אלא ע"כ מדקאמר יוצאה ולא יצאה משמע בחוזה שתמיד היה יוצאת כך וכי כל יציאות לא היה ראה בשלמא אם נאמר יצאה דמשמע לשון עבר ומשמע שיצאה פעם אחת ויכל להיות שבאותו פעם לא ראה ראב"ע

תעורת שלמה לא

ראב"ע אבל מדאמר יוצאה משמע שתמיד היא יוצאת כך וכי לא ראה אלא ודאי דסובר מותר ומשם הוכיחו רז"ל דראב"ע סובר מותר ולזה הקשה המקשן וכי חדא פרה הוה ליה והלא רבבות היה לו ומתוך גודל ריבויון יכול להיות שלא השגיח בה אפילו תמיד היתה יוצאת ומנלי' דראב"ע סובר מותר • ותירץ התרצן לא שלו היתה אלא של שכנתו ולשכנתו לא היה לו אלא אחת ותמיד היתה יוצאת והי' אפשר שלא השגיח בה איזה פעם ולמה לא מיחה אלא צ"ל דבאמת סובר דמותר מתוך שלא מיחה בה • ורוק ודפח"ח:

במסכת ברכות: אמר ר' יוחנן למה נקרא שמה רות שזכתה ויצא ממנה דוד שרוה להקב"ה בשירות ותושבחות • וצ"ע וכי דורשי שמות של כל אדם היו רז"ל • הענין כך הוא • דאיתא בש"כ על התורה דרות היתה גלגול תמר ורות אותיות תמר • כימ"ם במילואה גמטריא פ' • ופ' מתחלת בוא' ובבומ"ף ובא"י ב"ש • וזהו שהקשה לרז"ל למה נקרא שמה רות א"ת בשביל שהיתה גלגול חמר ראוי לקרוהה רמת • אלא בשביל שיצא ממנה דוד שרוה להקב"ה בשירות והשבחות • לכך נקרא שמה רות וק"ל • ודפח"ח חן • ולות שועה חן:

ברא

תעודת שלמה

ברא

כרעי דאבוהו. קול קורא במדבר פנו דרך ואלך בעקבות אבותי ואימא מילתא באנפי נפשי ממר שחנני ה' באיזה דברים לפי קט שכלי. ואדברה בעד דרך נגד מלכים ולא אבוש. ואף שהמתח. לא כסדרין. אך אין מקדם ומאוחר בתורה:

בפרשת

וישלת יעקב מלאכים פירש' מלאכים נמש: הנה כבר צווחו בי' קמאי דקמאי מאי קא קשיא ליה לרש' דפירש כן: ואף שלמה אמר לפי קט שכלי: דאיתא בילקוט חרש בשם הוהר במדבר ה' ל' ה' יאך היה יכול יעקב להתאבק עם מלאך דהוא רוחניות אלא לפי שהמלאכי' כשיוצאין למטה מתגלמים ומתלבשי' בגופא כגוונא דהאי עלמא וכו': איתא במפרשי' למה באמרת שלח יעקב מלאכים ולא בני אדם חשופים היינו כדי להראות לעשו השיבוהו ששולט במלאכים ויתירא ממנו. אך לפי הנל נשאר הקושי' במקומה למה שלח מלאכים להבהילו לעשו הלא עשו אינו יודע שהמה מלאכים כי דאלכס ברמות ארס: וצ"ל דבאמת שלח אותם לילך במלאכי' ממש ולא מתגולמים וזוהו שפירש' מלאכים ממש ואגב מבואר מר' שאמר הכתוב מלאכים

תעודת שלמה לב

מלאכים לפניו ולכאורה חייבת לפניו מיותר נכתב סתם וישלח יעקב מלאכים. אבל לפי דרכינו שפיר פירש לפניו ילכו במלאכים ממש כדי להבהילו ושלח לפניו ילכו מתגלמים ומתלבשי' כדמות אדם. ודוק:

בידקונ

פרשת אמור אמר ר' יהושע דסכנין בשם רבי לוי הראה הקב"ה למשה דור ודור ודורשין וכו' והראהו את שאול נופל בחרב אמר לפניו רבש"ע מלך ראשון שיעמוד על בניך ידקר בחרב אמר לו ולי אתה אומר אמור אל הכהנים שהרגו שיהם מקטרגי' אותו. עכ"ל: המדרש הזה אומר דרשונא וכבר צווחו בי' קמאי ובחראי מאי קאמר משה ומאי קמהרר לי' קב"ה: לפי פשוטו יש להרץ כך. דאיתא בסנהדרין דף' המלך לא קן ולא דנין אותו: מוכח מזה אם הוא קן או דנין גם אותו וזהו שאמר משה מלך ידקר בחרב הלא אין דנין אותו אמר לו הקב"ה אמור אל הכהנים שהרגו וכיון שהוא קן לכך דנין גם אותו ודוק: אלא עדיין יש לדקדק למה אמר משה ידקר בחרב ולא אמר סתם יהרג: תו קשה מה שהשיב לו הקב"ה שהם מקטרגי' אותו הלא בלא קטרגו שלחם נמי חייב מיתה דכתיב נפש תחת נפש. ואמרתו בעניות דעתי: דאי' במד' גם ברש' אמור אל הכהנים מר' כתיב למעלה מן הענין ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מה ענין זה אצל זה אלא שצפה הקב"ה שעתיד שאול להרוג את הכהנים ולדרש באוב. נמצא נתחייב שאול סקילה מחמת אוב דכתיב בי' דמיהם בס' ומי' גמרינן כל היכי דכתיב דמיהם בס' בסקילה כדאי' בסנהדרין וסיף חייב מחמת שהרג חכהנים: וק"ל במתניתין דסנהדרין דף פ"א מי שנתחייב שתי מיתות ב' דנידון בחמורה. והיינו שרייק משה ידקר בחרב הלא חייב בסקילה שהיא חמורה ג' ב' דכ"ע. ואמר לו הקב"ה ולי אתה אומר פי' מה אתה אומר לי פשיט' שמן הדין הוא חייב סקילה. אך אמור אל הכהנים שהם מקטרגי' אותו שינפול

תעודת שלמה

שינפול באותו מיתר שיעשה להם מרה כנגד מרה
דאיתא במדרש פרשת וישב בפסוק וישבו לאכול להם וגומר
לכו ונמכרנו לישמעאלים אמר הקב"ה אתם מכרתם את
אחיכם מחור מאכל ומשקה חייכם אף אתם כך והיננו דכתיב
זהמלך והמן ישבו לשתות והעיר שושן נבוכד- וכתב
הבחיי מצא ב"ח לגבות את חובו מרה כנגד מרה. לך
דיקא שהכהנים מקטרגין אותו למור במיתה שהייב
בשכילם. ורוק:

במסכת

קדושין דף ב'. מאי טעמא תנא שלש
ליתני שלשה משום דקבעי למיתנא דרך
ודרך איקרי לשון נקבה דכתיב והודעת להם את הדרך ולכן
בה. ע"כ. והקשיתי לשאל הלא פסוק זה ביתרו כתיב
ולמה לא הביאו ר"ל הפסוק מפרשת מקץ דכתיב וקראו
אסון בדרך אשר תלכו בה: ונראה לי לתרץ דמלת דרך
יש לו שני פירושים לפעמים פירושו כפשוטא דרך ממש
ולפעמים דרך לשון סדר או לשון אופן. ודרך במתניתין
משמע אופן. כדחנן האשה ניקנית בשלש דרכים פ' בשלש
אופנים כרמסיק בכסף ובשטר ובביאה ואם הביאו ר"ל הפסוק
במקץ. הוה עדיין קושיא במקומה עומדת ליתני שלשה ואת
דרך לשון נקבה מדכתיב וקראו אסון בדרך אשר תלכו בה
לא זו הדרך ולא זו העיר כי דרך זה משמע דרך ממש ודרך
במתניתין משמע אופן. לכן הביאו ר"ל הפסוק מיתרו ואותו
דרך פירושו אופן כמו במתניתין. ורוק:

עוד

בקדושין דף ל"ב. כיון שאמר הקב"ה אנכי ולא
יהיה לך אמרו א"ה לכבוד עצמו הוא דורש כיון
שאמר כבר את אביך ואת אמך חזרו למאמרות הראשונות וכו'
וראש דברך אמת וכו' מסוף דברך ניכר שראש דברך אמר
יש להקשות אע"פ אמרו לכבוד עצמו הוא דורש. דאיתא
בגמ'

תעודת שלמה ל

בגמ' הנ"ל דף ל': ג' שותפין באדם הקב"ה ואביו ואמו וכו'
והוקש כבוד לכבוד המקל וכן ברין ששלשתן שותפין בו:
לפ' קש מאי רבותא בכך בשלמא אם אמר לכבר אתמי שאין
לו שותפות בגוויה שפיר אבל אב ואם כן ברין הוא: ונ"ל
לרדק מה שדברו ר"ל מיותר כיון שאמר כבר את אביך
ואת אמך היו להם לומר בקיצור כיון שאמר כבר כמו שאמר כיון
שאמר אנכי ולא יהיה לך ולעולם ילמוד אדם בלשון קצרה:
אלא דאיתא בדור"ל ואת אמך לרבות אחיך הגדול וי"א
לרבות אשת אב. והשתא אתי שפיר כיון שאמר הקב"ה
אנכי ולא יהיה לך אמרו א"ה לכבוד עצמו הוא דורש וכיון
שאמר כבר את אביך ואת אמך למה ואת אלא לרבות את
הגדול או אשת אב ולא לאין להם שותפות בגוו' ואפילו הכי
צריך לכבדן וחזרו למאמרות הראשונות. ורוק:

במדרש

פרשת הצוה בשעה שאמר הקב"ה למשה
ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך הרע
לו למשה אמר הקב"ה התורה היתה שלי ואני נתתי לך וכו'
ע"כ. כבר צווחו קמאי ובתראי מ"ש הרע לו למש ואין נתפיש
במה שא"ל הקב"ה התורה היתה שלי כו'. לענ"ד דאיתא
במסכת תענית דף ז' אין דברי תורה מתקיימת אלא במי
שרעתו שפלה: ונכון הדבר מעם האלהים שנתן התורה
למשה משום שהיה עניו ביותר דכתיב ב' והאיש משה עניו
מאד וגו': וזה שאמר הקב"ה למשה למה הרע לך שאני
נוטל גדולה ממך: הלא עניו אחי. והא ראייה התורה
נתתי לך ולא לאחר בשביל שאין התורה מתקיימת אלא במי
שרעתו שפילה: ושפיר מסיק המדרש שאלמלא היי
אכרתי את עולמי לך צריכה להיות מתקיימת: ורוק:
אך על משה נשאר קשה דכ"ל כך עניו היה ולמה הרע לו:
לענ"ד דהרע לו משום דבר אחר ולא משום דהיה נוטל ממנו
הגדולה

תעודת שלמה

הגדולה . דאיתא במגלה עמוקות דמשה היה רוצה לרא
לא"י כרי לעבר שנים וזהו שחנן אעברה נא לעבר שנים :
אך מצד שהיה משרה מלך כדכתיב ויהי כישורון מלך אינו
רשאי לישב בעיבור שני' דא"ל במ' סנחדרין אין משיבין מלך
בעיבור שנים משום אפסניא . עיין שם ברשי' וגם איתא
שם כ"ג אין משיבין בעיבור שנים משום צינה . והנה אם הוא
מלך וכ"ג רשאי לישב בעיבור שני' ממ' נאסר דא"ל לעבר השנה
משום אפסניא פי' שיגיע לו עור חדש א' להיילותיו נגד זר
פול י"ב בחורף ויהיה צינה בטבילותיו וזה להיפך . והמבי
יבין . וזה שהרע למשה מחמת שני' כך לא יבא לא"י בשביל
שנוטל ממנו הכהונה ונשא רק מלך לבד ואינו רשאי לישב
בעיבור שנים אבל אם היה כ"ג"כ היה רשאי לישב ממ' נא
ולכך הרע לו . ודוק : . והשיב לו הקב"ה התורה היתר
שלי ואני נתתי לך כנ' לבשיל שעניו אחא ממילא אינך צריך
לעבר שנים אלא ללמוד הלכה למעשה וזה תוכל לעשות
אף בח"ל וכדמצינו ב"מ הנ"ל דף י"א מעשה בר"ג שאמר
השכימו לי שבעה לעלייה וכו' עמד שמואל הקטן על רגליו
ואמר אני הוא שעליתי שלא ברשות ולא לעבר שנים עלייתי
אלא ללמוד הלכה למעשה . ומסיק שם הג"מ לא
שמואל הקטן הוה אלא אינש אחרינא ומחמת כסופא
הוה דעבר . בשביל שהיה עניו ביותר ובאמת מסיק הג"מ
כשמת אמרו עליו הי חסיד הי עניו תלמידו של הילל .
מבש"כ דמשה עניו מאוד . פי' שמואל הקטן היה תלמידו
של הילל והילל היה גלגול משה כדאי' בילקוט ראובני משה
לעני' כ"ל ישראל לס"ת הילל כי היה גלגולו . ודוק .
והמשכיל יבין גם את זאת . ונחזור להנ"ל דאלו היתר
משה מלך וכ"ג היתר יכול לבא לא"י .

עפ"ז מתורן הפליאה בשביל שנתעצל משה במעשה
ומרי

תעודת שלמה

צמרי לכך ולא ידע איש את קבורתו . ופליאה .
א"י במ"ר אמר הקב"ה למשה אם אתה רוצה ליכנס לא"י
אין אני קובך . נקוט האי כללא בידך אם משה סח
בא"י אין נקבר ע"י הקב"ה אלא ע"י בשר ודם ויורעים את
קבורתו . אבל מתוך שלא בא לא"י ומת בח"ל והקב"ה
קוברו לכך אינן יודעין את קבורתו . וא"י במפורשים
לא נתכחן פנחס עד שהרג לומי נמצא זה חיה שכרו
שנעשה כהן . כדכתיב פנחס בן אלעזר וגו' רש"י
את חמתי וגו' לכן הנני נותן לך וגו' והיתר לו ולזרעו
אחריו ברית כהנה עולם וכרפ"רשי בד"ק הוה שיטת
שכרו . נמצא אם היה משה הרג לומי נעשה הוה כהן
והיה מלך זכ"ג ויוכל לבא לא"י כנ"ל לעבר שני' .
ואם היה מת בא"י היו מתעסקי' עמו בני אדם והיו יודעים
את קבורתו . ושפיר בשביל שנתעצל משה ולא הרג לומי
ולא נעשה כ"ג ונשא רק מלך ואין משיבין מלך בעיבור שני'
וממילא אינו יכול לבא לא"י ומת בח"ל והתעסק עמו הקב"ה
לכך ולא ידע איש את קבורתו של משה . ודוק . ונשים אל
לבינו המדרש הנ"ל צווח ואומר דרשוני וזהו למד באמת
בח"ל היה הקב"ה מתעסק עם משה ובא"י לא . הלא אין
מעכב בידו ופי' יאמר לו מה יעשה . ונראה לענ"ד . דאי'
בדר"ל בקדושין ל"ב ובסנהדרין דף פ' וז"ל . מתני' לירמי לרב
יחזקאל בריה הנשרפין בנסקלין וכו' . לא אבא לא תתנייה הכי
אמר לי שמואל לר"י שיננא לא תימא לאבך הכי דתניא הרי
שהיה אביו עובר על ד"ת לא יאמר לו כו' א"ל אבא מקרא כתוב
בתורה כך הוא ופיר' שי ואומר לו המקרא כמה שכתוב והוא
עצמו יבין שטעה . ע"כ . לפ' קשה על משה לפי מה דאי'
במדרש רבה ואתחנן אתה החילות אמר משה רבש"ע למד
איני אכנס לא"י בשביל שאמרת שמעו נא המורים הלא
אתה אמרת למשמרת לאמר לבני מרי .

וקשה

תעודת שלמה

וקשה הלא אנחנו נקראים בנים למקום והיאך אמר משה כך
היה לו לומר מקרא כתוב בתורה למשמרת לאות לבני מרי
אלא צ"ל דמשה החזיק את עצמו בתורת עבד להקב"ה ולא
בתורת בן. ואיתא במסכת סנהדרין שאל האי מינא לרבי
אבא אלקיכם כהן הוא כי קביר למשה במאי טביל וכו'.

והקשו שם תוספות היאך טימא וחירצו ישראל נקראים
בנים למקום. לפ"ז ממ"נ אם משה נקרא בן היאך דיבר
לאביו כך כי קושיין. אם נקרא עבד להקב"ה אין הקב"ה
מטמא לו דכהן הוא. וזה שאמר המדרש אמר הקדוש ב"ה
למשה אם אתה רוצה לכנס לא"י. הלא אמרת שמעו נא
המורים ואם תאמר אתה החללות למשמרת לאות לבני מרי
אינך רשאי לומר כך לאביך אלא דהחזיק עצמו לעבד ונשאר
קושיית תוספות במקומה היאך טימא. נמצא אי אתר
ניקבר על ידי אבל אם אתה מות בח"ל שקנסתך
בשביל שאמרת שמעו נא המורים וטענתך שטענת אתה
החללות לאו טענה היא כי אינך רשאי לומר לאביך כך ממילא
אתה נקרא בן ורשאי אני לשמא לך לבן אתה נקבר על
ידי ודוק:

סוף

מסכת הגיגה פושעי ישראל אין אור של גיהנם
שולט בהם. ק"ו ממוכת הוזהב מה מזבח הזהב
שאין עליו אלא בעובי דינר של זהב אין אור שלט בו פושעי
ישראל שמלאים מצות כרמון עאכ"ו. ופירש"י כעובי דינר
של זהב דבר מועט לא חסר דהבא דנעשה בונס. ובתוס'
איתא שם בתנחומא יש שהיה משה תמחה על זהאי אפשר
שלא ישרוף העין וכו'. וצ"ע מה קשה לתוספות על רש"י
שמבאין התנחומא ועוד צ"ע וכי לא ראה רש"י התנחומא:
ונ"ל לענ"ד דקשה לתוספות על רש"י דפ"י שהחידוש היה
שהוזהב אינו נחסר כלום היאך חל"י שהוזהב היה רק כעובי
דינר

תעודת שלמה לה

דינר אע"פ שהיה כעובי מאה דינרים חידוש הוא שהוזהב אינו
נחסר כלום מהאש הדולק על גבול כך פירשו תוס' בתנחומא
יש שהחידוש היה שעין אינו נשרף ושפיר שאמר כעובי דינר
דוקא היה הוזהב ואע"פ כהעין אינו נשרף מחמתו אבל אם
היה יותר עב ביותר עב אינו חידוש שהעין אינו נשרף כי הוזהב שעליו
היה עב ביותר. ודוק: ולרש"י קשה על תנחומא דפ"י
החידוש היה שהעין אינו נשרף. ולמה לא קחשיב שהוזהב אינו
נחסר אלא צ"ל דבאמת היה על פי נס ושוב אינו חידוש שהעין
אינו נשרף. וזהו שפירש"י דבר מועט לא חסר דהבא דנעשה
בונס. ושניהם צדקו יחדיו. ודוק:

בפסוק

בחהילים היסראה וינס אי' במ"ר היסראה
מה ראה ארוננו של יוסף ראה וינס. לענ"ד
דאיתא בילקוט ראובני מקץ בשם מ"ר ויאסור יוסף מרכבו
וגומר וכי לא היה לו עבדים אלא דעשה בעצמו לכבוד אביו
וכראי אסירה זו להציל את ישראל מאסירת פרעה שנ' ויאסור
את רכבו וגו'. ושפיר היס ראה ארוננו של יוסף וראה מעשה
ונזכר הלכה שהלך יוסף בעצמו לאסור מרכבו וראוי להציל
את ישראל מאסירת רכבו של פרעה לכך וינס. ודוק:

והואיל

דעסיקנא בארוננו של יוסף אימא ב' מילתא
מה שאמרת ודרשתי סמוכין. סמיכ' שמות
לסוף ויחי. דסיים הפסוק וימת יוסף וגו' ויישם בארון
במצרים. ואלה שמות בני ישראל וגו' ויוסף היה במצרים.
פירש"י עמד בצדקו. לענ"ד דאיתא בזוהר מאן דפוגם בברית
אינו ראוי ליקבר בארון. ושפיר ויישם בארון במצרים מוכח
מכאן דלא פגם בברית ושפיר שפירש"י עמד בצדקו פ"י שלא
הטא באשת פוטיפר רק עמד בצדקו. ודוק:

ובמה

דסיים הפסוק כיהי אפתח פי בגמ' דתענית
איתא שם דף ע"ב אמר ר' יוחנן יעקב אבינו
לא

תעודת שלמה

לאמת אמר לי וכי בכדי ספרו ספריי חננו חנניי קברו
קברייא. ודקדקתי בלשוננו למה אמר וכי בכדי. ולא אמר
פתם והלא ספרו ספריי. וג' כ מוכח שמת מה לי אם לא
בכדי או בכדי. ומשמע דוקא הואיל דלא בכה חננו לכך
מוכח שמת. ואם בכדי חננו לא מוכח שמת ולענ"ד שפיר
קאמר ליה רב נחמן לרב יצחק וכי בכדי והוא יל דלא הורה
בכדי מוכח שיעקב אבינו מת דאיתא במסכת בכורות. וגם
בבעל הטורים פרשת ויחי וילדספור יספרוני רקבור יקברוני
זלמדין מיוסף דספור וחנט וקבר לאביו לכך זכה דספרנו וכו'
וזה שאמר וכי בכדי ספרו ספריי ליוסף פירש לא לחנם ספרו
ליוסף אלא בשביל שספר הוא לאביו וממילא יובן דאביו מר
והאך אפרת דיעקב אבינו לא מת. ודוק.

וישמע

יתרו פירש'י מה שמועה שמע קריעת ים סוף
ומלחמת עמלק שמע. וצ"ע. לענ"ד דאיתא
בספר נחלת בנימין מצוה יד סימן ו' בזמן שישראל במעלה
מחוייבין לקבל גרים. דאם אינן מקבלין גרים אז מצא מרת
הדין סקום לחלוק ולומר ישראל הם במעלה ולהם כל טובות
ע"הו. וכבר חנני היה לעשו עם יעקב לכלי היות ליעקב
מותרות ע"הו. מאי אפרת דיעקב ויתר לגבי עשו לקבל
פעמו להנחילם ע"הב. נגר זה ויתר עשו ליעקב מותרות
ע"הו. הלא אינן רוצים לקבל גרים לכך אם רוצים לישב
בשלוה ולסתום פי המקטרג מוכרחים לקבל גרים. עכ"ל.
וזה ידוע שבאותו פעם היו ישראל במעלה עליונה שהקב"ה
עשה להם נסים הרבה בקריעת הים ובמלחמת עמלק. לכך
באיתרו כל' היה מתירא שלא יקבלו אותו וקשים
גרים לישראל כספחתי. אבל עכשיו שהם במעלה
מחוייבים לקבלו כדי לסתום פי המקטרג. ושפיר שפיר' רש"י
מלחמת עמלק וקריעת ים שמע. ודוק.

ועפ"ז

תעודת שלמה

ועפ"ז יובן. וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען.
לכאורה בארץ מגורי אביו מיותר הוא ליכתוב
קרא בארץ כנען ואנא ידענא דשם היה מגורי אביו.
המפרשים כתבו אל תיקרי מגורי אלא מגורי מה אביו מגייר
גרים אף הוא היה מגייר גרים. וקשה למה היר' מגייר
גרים הלא קשים גרים לישאל. ונראה דרש"י פירש
ישב יעקב ביקש יעקב לישב בשלוה אך נתירא מפי המקטרג
כנ"ל לכך היה מגייר גרים כדי לסתום פי המקטרג. ושפיר
שאמר הכתוב וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען.
ודוק.

ועוד

איתא במפורשים מתן תורה שמע. וצ"ע.
ולענ"ד ידוע טעות עכ"ם מוכתיב נעשה אדם
בצלמינו אבל עינים להם ודלא יראו מה דאיתא במ"ר נעשה
אדם לשון רבים שאמר הקב"ה אל התורה נעשה אדם לפי
דדעה הקב"ה לקדש את ישראל חקף להיות כח רותניו עולין
בבריתו כדי לקבל עליו עול תורה ומצות לעתיד. ולענ"ד
היינו דארו"ל כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו
הכתוב כאלו עשוהו וק"ל לחבין. נמצא מכאן תשובה
לעכ"ם על לשון רבים דנעשה כי קאי על התורה. וה' אחד
ושמו אחד. לכך פי' מתן תורה שמע. ולכן בא להתגיר:
ודוק.

במסכת

חעניית משנכנס אדר מרבין בשמחה
פירש"י ימי נסים היו לישראל פורים
ופסח: כבר צווחו בי קמאי דקמאי. ואף שלמה אמר
כפשוטה דאיתא במסכת מגילה דף נ'. ר"א בר' סבר בכל
שנה ושנה מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לשבט
אף כאן אדר הסמוך לשבט ורשב"ג סבר מה כל שנה ושנה אדר
הסמוך

תעורת שלמה

הסמוך למסן אף כאן אדר הסמוך לניסן. ומסיק שם
הג' טעמא דרשב"ג מסמך גאולה לגאולה עדיף וזה שפרש"י
משנכנס אדר מרבדים בשמחה ושמחה תאמר אדר הסמוך
לשבט לכך פרש"י ימניסס היה לישראל פורים ופסח ממילא
אדר הסמוך לניסן הוא כרשב"ג: ודוק:

למסמך

גאולה לגאולה. אימא מילתא על
הפסוק בפר' בשלח כל המחלה אשר
שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. וצ"ע
דלשון כי הוא נתינת טעם. ומר' נתינת טעם יש כאן
והגיד אדוני חמי הרב מוה"ר שמואל פייווש כץ וצ"ל נכר
של הסמ"ע. בעל המחבר ס' לקט שמואל ור"ש הנקבר
בירושלים תוב"ב. דקיל' בדינא רופא אסור לרפא למי
שהכה. וזש"ה כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים
עליך ולמה כי אני ה' רופאך פי' שאין לך רופא אחר כי
אם אני נדוק. ורפח"ח:

ואף

אני אענה חלקי. דביותר יש לדקדק מה שאמר
הכתוב כל המחלה אשר שמתי במצרים ולא
אמר סתם כל המחלה לא אשים עליך דמשמע אשר
שמתי במצרים לא אשים ואחרים אשים ח"ו. לענ"ד דאיתא
במ' מגילה. בישראל שולח הקב"ה רפואה קודם המכה
ובאותות העולם שולח המכה ואח"כ הרפואה דכתיב הנדח
נגוף ה' את מצרים נגוף ורפא. והיינו שאמר הכתוב.
כל המחלה אשר שמתי במצרים פי' כאשר שמתי במצרים
דהיינו המכה ואח"כ הרפואה לא אשים עליך אלא כי אני
ה' רופאך פי' תקף אשלח לך הרפואה קודם המכה ושפיר
מדויק מלת במצרים. ודוק:

עפ"ז

יוכן מה דא' בקדושין דף ע"ב אין צדיק נפטר
מן העולם עד שנכרא צדיק כמותו שנאמר
וזה

תעורת שלמה

וזה השמש ובא השמש. וצ"ע למה כך הוא. לענ"ד
דא' בחלק צדיק נפטר מן העולם רעה בא לעולם צדיק
בא לעולם טובה בא לעולם שנאמר זה ינחמנו. ומצינו
שפטירת צדיק רעה לעולם וביאת צדיק טובה לעולם.
וכבר אמרנו שהקב"ה שולח הרפואה קודם המכה לכך אין
צדיק נפטר מן העולם כי זה הוא מכה עד שנכרא הרפואה
מקודם בביאת צדיק ודוק.

בסנהדרין

דף צ"ב כל אדם שיש בו דעה מתעשר
ותמוה. ונראה לענ"ד דא' במ'
פסחים. אמר ר' יוחנן בת כהן לישראל אין זיווגן עולה
יפה מאי היא אמר רב חסדא או אלמנה או גרושה או זרע
אין לה במתניתין תנא קוברה או קוברת או מביאתו לירי
עניות. איני והאמר ר' יוחנן הרוצה שיתעשר ירבק
בזרעו של אהרן. ל"ק הא בת"ה הא בעס הארץ. ע"כ.
נמצא שת"ה יש לו תקנה להתעשר אבל לא עם הארץ.
וזה שארז"ל כל אדם שיש בו דעה פ"י שהוא למדן מתעשר
כי מדבק את עצמו בזרעו של אהרן אבל מי שאין בו דעה
פ"י שהוא עם הארץ. ואין לו תקנה זו כי אדרבה מביאתו
לירי עניות. ודוק:

ברא

מקודם נבין מה דא' בפרקי אבות לא כל
המרבה בסחורה מחכים. לענ"ד דא' במ'
נדה מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה וכו'.
אל הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ר"מ
שהעושר שלו. וז"ש רז"ל לא כל המרבה בסחורה מחכים
פי' שהוא מרבה בסחורה וסובר שבוה יתעשר ולא היא.
ואיה חכמתו. אלא יבקש רחמים למי שהעושר שלו.

וע"פ

ואליה חכם להרע. ודוק:
זה יבואר כל מי שיש בו דעה פ"י שאינו מרבה
בסחורה רק שמבקש למי שעושר שלו וזה
מתעשר

תעורת שלמה

מתעשר • ודוק:

במסכת

הנ"ל דף צ"ט ר"ע אומר זמר בכל יום זמר בכל יום פירש"י הוי מסדר למודך אע"פ שסודר בפ"ך כזמר והוא יגרום לך שתחא לע"הב בשמחה ובשירים • ולי נראה כך דאיתא לעיל דף צ"ט ע"א • הלומר תורה ואינו חוזר למודו דומה לזרוע ואינו קוצר • ומצינו דזמר לשון קצירה הוא כמו כדמך לא תזמור • וזה שאמר ר"ע זמר בכל יום פ"י שתחזור למודך כל יום • וקל להבין:

בפרשת

מקץ ופרעה חולם איתא בדר"ל וכי לפרעה חולם ולכ"ע אינו חולם אלא אינו דומה חלום של מלך לחלום של הרוט כי חלום של מלך אכולא עלמא וצ"ע • דמה שהקשו וכי לפרעה חולם ולכ"ע אינו חולם מעשה שהיה כך היה • ומאי אינו דומה ונראה לענ"ד דהקשו לר"ל מלך חולם אינו נכון והוא לית למיכתב ויחלום לפרעה • לכך הוקשו וכי לפרעה חולם וכי אלא צ"ל דאינו דומה וכי והיינו דכתיב חולם פ"י שהוא חולם לכ"ע ודוק • והגאון אבן עזרא מדקדק ג"כ מלת חולם ואומר שהוא כמו ושרה שומעת:

בפרשת

ויגש אני יוסף אחיכם אשר וגו' העור אבי חי: • ויש ליתן דביקות למה שאמר אני יוסף העור אבי חי • ולמה ששאל העור יעקב חי הלא ידע שהוא חי כי הגיד לו • וא"ת שבתוך כך יוכל להיות שמת למה שאל אותם הלא המה ג"כ אינם יודעים • ונ"ל דאיתא בדר"ל דזיו איקוני' של יוסף היה דומה לאביו • ויוכל להיות שער הנה לא ראו בפניו אימת המלכות ומפני הבושה • וגם כדאיתא להם לא הכירוהו פירש"י שהיה לו חתימת זקן • ועכשיו אמר להם אני יוסף ואם לא תאמינולי תראו בפני • העור אבי חי ותראו בפני דומה לו • ודוק:

ובזה

תעורת שלמה לח

ובזה

מבואר מה שאמר הכתוב ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו • לכאורה מלר מפניו מיוחד ליכתב כי נבהלו סתם או ליכתב נבהלו מפניו • וע"פ הדבר אשר דברנו שפיר כי נבהלו מפניו ממש כי ראו שהיו יוסף כי הכרח פניו ענתה בו שדומה לאביו • וא"ל יקשה בעיניך למה לא היו כל כך מעינין בי' אבל השתא דאמר אני מתחלה לא היו כל כך מעינין בי' אלא השתא דאמר אני יוסף הוו מעינין בי' היטב ודאו שהאמת אחוה • ודוק:

עוד

בפרשה זו ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה • ויש לדקדק מאי וינס ויצא ליכתב קרא או וינסאן ויצא • כדב בכל יקר וינס מהחדר וכשבא לפני החרר ויצא החוצה: איהו בדידיה ונאמא בדידי • לענ"ד דא"י ויבא הביתא לעשות מלאכתו ח"א מלאכתו פשט וח"א וכו' • אלא שבא אליו דיוקנא של אביו ואמר וכו' ורועה זונות יאמר הוין: לפ"ז ה"ה יעקב ג"כ בחדר ושפיר שאמר הכתוב וינס ויצא וינס קאי על יוסף ויצא קאי על יעקב כי לאחר שראו שיוסף ברח גם הוא יצא החוצה: ודוק:

אבל

לא אניתי רישי אבי' סד' עד דמחפכנא בזכותי' דיוסף צדיקא • והתורה מעירה עליו ויוסף ה"ה במצרים פירש"י עמד בצדק • ולא היה עלתה על דעתו כלל וכלל כדכתיב ולא שמע אליה וגו' • הוי מאן גברא דקא מסהיד עלי הילקוט דאובני בשם מדרש בפרשת וישב וז"ל יוסף היה משביע לשד אחד שיבא וישכב עמה כמו שעשתה אסתר לאהשורוש: והיא היתה יודעת כי היתה כשפנית ואמרת איני רוצה אלא בך עכ"ל • והיינו דאמר קרא וינס ויצא וינס קאי על יוסף ויצא קאי על השד ודוק:

תעורת שלמה

ולפ'ד לעשות מלאכתו ממש ע"י השר ולא ע"י עצמו כנ"ל:
בקרושין דף מ'. אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו
 ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש
 שחורים ויעשה כמו שלבו הפץ ואל יחלל ש"ש כפרהסיא
 המאמר הזה צ"ע כי תמיה נשגבה היא בעיני דלכאורח
 משמע שיעשה עבירות מה שלבו הפץ במקום שאין מכירין
 אותו ואל יחלל ש"ש כפרהסיא ולא נהירא. היאך ס"ד
 שרז"ל יתנו טעם לעוברי עבירה שיעברו במקום אחר ולא
 יתנו טעם מהוגנת כדאמרין לעיל אם פגע בך מנוול זה
 משכחו לבה"מ ועוד ששם ג"כ יחלל שם שמים כפרהסיא
 כי אם שט יעשה עבירות אעפ"י שאין מכירין אותו מי הוא
 זה ואינו הוא אשר מלאו לבו לעשות הרע בעיני ה' להקעיסו
 עכ"פ מכירין אותו שהוא יהודי ויחלל שם שמים כפרהסיא
 לענ"ד הפירש כך הוא. הרואה שיצרו מתגבר עליו פירש
 שרצוה בתשובה ויצרו מתגבר עליו ואומר לו מה לך אצל
 נגעים לנגע עצמך ביסורין וכתענית כלך אצל אהלות
 טרשיאות וקרקסיא ובפרט כי חרפה היא לפני הבריות
 כדרכו של יצר הרע וגם באמת מתבייש הוא בפני מלעיגין
 ר"כ ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים כדרך
 ג"ת ויעשה מה שלבו הפץ פירש מה שלבו הפץ לעשות
 חשובה. ושם אינו מתבייש בפני המלעיגין כי אינן מכירין
 אותו כמו במקומו ששם יש לו חבורו מרעים ומרעין לו
 אבל במקום שאין מכירין אותו מטיבין לו. ואל יחלל
 ש"ש כפרהסיא פירש אם עושה חשובה במקומו המלעיגין
 מלעיגין עליו אין לך חילול ש"ש גדול מזה כי המה מחללין
 ש"ש ועל ידו נחלל. לכך ארז"ל שילך למקום שאין
 מכירין אותו. ודוק. והטיבו אשר דברו חז"ל.
במדרש פרשת אמור והבאתם את עומר
 ראשית קצירכם אל

הכהן

תעורת שלמה

הכהן הה"ד מה יתרון לאדם ככל עמלו שיעמל תחת השמש
 וחמיה מה ענין זה האצל זה. ונראה לענ"ד דאי בגמ'
 מפני מה אמרה תורה נסכו לפני מים כהג כרי שיחברכו
 לכם גשמי שנה הביאו לפני עומר בפסח כרי שיחברך לכם
 תבואה שבשרה הביאו לפני שהי לחם בעצרת כרי וכו'.
 ולכאורה קשה הלא ק"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.
 וזה הוא ממש שכר מצוה. אך ע"פ דברי רבינו בהי"ל
 יבואר. בפי' תולדת בבהי איתא דברי רז"ל הנ"ל ופירש
 אין כוונת רז"ל שיהיה זה שכר עשיית המצוה ח"ו הלא
 אין שכר מצוה בהאי עלמא אלא עיקר השכר אינו בעה"ז
 רק הפירות הם בעה"ז ולכך אמרו שיהא הברכה במין עצמו
 וזה רק הפירות. עכ"ל.

אך

מנ"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא דילמא
 כמ"ד דסבר שכר מצוה בהאי עלמא איכא. אך
 איתא בדרז"ל מה יתרון לאדם ככל עמלו שיעמל תחת
 השמש תחת השמש הוא דאין לו אבל למעלה מהשמש
 יש לו כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. ושפיר ארז"ל
 הה"ד מה יתרון לאדם וגו' ודוק. והמבין יבין.

בסנהדרין

דף ע"א בן סורר ומורה לא היה
 ולא עתיד להיות ולמה נכתב
 אלא דרוש וקבל שכר. שמעתי אומרים בשם הגאון הגדול
 מהור"ר העשיל זצ"ל דאי בגמ' אין נעשה בן סורר ומורה
 עד שיהיה קול אביו ואמו שוים שנאמר איננו שומע בקולנו
 ואי' ביבמות קול' איש באשר וכו' סימן סריס"ס נמצא
 כשקוליהן שוה אינן מולידין ומחזיקין בא להם בן סורר ומורה
 אלא דבאמת לא היה. ודוק.

ואני

אמרתי בחפזי דאי' בך שלפניו אכל דבר שהוא
 עבירה אינו נעשה בן סורר ומורה וטעמא מאי
 דאמר קרא איננו שומע בקולינו ולא בקולו של מקום
 ופירש'

תעורת שלמה

ופירש'י והאי אף בקולו של מקום אינו שומע. נמצא מוכח
מזה דאם אכל מה שנגר המקום אינו נעשה בן סורר ומורה.
ואיתא בקדושין דף ל' ת"ר נאמר כבר את אביך ואת אמך
ונאמר כבר את ה' מהונך השוה הכתוב וכו' וכן ברין ששלשתן
שותפם בו. ועוד איתא שם בזמן שהבן מכבד ארץ אביו
ואמו מעלה אני עליהם כאלו דרתי ביניהם וכברוניוה'ה
להיפך. לפ' היאך אפשר לקיים דברי רש"י ול' שיעשה נגר
אביו ואמו. ולא נגר המקום כי מיד שנעשה בן סורר ומורה
לאביו ואמו גם נעשה בן סורר ומורה למקום ב' ה' כי ג' שותפין
בו. אלא דבאמת לא היה ולא עתיד להיות. ודוק:

בפרקי

אבות אהוב את המלאכה ושנוא את הרבנות
וצ"ע. ולענ"ד דאיתא בדר"ל כיון שנחמנה
אדם פרנס על הצורך אסור בעשיית מלאכה. נמצא האוהב
את המלאכה צריך לשנוא הרבנות. וק"ל.

עוד

איתא שם הוי קל לראש. לענ"ד לראש ר"ת
לעשות רצון אביך שבשמים וכו' אית' בא"ח
הוי קל כנמר וכו' לעשות רצון אביך שבשמים. ודוק:

במסכת

כוסה דף ד' מ"ס ראשונים צריך שיגביר
ידיו למעלה. ופירש'י שמא יצאו המים
חוץ לפרק ומטמא הידים וכו'. אבל מ"ס אחרוני' אין צריך
שיגביר וכו'. לענ"ד סמכוהו רבנן אקרא שאו ידיכם קודש
וברכו את ה'. פירוש שאו ידיכם למעלה כדי שיהיו קודש ולא
טומא ידים כדפירש'י ואימתי כשברכו את ה' והיומים
ראשונים צריך ברכה. אבל מ"ס אחרונים אינה צריך ברכה
אינו צריך שיגביר. ודוק:

במסכת

ברכות מ"ו בעל הכית בוצע ואורה מברך.
לענ"ד ג"כ סמכוהו רבנן אקרא ובוצע בירך
ניאין ה' פי' כשבוצע מברך ג"כ. ניאין ה' כי צריך להיות ב"ב
בוצע

תעורת שלמה

בוצע ואורה מברך. ודוק:

עוד

במסכת הנ"ל נ"י. שבת א' מ"ס לע"הב שינה א'
מ"ס למיתה לענ"ד זה כוונת שינה בשבת תענוג
דאע"פ שטועם טעם מיתה נגר זה טועם טעם ע' הב אבל שינת
בחול לאות תענוג הוא כי טועם טעם מיתה ולא טעם ע' הב.
ודוק:

סוף

ברכות א' ראלעזר. א' רחנינא תלמידי החכמים
מרבין שלום בעולם שנאמר וכל בןך למודי ה'
ורב שלום בןך אל תקרא בןך אלא בוניך. וצ"ע הלא אין
המקרא יצא מירי פשוטה. ואף אם כשחקרא בןך ג"כ מוכח
דתלמידי החכמים מרבין שלום בעולם דכפירוש כתוב וכל
בןך למודי ה' ורב שלום. ונראה לתרץ מקורם הגמ' בחלק:
אמר ר' אלכסנדר ר"ל העוסק בחורה לשמה משיב שלום
בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה שנאמר או יחוק במעויו
יעשה שלום לי וגו'. ויש להקשות מגל' לר' אלכסנדר ודוקא
לשמה דילמא אפילו שלא לשמה משיב שלום. ונבין מקורם
המדרש דאיתא בשעה שביקש הקב"ה ליתן תורה לישראל
באו מלאכי השרת ואמרו רבש"ע תנה הורך על השמים. אמר
להם וכי יש יצר הרע ביניכם. וצ"ע מה השיב להם בזה. ונראה
לענ"ד דאיתא בקדושין דף ל' ת"ד ושמתם נמשלה תורה לסס
חיים וכו' בני בראתי לך יצר הרע ובראתי לך תורה תבלין
וכו'. ועוד איתא שם אם פגע בך מנוול זה משכיהו לב' המ
אם אבן הוא נימח וכו'. וזה שהשיב למלאכים כלום יש יצר
הרע ביניכם ולמה לכם התורה אבל לישראל יש יצר הרע
וצריכין התורה לרדוף היצר הרע. כי מאן דכאיב לו כאיב
ליזל לאסי' ומאן דאית ליה מכה יניח רטיה על מכתו. ודוק:
אך הא חינוך אם לומדים התורה לשמה או התורה
היא תרופה למכה. כי חרופין היצר הרע. אבל אם
לומדים שלא לשמה אדרבה מקרבים היצר הרע
בלימוד

תעורת שלמה

בלימוד הזה ונשאר טענת המלאכים במקומה לכך אמר רבי אלכסנדר וכל העוסק בתורה לשמה דניקא ממילא מרחיק היצר הרע ממנו . ואין למלאכים טענה כלל כי אין להם יצר הרע ומשים שלו' בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה פירש בין המלאכים ובין ישראל . ודוק .

וער

פי הרברים האלו יבואר המאמר הנ"ל בבאור היטב . רק נקדים מזה דאי' במקומו בחלק רב אמר כל העוסק בתורה לשמה כאלו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה . מוכח מזה דהלומד לשמה נקרא בונה . וזה שאמר ר"א אמר ר"ח תלמידי חכמים מרבים שלו' בעולם . שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך . אל תקרי בניך אלא בוניך פירש הבונים פלטרין בלימודם דהיינו לשמה ומשים שלום בין מלאכים לישראל כנ"ל אבל אם תקרא בניך נוכל לומר אפילו שלא לשמה . ואינם דורפים היצר הרע הוזה טענת מלאכים טענה . ולא יש שלום . לכך תקרא בוניך ומשמע לשמה ויש שלום . ודוק .

ואגב

יבין הפסוק שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול . דיש לדקדק למה שאמר הכתוב לאוהבי תורתך ולא אמר ללומדי תורתך או לעוסקי תורתך ונראה דאי' ברמב"ם כל העוסק בתורה לשמה נקרא אוהב . כי הלומד לשמה לומד מאהבה .

וזה

שאמר הכתוב שלום רב לאוהבי תורתך פירש הלומד מאהבה דהיינו לשמה אבל אי הוה כתיב ללומדי או לעוסקי יש לומר אפילו שלא לשמה והינך אמר הכתוב שלום רב הלא כשלומד שלא לשמה אין שלו' כנ"ל לכך אמר לאוהבי תורתך ודוק . וממילא יובן ואין למו מכשול פי' היצר הרע אינו יכול להכשילו כשלומד לשמה . כדארז"ל אם אבן הוא נישוח וכו' ואין בו כח להכשילו . ודוק .

וזה

תעורת שלמה מא

וזהו

שאמר הכתוב למען אחיו ורעיו אברהם נא שלום כך . פי' שתלמד לשמה ותרומם להיות שלום למען בית ה' אלקינו אנקשה טוב לך פי' שתגרום לבנות בית אלקינו וכדאמר רב כאלו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה ודוק . ושפיר שסיים ה' עזו לעמו יתן כי התורה נקראת עזו והיא נתן לעמו ישראל ולא למלאכים בשביל שאין בהם יצר הרע ובין ישראל יש יצר הרע נמצא מוכרחים ללמוד לשמה ובשלומדים לשמה משימים שלום כנ"ל . לכך ה' יברך את עמו בשלום . והואיל דאחא לירי אימא ב' מילתא מה ששמעתי מפה קדוש אדוני מ' הרב הגדול בשישים חכמה החכם הכולל גי' פ"ח ע"ה כ"ש מוהר"ר אהרן וויזמשנר ז"א הרה"ק אוהב שלום היה לו ויארץ ימים אמר . כל העוסק בתורה לשמה נקרא אוהב . דאי' מי שלומד כל היום לומר מאהבה . ומי שלומד לפעמים ולא כל היום אינו לומד מאהבה . וזה שארז"ל כל העוסק בתורה לשמה פי' שלומד כל היום נקרא אוהב . וזה שאמר דהמע"ה מה אהבתי תורתך פי' אני לומד מאהבה . מאחר שכל היום היא שיהתי ומוכח שאני לומד מאהבה ודוק ורפח"ח : **ואלך** אל המאמר הנ"ל אמר ר"א אמר ר' חנינא וכו' במ' יבמוח ג'כ' מסיים במאמר הזה . ופירש רש"י שם ה"ג אמר ר"א אמר ר"ח ת"ח מרבים שלום בעולם שנא' וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך . ע"כ : וצ"ע ענה שפירש"ה ה"ג ולא אמר אפילו אות אחת יותר ממנה דאיתא בגמ' . ונראה לענ"ד דאיתא בכתובות דף נו"ן ורואה בניס לבניך שלום על ישראל בזמן שבנים לבניך שלום על ישראל דלא אחו לירי חליצה ויבום ולענ"ד זה שאמר הכתוב וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך . דקשה למה כתיב פ'עמים בניך אלא דחדא קאי על בניס וחדא על בני בניס . משמע שיש בניס לבנים לכן ורב שלום דלא אתי לירי חליצה ויבום : אך הא תינתאם קוראים בניך אבל אם קוראים בניך דהרר

קושא

א

תעודת שלמה

קושיא לרובתא • ואין שלום כי אין בנים לבנים ואחז לירי
חליצה ויבום • וכד מעינית בגמ' לא הביאו רז"ל כאן אל
תקרא כמו בברכות • וזה שפירש"י הכי גרסינן עד ורב שלום
בניך ולא • תקרא ודוק: נמצא בזמן שבנים לבנים שלום על
ישראל • כן אזכר לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה
ובמצות ועל ישראל שלום:

שלמה

אמר לכל יוש עת וזמן • זמן תפלה לחוד
וזמן תורה לחוד • לכן קבעתי עתים עת
וזמן והזמ"נה מילתא דתפלה ומילין דאורייתא מגינה ומצל"י
בני עמודי עמוד התורה ועמוד עבודה שהיא בלב וז תפלה •
והמח נר מצוה ותורה אור וזה דרך חיים ותוכחות מוסר
אכתוב ג"כ איזה דברים: ובקשתי שאל יחר בעיניכם על
הנער והבער כמוני מי אנכי שבאתי להוכיח • בער אנכי
מאיש ולא בינת אדם לי קטן שלא הגיע לחינוך • אפרוח
שלא נפתח עיניו ועלי נאמר התקוששו וקשו • אך קמתי
ונתעוררתי מעורר מעד"נים לנפשינו יבשה אין קו"ל והניגון
הוא העיקר אלא המעשה טוב נעשה ונשמע קולינו בבואינו
אל הקודש מקדש מעט וכדאיתא בדרז"ל אהבתי כי ישמע קול
תחנוני אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אימרו אני
אהובה לפניך בזמן שאתה שומע קולי בכתי כנסיות ובכתי
המדרשות • לכן עתה באתי באיזה דברי מוסר לקיים הוכח
תוכיח את עמיתך: וזכרני כשהייתי תינוק ומורכב על
כתיפו של אבי אמר לי ישוב על פסוק זה הוכח תוכיח את
עמיתך ולא תשא עליו חטא • דאית' בסנהדרין פרק ג' כתיב
איש בחטאו ימות • וכתיב וכשלו איש באחיו בעון אחיו •

ותירץ הגמ' כשהיה בירו להוכיח את חבירו ואינו מוכיחו הוא
נושא את חבירו בערכו כי כל ישראל ערבים זה בזה אבל
אם מוכיחו איש בחטאו ימות: וזה ש"ה הוכח תוכיח את
עמיתך ולא תשא עליו חטא • עליו פירש בשבילו ודפח"ח:
לכן

תעודת שלמה מב

לכן עשיתי את שלי אף אחס תעשו את שלכם ועתה אל
תעצבו ואל יחר בעיניכם כי למחיה שלחני לשום לכם
שירנ"ת בארץ • ואל תאמרו מי שמך לאיש שיר ושופט
עלינו • אשרי הדור שהקטנים נשמעים לגדולים • וגדולי
יהיה שכרם • ותאריכו ימיכם • וכל הדן

אותי לכף זכות • המקום ידונו

לכף זכות • בזכות זה

יבא משחננו • במהרה

בימינו • אמן:

כ"ד רננות של שלמה

חוכמת מגולה •	מנחה בלולה •	לעם סגולה •
הולכי בגולה •	יעלו למעלה •	יבאו לגאולה •
לשם ולתהלה •	וזאת המגילה •	דרכה סלולה •
זכה וצדולה •	קטנה וגדולה •	שמירה מעולה •
רפואה ותרולה •	להסיר תקלה •	ליישר מסילה •
להרבות תפלה •	לנורא עלילה •	רבת הלולה •
ביום ובלילה •	בשמע וצלילה •	חרה וגילה •
ברחימה ורחילה •	וזאת הפעולה •	בשמי כלולה •

תעורת שלמה

אל תהא קשה כארזאל רך כקנה
בכל קנינך קנה חכמה ובינה
גדולה אל תבקש לעצמך כל ימך
דבר מגונה אל הוציא מפיו
ההוי שקור ללמוד תורתך
ואל בינתך אל חשען במשענתך
זזכור חטאתך וחמיד נגד יהיו כולם
חחושד בכשרים אל חהיר מעולם
טטוב שלא תרור משרור ולא תשלם
יידוע תדע שכל רו ממנו לא נעלם
כל מה שאומר בעל הבית עשה חוץ מצא
לעולם בכי טוב תכנס ובכי טוב תצא
ממן הצבור אל הפרוש אותך
נצור מרע לשונך ושפתך
סעודה שאינו מספקת לבעליה אל תאכל ממנה
ערום תהיה ביראה מראשית ועד אחרית השנה
פריצות ונבלות לא ימצא בקרבך
צנוע תהיה בבית הכסא ובחדר משכבך
קום מפני שיבה והדרת פני זקנים וחכמים נערים
רצונך בטל מפני רצון אחרים
שמע בני מוסר אבין ואל תטוש תורת אמן
תרחק מן הכיעור ומהדומה לו ותאריך ימך
שלמה בני דע את אלקי

בן חכם תהיה וישמח
מהר ורך כצבי לעשות רצון
מישה אמת וגבורתו אמת שים בלבך
חזק ואמץ בה כי קרובה היא בלבבך

תחנכו

תעורת שלמה

תחנכו כארי לעבודת בוראך ואל תשמע לרע יצרך
שתחא אתה מעורר השחר ולא יהא הוא מעוררך
ראש לשועלים אל תהיה אלא זנב לאריות
קול תורה ותפלה יצילך מכל גזירות אכזריות
צדקה תציל אותך ממות ומבאר שחת
פאת זקנך לא תשהית במגלחת
עשה קבע תורתך ותחנונים תפלתך
סור מרע ועשה טוב וזכור אחריתך
נח לרצות וקשה לכעוס תהיה
מעשר מכל תתן זאת עשה וחיה
לעולם תהיה מן הנעלבים ולא מן העולבים
כל מעשיך לשם שמים יהיו כי בספר נכתבים
להיו בני ביתך עניים וביתך בית וועד לחכמים
טוב ומטיב לכל תהיה באמת ובתמים
חזק ואמץ ביראתה והיא תוסיף לך ימים
זכי במקחך באשתך ואל תפן לזמומים
ואל יהא ריקם שולחן רבך ומלא שולחןך
הוי צנוע וארך רוח ומהול על עלבונך
דבורך ולבך יהיו בכל עת שוים
גלוי וידוע הכל לפני עני על כל עניים
בכל דרכיך דעה והוא ישר ארחותיך ומסילך
אל תשכון עולה באהלך ובגבולך

שם טוב אם תקנה
לא יבואו מריעים בגבו
מה יתרון לך בכל עמ
דוקר מבית רעיק רג

תעורת שלמה

אל תבקש לעצמך גדולה:

הא למקום תורה גולה:

נחת יהא הלונך ולא במהרה:

שבת תשמור מאוד בשמירה יתירה:

אזה אל יהא אצלך אפילו במסתרים:

חק ממך שבועות ונדריים:

כדי תורה משולחנך אל יחסר כל ימך:

קללה אל תוציא על אדם מפני:

התפלה במקום עולה תעמיד:

ציציתך ומוזוזך חבדוק תמיד:

תפילין אל תסיר מהם מחשבתך:

פעולת שכיר עד בוקר אל תלין אתך:

זרין תהיה באשר תקום ממטחך:

עולה לא ימצא בשפתך:

המול על עניים ואביונים ועל אלמנות ויתומים:

סמכם במאכל ובמשתה ובדברים נעימים:

טהר מחשבתך ומעשיך יהיו עם ה' תמימים:

נהוג עצמך בהנהגות ישרים ונעימים:

יתר מגופך תכבד אשתך:

מחטא היא מצלת אותך:

כל ערב שבת שמו' ת תהיה גומר:

למוד לשונך איני יורע לומר:

שחר תקום להודות לאביך שבשם

לכ"ה ולבית המדרש תהא פתוח

מורא רבך יהיה מאוד כמורא שמ

הזהר בברכת הנהנין ובנטילת י

חצות לילה תקום להודות ל

זכור ואל תשכח את אשר עשה

נטה לבך ורוחך כל היום ביראת

ים

י

תעורת שלמה

את אביך ואת אמך תכבד:

בכליון חבירך אל תתכבד:

גמול חסד לעניים ולעשירים:

דע מי למעלה ממך המשלם לרור דורים:

הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה:

ואינך יודע מתן שכרה:

זכור תזכור בכל יום יציאת מצרים:

חורבן שני בתי מקדשנות וירושלים:

פזוב שתלך לבית אבל מליך לבית המשתה:

יום יום תכבד את ה' ואל תאמר למחר מה אוכל ונשתה:

כעס הרחק ממך כמשהו קשת:

לריב אל תצא מהר ולא יבואך ברשת:

מ/שכים ומעריב תהיה לבית התפלה:

נהוג עצמך בדרך חישור ותזכה לגאולה:

סוד חבירך לאחר אל תגלה:

עצל עד מתי תשכב ולא תקום למעלה:

פועל צדק ודובר אמת בלבבך תהיה:

צדק צדק תרדוף למען תחיה:

קום ועשה כי עליך הדבר:

ר כ עשה לך וקנה לך חבר:

שמור רגליך באשר חלך אל בית אלהיך:

תמים תהיה עם ה' אלהיך:

שלמה לא תלך ביראת

בן תבין מה ה' אלהיך מעמך שו

מהר למלאכת שמים והתפלל בערה

משנה שם זאת התורה לבני ישר

חוק ואמין בה ותזכה לביאת הגו

אל

תעורת שלמה

מחור שיר ליום השבת: באהבת יום וברוב חובות
יסדתי לכבוד הבורא: ולכבוד שבת יום הקדוש
והבורא: ובארכה חרות האשיות כרשם שמי שלמה: ובארכה
שאלות רבות שם כינוי קון דומה בדומה: ולכן סייעתי בכי טוב:
כי שיר זה בין רבות: וטוב לזמרו כנגון כור משלו אכלנו:

שמור את יום השבת ודעתך תנוח: לשמוח בו ולשבות
בו ולנוח: מעדנים אכול וכל דבר קינוח:
היונה מצאה בשבת מנוח:

חמול על ענייך ואביוניך: זה האות בינו וביניך:
נחמו נחמו עמי יאמר אדוניך: טוב להורות
ולומר בגרוניך:

ששים אנחנו על אמרתך: לבני ישראל רבה אמונתך:
מתנה טובה בבית אוצרתך: היא נחת לבני
בריתך:

חוקינו ואמצינו ושמרינו כבבת: וְכִינוּ וְחִינוּ לַיּוֹם
שכולו שבת: וְהָיָה לַאֲרִצֵּנוּ בֵּן גַּם הַבַּת:
טוב להורות לה ולומר בחיבת:

ויהי ככלות שלמה להתפלל במקום רנה: ואת כל
חשק שלמה אשר עשה תעורת שלמה בשעת
שעת הזמיר וקול התורה היא לנו לאורה: בזכות זה יבא
משיחנו במהרה: אוכיר:

תעורת שלמה מה

אלה

דברי המחבר: לכבוד אשתו מרבר: ה"ה הצנועה מרת
מחלה בת הרב מהורר שמואל פייוש סופר מווינ זצ"ל:
ספר לקט שמואל וספר דרוש שמואל הובר תבר:
סליק להחם לירושלים חלף ועבר: ומת בהר אשר הורה
עולה להר הזיתים ושם נקבר: בן הרב מהורר יחפא אשר
כתונת פסים בספר פנים יפות של אביו הנקרא דרישה ופרישת
חיבר: בן המאור הגדול ס' וולק' ב' זצ"ל בעל הסמ"ע עוקר
הרים ואבנים משתבר: זכות שלשת אבות יעמוד לנו ולכ"י
אמן:

אשת חיל מי ימצא אני מצאתיה וכולה שלי לי נאה
לברך הברכה אתה היי לי ולאחרים אני
מגלה בילוי דעת יראת ה' היא התהלל תנו לה כפרי יריה
טבא אשה חכמת לב לבה ופיה שווים לטובה טוב מצא
בקמץ נקמצת כמנחת כהן בת כהן ובת ת"ה חכמת נשים
בנתה ביתה פתוחה לרנוחה רנה והצללה צלה ורנה בסקום
הפלה כחנה על לבה מרברר דברניתי צדקניתי חכמניתי
דרשניתי כמהלה בת צלפתר בן חפר באר מים חיים ביאור
ולקט שמואל גם דרוש שמואל כמין חומרה למקום שהלך

תעודת שלמה

שם הרפים בעברו ק' קוניצאה טרם נר אלקים יכבה ושמא
שכב בהיכל ה' בירושלים תוב' על הר הזיתים הוא טמון
חמורת ה' הכיט לסוף דבר סופו היר' מוכיח על דחילתו
ורחמו רחם רבנן רב כהנ' א' גברא רבא ומבעי סר' א' ע'
רישא וסיפא וספרא דצינעוהא צני סלא ספרא וספרי ותוספת'
תוספת מרובה על עיקר ואחר העיקר הלך הנוף אחר העוקר
היום וס' י' מלג' לת' האהבה אהוב יוסף אביו עשה כתונת
פסים ויוסף הלך אחר אביו בדות דת של תורה וללמוד
צריכין כולו עלמא ניונין ממנו אש דת למ' נאה לברך ברכת
בהג' י' ר' י' מקדימין למצות חבילות דעברין ומשתבח' י'
שבת המגיע לכספים דיני ממנות מחכימין חכם לב היר'
על לבו חש' המש' פט' לזכרון נזכר חלכר' הליכות עולם
עומד על הר' דין אמת והשלום אהבו אהוב למעלה בישיבה
של מעלה ונחמד למטה יש דין בדין שיטול שכרו שיהי לו
ולרעו אחרי' בדין כהנ' עולם כד חמו ענוותנותו ותר' פתו
ובקיאנותו דיושו' ע' ול' קדושת ספרו הסמ' קראו בלשון חבה
יפה דנת יפה חייבת יפה דברר דבורך חביב עלינו עד מאוד
ועד בכלל ובפרט שעל הכלל כולו יצא יציאתו עשה רושם
רשומן ניכר בכל תפוצות ישראל. זכותו יעמוד לכל ישראל
זלי ולבני חביבי זאב וואלף של' צאצאי יהיה כמותו ויזכה
לאריכת ימים ושנים וילך בדרכיו ובדרכי שאר אבותיו לחיים.
ונזכה לגדלו לתורה ולחופה ולמ' ולראותו לישב על כסא
הוראה בישראל. כה עתידת המדבר והמחבר שלמה חזן.
ליפשיץ חזן דמתא ק' ק' מיץ לע' ע':

תעודת שלמה מו

שתי תשובות *

בדבר מרשב'א השייכים לענינינו
נשמטו מהרפוס: וחזרתי ויסדתי
פה גדול יהיר' כבוד האחרון:

שאלה איזה עדיף שליח ציבור בשכירות או בנדבה:

תשובה

יותר ראוי להי' ש"ץ שכיר לפי שבמקום
שהוא שכיר וברור מן הקהל אין פרץ
ואין ציחה שאין אחר רשאי לפשוט
רגלו ולהתפלל ואם היה בנדבה הרשות נתונה לכל ובפרוץ
הדבר יעלה מי שאינו הגון כהוגן. ועל דבר זה הוצרכנו אנו
לחקן שבימים הקדושים כמו באשמורת ור' ה' וי' ב' לא יהיה
רשות ביר' אדם לעלות להתפלל אלא ברשות הקהל. וכן
בחקיער' שופר לפי שראינו בקיעי העיר שרבו על זה עד
שחקקנו וגדרנו ועוד של דברי החולק משוי' להו לכל הקהלות
כמועין שבכל מקום שוכרים ש"ץ וגם הש"ץ נוהר יות' בתפלתו
ובתקוניו למען ששכיר הוא:

שאלה

עוד בש"צ שקולו ערב ונאה לשומעים
ומאריך בתפלתו כדי שישמעו העם קולו
ערב ומתגאה ושחמ בקולו ורעתו בכל
בעת שהוא מתפלל ואומר שראוי הוא בכך ושיהא שמה בלבו.
אם ראוי למחות בו שראוי לעשות תפלתו תחנונים והיאך
יהיה זה מתחנן מתוך שמחה:

תשובה

דברים אלו אחר כוונת הלב הם אמורים
אם ש"צ זה שמה בלבו על שנותן השבח
וההודאה לשם בקול ערב ובנעימה ושחמ מתוך יראת תבא
עליו

תעורת שלמה

עליו ברכה שאחד מן הדברים המחוויבין למי שמורידן לפני
התיבה הוא שיש לו נעימה וקולו ערב וכדחניא במסכת תענית
בפרק ט' תעניות עמדו בתפלה אע"פ שיש שם זקן או חכם או
מורידין לפני התיבה אלא הרגיל ר"י אומר משופל ואין לו לשון
לוי גיעה בשדה וביתו ריקן זקן ופרקו נאה שפל ברך ומרצוה
לעם ויש לו נעימה וקולו ערב וכו' אבל צריך להתפלל בכבוד
ראש דהנך אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש ויעמד
באימה כמו שעומד לפני שכינה דגרסינן התם אמר רב הונא
בר בינא א"ר שמעון חסידא המתפלל צריך שיראה את עצמו
כאלו שכינה שרויה כנגדו שנ' שויתי ה' לנגדי תמיד ותנא
אין עומדין להתפלל לא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא
מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים לפיכך ש"צ
זה אם שמח ועומד ביראה וכדכתיב עבדו אתה ביראה וגילו
ברעדה הרי זה משוכח אבל אם מתכוון להשמיע קולו ושמח
לקולו שישמעו העם וישבחוהו דר"ה מגונה ועליו ועל כיוצא
בו נאמר נתנה עלי בקולה ע"כ שנאמרה ומכל מקום כל שהוא
מאריך בתפלתו לא טוב עשה שבכמה מקומות אמרו לקצר
מפני טורח ציבור ואמר ר"כ הוה מנהגו של ר' עקיבא
כשהיה מתפלל עם הציבור היה מקצר ועולה וכשהיה מתפלל
בינו לבין עצמו אדם מניחו בווייתו ומצאו בזוית אחרת מפני
הכרעות והשתחוואת שהיה עושה ע"כ

ואקוד

ואשתחוה ואבך את ה' לעיני כל הקהל אזכיר
לפני הספר הלווה לי מוזקת עזרה אשת
ואבך מאתו לעזרכי להנצל לאור ספר קול רנה שם לי
באמתות אקוה להיות לעין הקולל רוח נחת ובדכר הטעיות

נתיי

הנביא יבין כי גמילות מי יבין
השלמת הספר יוסג שנכפל בו כי טוב להודות
לה' ולומר ט' וסיון תע"ח לפיכך